

310188

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 9

చెన్నపట్టణము 1922 వ సం॥ అక్టోబరు నెల 14-వ తేది శనివారము

No. 163

సంపుటము ౯

దుండుభినామ సంవత్సరము, ఆశ్వయుజమాస బహుళ అష్టమి ౮.

సంచిక ౧౬౩

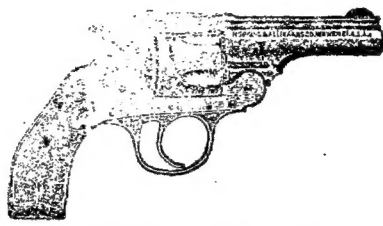
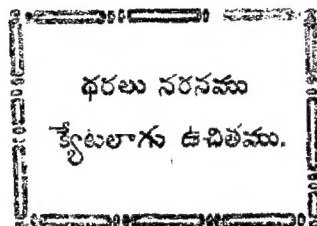
అంబేద్కర్ తుపాకి కుండలమును కంపెనీ

సావాధానమున రివాల్వర్లు. ఆరుతర విరుతోటలు యె

మందినములు! వేసవలు కర్చునడిపి!! నాక వొకకపు!!

౧౨౨ కేసు.

విస్తరి. కేసులో కేసులోగలిగినవి హాడ దొరకును.

అంబే. వి. రామానుజం శెట్టి అండు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

మేలైన జపాక పట్టు పంచలు

ఆనేక పంచలు కర్చునడిపి!! ప్రస్తుతం ధరలు తగ్గిందియ్యవచ్చు. వాచకులారా! కృంగారమున్న నాగరకతయన్న గలమేలైన ఆరే పట్టుపంచలు పండుగదినముల దముకొరకు తెప్పించి విక్రయించి పొగా మిగత కొద్ది పంచలుమూలీ సేయన్నది ఇండులో ఎరువు, పచ్చి

అకువచ్చు, రోజు, మేఘవర్షం, ఇత్యాదిదండులు గలవు. కృణు నీయమైనట్టివి. త్వరపడుడు.

5 1/2 మారనిదిని 2 1/2 మార పెడల్పుగల పట్టుపంచ 1-కి 8-4-0 980 కపాలభర్యలు చేరు.

చిరునామ: రాజలక్ష్మీ కంపెనీ, నెం 44 నంబులయ్యరు వీధి, మద్రాసు

శ్రీవాల్మీకి రామాయణము అంధ్రవచనము.

సంపుటము 9 సంపుటములు: ౯ భాగములు ఏకకాలమున కొనువారికి	రూప ౧౧ ౦ ౦
సంపుటము 3 సంపుటములు: బాల, అయోధ్యాకాండములు- ౧ సంపుటము	ర ౪ ౦
ఆరణ్య, కీష్కింధా, సుందర కాండములు- ౧ సంపుటము	ర ౪ ౦
యథాకాండము-మూడుభాగములు, ౧ సంపుటము	ర ౪ ౦
శ్రీరామకాలనిర్ణయము	౦ ౮ ౦
ఆర్. వెంకటేశ్వర్ అండు కో., ఆనందముద్రణాలయము, మద్రాసు.	(1)

R. Venkateshwar and Co, Publishers, Loane Square, Madras

ప్రతియింటిలో నుండవలసిన సుప్రసిద్ధాషధముల నేల కొనలేదు?

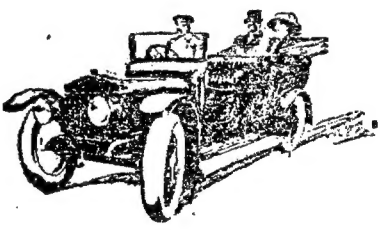
1. ఈ ఔషధములను కత్తెలిమూత్రములతో గుణములు నాకును నావద్దకు వచ్చు రోగులకు అతివ్యవస్థగా నున్నది. 2. కి. విక్టోరియా కమిషన్, విష్ణుచక్రవైద్యశాల, 9-41 బాక్లబజారువీధి రంగూను, బర్యా. ఈ ఔషధములను కత్తెలిమూత్రములతో జమలగు నకలదిగ రోగులకు యీ ఔషధము యీ ఔషధము 250-300 మూత్రముల సీసా 1-కి ధర 0-4-0 1 మొదలు 6 సీసాలవరకు రూప 1-4-0

పాలనుభోదయ (విడ్డలపాలిటి నంబేరి) ఇది విలువల కనుమాలిలచే కాస్తోక్తముగా తయారుచేయబడిన రసాయనము (ట్రానిక్) 5 సెలల విడ్డ మొదలు 15 సం॥ము వయస్సువరకు ఉపయోగించు తగినది. ప్రకల వ్యాధులను పోగొట్టి మంచి రక్తమునిచ్చి కఠిరము నకు మంచికాంతి నిచ్చును. బుడ్డి 1 కి ధర రూ 0-12-0

శివకాంత తయిలము (శీ ది మండు) విడ్డలు, పెద్దలు కొన్ని చుక్కలు మూత్రము కాఫీ లో లేక చక్కరలో తీసుకొనిన చాలును. చక్కగా తన రక్తమును. బహిషము కడుపుకొప్పి యుండదు. బుడ్డి 1 కి ధర రూ 0-12-0

సుప్రసిద్ధమైన శ్రీక ర క స్తూ రి మాత్ర లు. రెండు కుటుంబరత్నములు నోరును మిక్కిలి శుభముగా నుండును. మంచిలేర్పక క్షిణి కలిగించును. అటువ్యాధులు రానీయక ఆటంకపరచును. విడ్డలప గాని, పెద్దవారికి గాని బిగ్గు, జలుబు, మలబద్ధము, ఆజీర్ణము, వాయువృకోష్ణలు, వంటువర్ణములు మున్నగు వ్యాధులకు అద్భుతమైన ౪ ఐదును గలూ జేయును. కాంటూలముతో భరించుటకు మిక్కిలి ఉపయోగపడెడిది. 250 మూత్రముల బుడ్డి 1-కి ధర రూ 0-4-0; 12 బుడ్డు వి. పి. భిక్షుతో సహా రూప 2-0-0 లనున ప్రతు సంజన్ గూడు దంతచూర్ణము: చకలవిధ దంతవ్యాధులను త్వరలో బాగుచేయును. మంచివటుత్వమును గలిగి 1 పొటము 1 సెలకు సరిపోవును. ధర రూ 0-1-0; 12 బుడ్డు పొటములు వి. పి. భిక్షుతో సహా రూప 1-0-0 ఆయుర్వేద విద్యార్థి వి. వి. వండితులు, నంజన్ గూడు పోస్తు. (మైసూరు జిల్లా) (2)

గ్యాలీస్ మోటారు పాఠశాల

ఈ పాఠశాలలో విద్యార్థులు 100 రూపాయలు కట్టిన, 2 మాసములలో మోటారు డ్రైవర్లుగా తయారై సర్టిఫికేట్లు గవర్నమెంటు లై సెన్సు పొందగలరు. బస దొరకును. (11)

GALLEY'S MOTOR INSTITUTE. Post Box No. 1004, Kilpauk Madras.

శ్రీ బాలగంగాధర తిలకుగారి

నెక్యూరటీ కేసు న్యరాజ్య ఉపన్యాసములు ప్రతి 1-కి రూప 0-14-0 వండిత మదన మోహన మూర్తియ్య గారి దీవితము, వంబాయి అల్లరి ప్రతి 1-కి రూప 0-14-0 బాలగంగాధర తిలకుగారి అంబేద్కర్, కె.వి.ఎస్. కేసు, చిట్టాపురం కంఠి లాకము: వాచి, మద్రాసు.

హనుమాన్ బోధకు నబ్బు చర్చ వ్యాధులను అత్యాశ్చర్య కరముగా కుదుర్చును. ఎన్. రంగనాథం శెట్టి అండు బ్రదర్స్, మద్రాసు

శ్రీత్యాగరాజవ్యాయము

ఈ పుస్తకము సుమారు 520 పుటలుగల పాటగు సంపుటములకు మంచి గ్రంథాకాశములలో
సంపాదించి మేలుబడి చేయబడి యుండునది. 4 సంపుటములగు పెట్టు 1-కి ధర రూ. 16.
పుటము 1-కి రూ. 4. మొదటిసంపుటము తయారైయున్నది. రెండవసంపుటము ముందుగ
కంపెనీకి సెలవులలోగా పంపి ఆర్డరును రిజిస్టరు చేసుకొనువానికి ఒక పెట్టు 14 రూపాయల
కట్టవలెను. కేసాలంబుర్రు ప్రత్యేకము.

ఇందలి విషయములు:— మహనీయులగు శ్రీత్యాగరాజ ఆయ్యగారిచే రచియింపబడిన
పాటలలో 800 కీర్తనములను చక్కబడి వానికి అవతాళిక, మాలము, ప్రతిపదార్థము,
నిశేషార్థములును, రాగలక్షణము, స్వరసాహిత్యములును వ్రాయబడియున్నవి.

గానభాస్కరం:— ఇందు సంగీతశాస్త్ర రహస్యము లన్నియును స్వరతాళ
ములలో అనేక కీర్తనలును, స్వరములు, పల్లవులు మొదలగునవి పాడుటకైన ఉపకరణములును ఇందు గలవు. దేశసరి కాగితములలో
ముద్రితమైనది. మంచి గ్రంథాకాశములలో ముద్రితమై మేలుబడి చేయబడినది. పెట్టు రూ. 7-0-0.

సంగీత ప్రదాయిని:— హిందూ సంగీతమును స్వంతముగా నేర్చుకొనుటకు వీలగునది. చాళిస్థానియము
నేర్చుకొనుటకు తగినది. ధర 1-కి రూ. 2.

త్యాగరాజకీర్తనలు ధర 1-కి రూ. 2. భక్తివిజయము ధర 1-కి రూ. 5. ప్రళయభైరవము ధర 1-కి రూ. 0-12-0.
విజయసింహుడు | ఎమ్. ఆది కంపెనీ, 60/5 భద్రయ్యన్ వీధి, ఎన్.పి. నేడు, మద్రాసు.
భాగములు రూ. 2-8-0

చల్లరాం గైయానుచందు షా పు

హరు క్రొత్త జవిళి రకములను జపానునుండి తెప్పించి యిప్పుడే స్టాకుచేసి యున్నారు.

రోజారంగునందు సరిగ బుట్టలు వేసినది, ఆకుపచ్చ, చాకులేట్,

మున్నగు విధవిధరంగులలో పలువిధరకములు గలవు.

ఇవిగాక రవికె, జాకెట్టు దినుసులు కూడ త్వరలోనే తెప్పించెదరు.

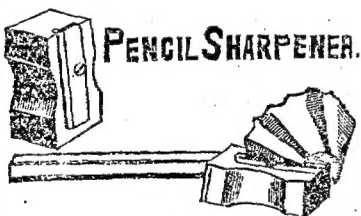
బతుటవూరి వర్తకులకు ప్రత్యేకపు ధరల చొప్పున పంపబడును.

విలాసమును చక్కగా వ్రాయుడు.

చల్లరాం గైయానుచందు

(2300) గొప్ప అద్దముతలుపులతో అందముగ నుండు షాపు

9, 10, 11, రత్తన్ బజారురోడ్డు, మద్రాసు.

PENCIL SHARPENER.

జర్నల్ వెన్సిల్ షార్పనర్

అందరికీ ఉపయోగపడెనది

జత 1-కి ధర రూ. 1-0-0

డజను ధర 1-కి రూ. 5-0-0

జర్నల్ కొరముట్ల వెట్టె

వైవాటికి ప్రత్యేకపు కత్తులుగలవు డజను ధర రూ. 0-12-0

సవనైస మెటల్ కేసులో ఉంచబడియున్నది 1-కి ధర రూ. 1-4-0, డజను ధర రూ. 12-0-0

జాతీయవాదకుల ట్రాన్స్ ఫర్ బొమ్మలు 12 పీట్లు ధర రూ. 4-0, డజన్ పీట్లు ధర రూ. 12-0-0

పిచ్చర్ పోస్టర్లు లాస్టింగ్ డజను 1-కి రూ. 2-0-0, 100 పిచ్చర్ పోస్టర్లు కట్టునటి అల్ బమ్ రూ. 1-8-0

స్వకే జెన్టల్ మన్ పోస్టర్ (వెంట్రుకలకు) యిడ్డి 1-కి ధర రూ. 0-10-0. వి. పి. చార్జీ ప్రత్యేకము.

SIMPLEX TRADING & Co., Exporters & Importers, G. T. MADRAS.

మా త్రకోళ వ్యాధులు - ఒక కొత్త చికిత్స

URESOL (యురిసోల్)

అను ఔషధమును వాడుటచే తప్పక నిజముగా కుదురును

9 మొదలు 12 వాచ్ సబ్బు ఉపయోగించిన చాలు

అన్ని మందుల హాపులందు, యితర యకాణములందు విక్రయమునకు దొరుకును.

(ప్రాప్తకృస్తు కావలసినవారు ఈ దిగువ విజ్ఞానమునకు వ్రాయవలెను.

C. T. Hari & Co. 46, Singarachari Street Triplicane, Madras.

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

(2118-688) ఈ అపూర్వగ్రంథములో జర్మనీగారడీ, యోగ
ద్యక్షిహస్తలాభమును, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము, ముఖ్యతః శ్రీమత,
భూతైద్యము, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్లకేక రిహా
మాల, డిప్లొమెన్టీవీడవిట్టలు గలవు. ఇంతేగాక మనుష్యుని
మాయముచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో
గుమాధియగుట, శరీరములేని తలకాయచేత మాటలాడించుట
భూమిపైన గజముయొక్కైన గాలిలో మనుష్యుని నిరాధారముగా
నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ పాత్రము
తెలుగుభాషలో అతి సులభమైన శైలిని వ్రాయబడి యున్నది.
ఈ గ్రంథమును చదివిన అత్యుత్పత్తియుగా మేజర్ చేయగలరని
గ్యారంటీ యిచ్చుచున్నాము. దీనిపై రూ. 4-0-0. త్వరపడు.
పి. ఆర్. జనార్దనంనాయుడు, ఒంగోలు, గుంటూరుజిల్లా.

180 పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును శాశ్వతశుఖమును పొం
దుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అనుస
రించుటవలననే కలుచున్నది.

ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును
కలుగజేసి శరీరసాఖ్యమును దృఢగ్రామము అయ్యి
దీని ఇప్పించును.

ఈ పుస్తకము ఇనాముగా నీడబడును.

పోస్టుచార్జియు మేమే భరించి పంపెదము.

పెంట్ నే వ్రాయుడు.

బై ద్యశాస్త్రి మణిశంకర్ గోవిందజీ,

ఆతంక నిగ్రహ ఔషధాలయము.

26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

ERASMIC

ఎరాస్మికు కానన్ బాల్సు నబ్బు
శ్రేష్టమైనది

మంచి పరిమళము గలది. అందరు ఉపయోగించు కొన
వచ్చును. గొప్ప కెమిస్టుల సహాయముతో కుశ్రమగు వస్తువు
లతో తయారుచేయబడినది.

ఇమిటేషనులను చూచి మోసపోకుడు.

అన్నిస్థాన వర్తకులవద్ద దొరకును.

కుమ్మ, బొల్లి, క్షయ, మధుమే
హము, పురాణ నవాయి, నెగ,
మూర్ఖ, వెర్రి, మూలశంఖ, స్తీ
రోగము పక్షవాతము మొదలగు
నవి పూచీవైని కుదర్చబడును

గుణమిచ్చిన మీదటే నామ్మిచ్చుట.

అపురాపములగు ఓషధుల మహత్వములు పర్యత వాడు
లగు కొడులు వర్తకాలకే తెలియును. వారలే వాటిని వాడు
చున్నారు. వాటిని వారివద్ద మిగుల శ్రమపడి కొన్ని అపాయ
ములకు లోనై నేర్చుకొని, పరిశోధించి, ప్రయోగించుచున్నాము.

మాదగ్గరనుండి ఔషధము నేనించు రోగులు వారికి
గుణము కనుపించినకొలది వాయిదాలపైని సామ్యుఇయ్యవచ్చును.
అట్టివారగుణము కనుపించక పూర్వముగాని, రోగము కుదరా
వచ్చునని నమ్మకము పుట్టిక పూర్వముగాని సామ్యుమియ్య నియ్య
నవలయులేదు. ఉత్తర ప్రత్యుత్తర మాలముగ సహితము చికిత్స
చేయవలెను. అట్టివారికి ఔషధములు వి. పి. గా పంపబడును.

(3222) వి. ఎమ్. రాజా.

దీర్ఘాయుష్యులనాలయము } దీర్ఘ వ్యాధులకుఘనమైన
విజయస్థగర్భ. } ఆయుర్వేదవైద్యులు.

ఏలము ఆమ్మకము

యాదాళ్ళ వెంకటసుబ్బయ్యగారి సుబ్బయ్య చెట్టి సారా వెంకటసామినాయుడి దివాలానంద ర్శములో (ఫెటిషను నెం 82 1921) మద్రాసు అఫిషియల్ అసైనిగారి ఉత్తరువు ననుసరించి మెసర్స్ డౌడన్ కంపెనివారు కడ్డగింపుండు గృహములు, అంగళ్లు, భూములు వగైరాలు మొత్తము 44 ప్లొరాన్లు గృహాధిప కరణములు ఆయాస్థలములందే 1922 సం॥ ౧౦ ఆక్టోబరు నెల 22 వ తేదీ ఆదివారంనాడు ఉదయము 9 ఘంటలకును, వరుసగా తరువాత దినము లందును బహిరంగ ఏలమువేసి విక్రయింతురు.

మద్రాసు, నుంకురామశెట్టి వీధిలో 21 నెం బరు కపాటసంఖ్యగల గృహమునందును ఏల దాల్లు, డౌడన్ కంపెనివారికి వ్రాసిన క్యాటలాగు పంపబడును.

Table with 2 columns: Item Name and Price. Items include సివిల్ ప్రాజీడరు కోడ్, క్రిమినల్ ప్రాజీడరు కోడ్, ఇండియన్ పీసల్ కోడ్, శతకరతావళి (గ్లేజ్), వేమన, నువ్వు, భాస్కర, సత్యవతి, నురాభాండేశ్వర, జగన్నాథక, కవిచాడప్ప, దాశరథి, నరసింహ, మానస, బోధ, శ్రీహర్షి, కృష్ణాధిప, కృష్ణ, భద్రాద్రిరామకళ్యాణములు, గణికాగుప్తవర్తనతారావళి, పాపచిన్మ, పాఖ్యానము, కజగవిందము, మానవత్వచరిత్ర, మానుమందకము, విడిగా, కృంగారత్న, కణిగోపాల, రామలింగేశ, కారకాస్తిలింగశతకములు విడిగా, విక్టోరియా డిపో, మైలాపూరు - మదరాసు.

ఆతిమాత్రవాధి ఏసితిలో నున్నను

డయచిన్ మిక్కిలి పనికి వచ్చునది.

ఆతిమాత్రము ఎంతకాలమునుండి యుండి యను, ఈడయచిన్ బోగొట్టును. నేటికిని గొప్పవైద్యులచేతను పోగడబడుచున్నట్టియు, అనాదిప్రసిద్ధముగ సిద్ధేశమునందు దొరకుచుండెడి యమూల్యములైనట్టియు, స్వచ్ఛము లైనట్టియు మూలకలతోను, దినుసులతోను వైద్యశాస్త్రానుసారముగ చేయబడినది. దీనిని కొంచెముపయోగించిన మూత్రమునకు వెడలు పర్యాయములసంఖ్య తగ్గును. మూత్రములోని తీపి పరిమాణమును తగ్గించును. ఈమందునే మడికొంతకాలము తీసికొనుచుండిన, మంచియారోగ్యము కలుగును. సీసారు 4-8-0.

శ్రీకృష్ణన్ బదర్స్, 323, తంబుశెట్టివీధి, మదరాసు.

యినాం! యినాం!! 60 సం॥ రముల అనుభవముగల సర్కారు వైద్యధికారి రావు సాహెబు డాక్టరు దాసుగారి సుఖదీపిత రహస్యపుస్తకము ఇనాముగా పంపబడును. ఈ దిగువవిలాసము నకు వ్రాయవలెను. (3395) ఈ పుస్తకము అంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను. The swasthya Sahaya Pharmacy, 30-2 Harrison Road, Calcutta

దత్తమండలము చిత్తూరుజిల్లాల స్థానిక సంఘముల సభ

బల్లారియందు 6 తేదీని సమావేశమగుట

అధ్యక్షులగు రావుబాబర్ సి. శంకట రంగాడెగారి ఉపవాగ్దానమునుండి ఈక్రింది భాగములు ముదిరెను. ప్రస్తుతమున హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికిని రాజధాని ప్రభుత్వమువారికిని ద్రవ్యకొరతయే దినపథతిగ నున్నది. మితి మీరినయుద్ధసంబంధపు కర్ఫులకల్ల (Central Government) వారు ద్రవ్యవిహీనులైరి. ఆ ద్రవ్యవిహీనత రాజధానిల వాఃరి చినది. అందులో ముఖ్యముగా మెస్టన్ రాజధాని (Meston Award) ప్రకారము రాజధానులు చెల్లించవలసిన 943 లక్షలకు గాను మనమే 848 లక్షలు చెల్లించవలెను. అనగా 100 కి 85 1/2 వంతున. ఆహా! మన మిత్యమునకున్న రాజధానికిని మనకు తగిన శిక్ష యే యిది. బంగాళా రాజధానినో బాంబాయి రాజధానినో 63 లక్షలున్న 56 లక్షలున్న మాత్రము చెల్లించవలసియున్నది. అందులో, 3 యేండ్ల వఱకు బంగాళ మున్నెంపబడియున్నది రాజకీయకారణముల నటుల మన్నింపబడియున్నదట. రాజద్రోహము సమన్వయపడవలెనె. ఇంతేకాక రాజ్యమున వాఃకు నడిపించు దురంధరత్వములేని రాజనీతిజ్ఞులంతకన్న నెక్కువ తర్క-కాస్త్రము నెఱిగినవారుగా గనబడరు. వారికి నెక్కువ ధర్మముకూడ తెలిసినట్లు కనబడదు. జనరాహస్యభ్రమగు సభలు జరిగినవి. విపులముగ నట్టిలు దగ్గుతుకాబడినవి కాసనసభ యందు తీర్మానములు కాబడినవి. ఇంతయేల వరుసగా, క్రమానుసారముగా, నెడతెగని యల్లకల్లలములీ "ఆక్రమమైన పన్ను" ను తగ్గించుటకై జరిగినవి. కాని, అన్నియు నివృత్తియై జనములాయెను. మనము కల్లోలముచేయుచు నేనుండెదము కాని ప్రస్తుతమునకు మాత్రమున్న యింకా కొలదికాలముకలదు "యూతక్రమపన్ను" తాటియున్నది.

యుద్ధముకల్లన, ప్రభుత్వపువారియొక్క ముందుకాగ్రత లేమివల్లన, కలగబడిన యీరాజ్యమునందుల లోపము నూతనముగా పన్ను విధించుటవల్ల పోనెదరు. అట్లు చేయు ప్రయత్నములవల్ల దేశమునందెత్తపై మొండగును. హిందూదేశమునకన్న బీదదేశములేదు. సంబంధసామ్యమును బట్టిచూడ, ప్రపంచమున హిందూదేశముకన్న ఖిక్కిలి యధికమగు పన్ను విధింపబడిన దేశములు లేవు. వీలుగల ద్రవ్యపు మూలాధారము లన్నియు పూర్తిగ నిడివకే భారీ చేయబడియున్నది. ఇదికలకే భరింపవలసిగాని పన్నును కఠినత హెచ్చుచేయు ప్రయత్నములు తొందరలను గలిగించును. ప్రభుత్వపువారికి జనులు పన్నులిచ్చు సామర్థ్యము మితిమీరినది. కావున యింకయు పన్ను విధించు ప్రయత్నముల కవకాశములేదు... .. ఆకేక మునిపాటిచీటున్ను. లోకలో బోర్డులున్న ద్రవ్యమునందు కొరతనుంచుకొనియే నిర్వర్తించుచున్నవి. లోకలో బోర్డులయొక్కయు మునిపాటిచీల యొక్కయు రాజస్వపు నిధి యింకాకొన్ని సంవత్సరముల కాలముకలదు నాజాత్యనే నుండవలసియున్నది. ఇట్టిస్థితిని బాగుపరచుటెట్లు? ఎచ్చటనుంచి సహాయము రావలసియున్నది?

ప్రత్యుత్తరమే మనస్వతంత్ర సహాయమే కడునుత్రమ సహాయము. పూర్వము విధముగ నే నుండెను. ప్రస్తుతమునందేల నటులనుండరాదో కారణము లేకయున్నది. ఇరువది శతాబ్దములకు హిందూదేశము బహుమూర్ధములు సలిపిన రణరంగముగ నుండెను. ఎన్నవలవిగాని రాజ్యములు స్థాపింపబడినవి. ఎన్నవల విగాని రాజ్యములుగూడ నిర్మూలములై పోయినవి. వక్కిటిమాత్రము కావ్యతముగనున్నది. అదియే మనగ్రామమే గ్రామముల కిట్టి కావ్యతము నిచ్చిన సమృత్త మేమి? గ్రామములకు కావలసిన వస్తువు లచ్చటనే జిక్కుచుండెను. అచ్చటనే వ్యయమగుచుండెను. అందరికి సంబంధించిన క్యవహారములను గ్రామస్థులందరు గలిసి నిర్వహించుచుండెరి. గ్రామములందు గ్రామస్థులు పూజించెను జీవితముగాను జీవాలయములుండెను. భూములకు నీటి వసతికిగాను చెరువులుండెను. గ్రామాలోగ్గస్థితిని గ్రామము నందు వైద్యసన్నాహముల వారేజాగ్రతబడి చూచుకొనుచుండెరి. జాతీయవిద్యనేతరు పాఠశాలలుండెను. ఇకన్నియు గ్రామమున సర్వజనులకు కావలసినవైయున్నవి. కొరికలయందు నక్కరలయందును గ్రామస్థులేక భావముగనుండుట చేత నిట్టిసంబంధములు కల్గి గ్రామాదులు పరిలెను. శతాబ్దములకు సర్వవిశాసము

లు నూతన స్థాపనములు కల్గుచుండినను, గ్రామములు మూలనశించక నెప్పటి యట్లునుండుటగారణమాయెను. ఈ సంబంధముగ నెఱుక పూర్వము మొదలుగనుండెను. ఆకాలమున కల్కరము నవకాశము కల్గియుండెను. అంగ్లేయ జ్యము కచ్చిటలోను యెన్నిక యొక్కయు! పత్తినిధులయొయు కర్ఫులనునరి చని వ్యవసాయ తయ్యకపాలనా (Centralized form of Government) ప్రాంధిలో తోను యీజనసంబంధముగ నెఱుక క్రమముగా వాతనకుటకు ప్రారంభించినది ఎన్నరాని వత్సరములకు గొలంబి రాజకీయ కల్లోలమునకై అతికి కల్గిచుండిన గ్రామపరిపాలమును పురాతన వృత్తియు నసించుట యివ్వెనున ప్రాంధి మాయెను. ప్రయోగించని యడల నుత్కృహాడ త్రుష్టకట్టున్నది. కాబట్టి హిందూదేశ గ్రామనివాసుల కట్టి యెఱుక సగించినన్న నాశ్వగ్ర్యకరముగాను. గ్రామస్థులయందు స్వయం సంయమననది నసించినది. ఇంతేకాక పరాధీనత వారియందుల పబడియున్నది. స్వల్పమున కయినను అత్యుల సహాయమునకల నెల్ల పూడును నెదురుచూచుచున్న వారలగునయినన్నాత్మత్య కలందిండుక నెల్లబాలనను దానిని బూష్టకలియున్నను చాగుజముడుకాని బావులందు పూచుగాని యిండుక వ్యయముచేత తీసుకలసియున్నను ప్రభుత్వపువారే చేయవలసి యున్నను, వేయల, సర్వమున్న జనులకుగాను ప్రభుత్వపువారే చేయవలసియున్నది. ఈదుర్భిప్రాడమే ప్రజలకు నూచించుచున్నది. ఇట్టి యభిప్రాయముకలది నేను ప్రజలను నిందించు వాడనుగాను దాదాపుగ నొక శతాబ్దముగ మన నాలోచన యీనిధమున నలచడి పోవుచున్నది.

పూజ్యులారా! నెక్కువేల వత్సరములకు జనులచే నభ్యుసపడియుండు మనశ్శక్తిని సంహరించుట సాధ్యము. పూర్వము వలె ప్రాచీనపు బుద్ధి కుశలత కలిగియుంచదు. అక్కరలేమి, ఆలత్యము, చూపునకు మాత్రము కనబడుచున్నది. కాని జన సంబంధముగ నెఱుకమాత్ర మంగగ్రతమున నింకయు జీవించియు యున్నది. కాబట్టియే క్యరసాయపు నీటి కాలములున్ను, తమలపాకు తోటలున్ను, నితరులతో నవసరము లేకయే మనము చూచుకొనుచున్నాము. ఆసహాయోక్త్యముకల్ల రాజకీయమై ప్రయోజనముల విమనుమై భిన్నాభిప్రాయము లుండవచ్చునో కాని యిట్టి యుద్యమముకల్ల హిందూదేశస్థులు మానవధర్మము యొక్కయు దేశీయ చేరుముయొక్కయు యిత్యాది పేరుల యొక్క దయారసము నింకయు కదలలేదని ప్రపంచమునకు విశేషముగ చెలియుచున్నది మాత్రము జనులందఱు అంగీకరించినను వారు, ఆర్యులారా! ఇట్టి బుద్ధిశక్తిలకు వృద్ధిపరచి స్థాపించట మనకందరికిని నియామకముగు విధియై యున్నది. ఇట్టిని వ్యాపించుటకు పూనుకొనవలెను. మనుజుల హృదయములందు స్వయం సహాయ మను సిద్ధాంతము నాటునట్లు చేయవలెక. భరింపల భోషణములనుండి యిండుక ద్రవ్యము లొక హితమునకై క్యయము చేయునటుల వన మొనర్చవలెను. స్థానిక సంఘములకు తోడ్పాటుగ దయాచురగు పూజ్యులియ్య కొనవలెను. ప్రారంభక పాఠశాల నొకటి నిర్మించవలయునన్న ద్రవ్యసహాయమునకయి ప్రభుత్వపువారిని చేదేశించవలసియున్నది. గ్రామమున బావిని నొకదానిని త్రవ్వించవలసియున్న సాహాయమునకై, ప్రభుత్వపువారిని నెత్తురు చూచుచున్నాము. ఇట్టి కార్యముల నెఱచే యుగల వారు లనెటలన్నారు. ప్రత్యేకముగ నిట్టిదాని జనులు ప్రారంభింపక యున్నను గ్రామ జనసంఘము వారయి జటిగించవలెను. ఇట్టి మానువ్యధర్మమున జనుల కలవడ జేయవలెను. సహాయమునకయి ప్రభుత్వపువారిని ప్రార్థింపనే రాదని నా యభిప్రాయము గాదు. స్థానిక స్వపరిపాలనా విషయమై మనమిండుక వ్యధిలొనవలెనని నా యభిప్రాయము.

డిస్ట్రిక్టుబోర్డులకు సరియైన కోరుకొనుట. అయినంతత్వరలో డిస్ట్రిక్టుబోర్డులకు యితర మార్గము ప్రజలల్ల నేరుగా కోరుకొనుట Direct election ప్రవేశపెట్టుట యిదివరకె చాలా కాలయాపనయ్యునది. యిందునుగర్హించి స్థానిక కాననసభయందలి తీర్మానము ప్రవేశపెడియున్నది. స్థానిక పరిపాలనామండ్రితారు స్థానిక సంఘము కాసహకరణల విచారణయ సభకువచ్చు నపుడు వైశ్చిర్యక మనుకూలముగా విచారించెదమని వాగ్దాన మొసంగియున్నారో ఈ సంస్కరణ మిదివరకేపచ్చి యుండవలెనని యందరు యెప్పి యున్నారు. డిస్ట్రిక్టుబోర్డు సభ్యులలో కొలది భాగమునైనను యిట్టి విధముగాక సరియైన విధముగా కోరుకొనవలెను. వెనీడెంటును ఎన్నుకొనట. వీరిని పేర్కొను పద్ధతంతత్వ ప్రికరముగ లేదు. లోకహిత లకు స్థానిక పరిపాలనా మండ్రులత్వలోనే విరిల్చి కొందరి

నైనను కోరుకొనటం ద్వారా వచ్చునట్లు చేయవలసి కోరుతున్నాను. కొన్ని విషయాలను జిల్లాలోని కృష్ణ యాత్రా కోసం పరిశీలించుట జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాలను పర్యటించుట.

మనకివ్వే చేతకొనే కొన్ని కోరుకొనవలసి

ఈవిషయమును ప్రభుత్వము నిబంధనలు తెలియజేయు

తృప్తికరముగా చేతు. ఇప్పుడు స్థానిక సంఘములకు నగ్రాసనాధిపతి నియమించు నిబంధనలను గాక వేరుగా సర్కారువారు తెలియజేయునట్లు తెలుసుకొనుటకు యావచ్చునట్లు తెలియజేయుచున్నది. యింతవరకు తెలియజేయుచున్నది. నిబంధనలు తెలియజేయుచున్నది. ఇప్పుడును నిబంధనలను తెలియజేయుచున్నది. తెలియజేయుచున్నది. అటు తెలియజేయుచున్నది. నిబంధనలు తెలియజేయుచున్నది. ముందు.

ప్రతి సంవత్సరమున నిర్దేశించు నడుపుటల గల మేలును గురించి చెందుటలు జెప్పబడియున్నాయి. ప్రభుత్వపు వారియొక్క రాజస్వము కృషియును కట్టి సభల ప్రయోజనములకు సేవ చేయుచున్నాను. నన్ను మన్నింపుడు. దొరతనము వారికినే ద్రవ్యసహాయమును కోరుటకు తీర్మానములు చేయుటకు మార్గమే మన మిక్కడ చేయుచున్నాము. ద్రవ్యము యొక్క నిర్దేశించిన స్థానిక సంఘము వారికిని మునిసిపాలిటీ వారికిని, నియంత్రులను బంధించి తగిన ప్రయోజనములను మొదలగునవి, యిదియు కోరుకొనవలయును ద్రవ్యమును మంత్రబాధించుచున్నది.

నీ కంటియందు ఏలాటిబాధ యైనను కలదా?

అటుండిన అన్ని విధముల శస్త్రచికిత్సలకు నిర్మూలన చేసినట్లు, నమృత మైనట్లు, మిక్కిలి పొగడబడునట్లు, కొవ్వుముయొక్క గుణములను తెలుపునట్టి పుస్తకమునకు ఏల వ్రాయవలెను? (8897)

L. H. Saller Dept, 4 Seuta Bangal.

శబ్దకౌముది

జేబులో నిమగ్నం చేయవలయు ప్రతి 1-కి రూ ౧-౪-౦ కాల్ సేమి - తియ్యనివలె. కొత్తది ప్రతి 1-కి ,, ౧-౮-౦ రంగారాయవిజయము ,, ,, ప్రతి 1-కి ,, ౦-౮-౦ వీనికి కపాలు ఖర్చు చేయవలె. కలయికవాడు:- యస్. రంగారాయలు, మాంబళము - సైదాపేట అని వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

ప్రతి నైమన చేవగల

తాటి వాసములు

ఇది ప్రఖ్యాతిగాంచినటువంటి, సుమారు 800 సంవత్సరముల ప్రాచీనముగా వలెనట్లు తెలుసుకొని ప్రాచీనముగా తాళి నుండి కోయబడినది. వాటి పరిమాణము 18 అడుగులు లగా యాకు 21 అడుగుల వరకు. దీని ఏలూరు క్రిష్ణాజిల్లా. కలయిక వారు, కలయిక తిప్పియు వలయరా ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాసి తెలియజేయును. ది ఇండియన్ ప్రావీన్సు ఎక్స్‌ప్రెస్‌కు కంపెనీ రాజమండ్రి.

మేలైన ఫాటన్ కలములు

బాక్ బర్డు	రూ 3	8	0
స్టాన్	,, 6	4	0
వాటరుమాన్సు బిడియల్	,, 8	8	0
1/2 జర్నల్ భర్తమిటర్	,, 1	8	0

(1514) 18 బ్రదర్లు, ట్రిప్లికేన్ - మదరాసు.

నత్య వత్స పాఖ్యానము

శ క

భోగేశ్వర మాహాత్మ్యము

ఇది యొక శ్రేష్ఠముయొక్క మహాత్మ్యము. ఇందు శ్రీశైలమహిమహాదేవ జక్క-గ వర్ణింపబడియున్నది. కవిత్వము కడురసవంతమై ముద్దులుమూట గట్టుచున్నది. కల్పనలు మెండు. ఈ గ్రంథము శేషవర్ణన బాతకుల కొక పద్యమేని వదల మది జనింపదు. ప్రతి 1-కి ధర రూ 1-0-0. పోస్టాజుచేర్చకము. ఆంధ్ర పత్రికా కార్యాలయము, 1/2 కలయిక జిల్లా, మదరాసు.

Are you in the Full Glory
OF
Manly Strength
If not, you are in urgent need of radical remedy to regain your strength and Manly Power

TRY BRISHYA JOGA
Prepared on the basis of Makaradhwaj Gold, Musk, etc., in assimilable form.
It Guarantees Results.
It quickly renews VIGOUR and VITALITY and restores power of SUPER-MANHOOD.
Price one Phial (to last 30 days)
Rs. 6-4. Per V. P. P. Rs 6-10.

THE
Kalpataru Ayurvedic Works
(Hd Office) 94 Grey Street,
173/1, Harrison Road,
Bara Bazaar Branch
CALCUTTA.

POLINES
ECONOMIXTURE

18 సంవత్సరముల నుండి చాల ప్రసిద్ధి చెందినది.
- కొవ్వును గానీయే మొదలగు అన్ని విధములైన మూలక గాఢరంగులను చేర్చబడినది. ఇది ముప్పది రోజుల వరకు మూలకలను మార్చుటకు తయారుచేయబడినది. ఒక హతాదు నేనించిన ఉపశమనము ఇచ్చును. 12 గంటల కాలములో వ్యాధిని ఆపును. అయితే రోజులలో వ్యాధిని నిర్మూలము చేయును. ఇంతకు మించి వ్రాయబడినది. ఒక సామాన్య తెప్పించుకొని నేనించిన రోగులకు అనుభవముమీద గుణమును తెలియజేయు. పోస్టాజుచేర్చక సహా రూ 1 కి రూ 8-7-0 రెండింటికీ రూ 8-10-0 మూడింటికీ రూ 9-12-0 మాత్రమే.
[8458] ఈ క్షరములు యంగ్లీషులో వ్రాయబడి యున్నవి
D. Polines & Co.
Chemists, No. 5 Harimohan Roy Lane
Calcutta.

చేంబర్లెన్ గారి పెయిన్ బామ్
వాత నొప్పలు, నడుము నొప్పి, కాలినగాయములు, తలనొప్పి, పండ్ల నొప్పి, నరుకులు, దెబ్బలు మున్నగునవి దీనివలన తప్పక గుణ మగును.
అన్ని భాగాలలో విక్రయమునకు దొరకును. (1)

అపూర్వజ్యోతిష గ్రంథరాజము
వీని గురించి 28-7-21 తేదిగల "ఆంధ్రపత్రిక" యిట్లు వ్రాయుచున్నది. "పాశ్చాత్య అస్ట్రోలజీ" ఇయ్యది సర్వజనోపయోగమునకు పుస్తకమొకటి. ఇందలి శ్రుతివిషయమును ఆ మూలము. జ్యోతిషములను ప్రజలకుంచి మాయాపుటల పదులు, పాతకలు సమర్పించి వారు చెప్పెడు కల్లమాటలను ముసలపోపువారికి కల్పితమవు. ఇతరులసహాయమేమియు నక్కరలేకుండ జాతకము, జన్మనక్షత్రము, మున్నగువానితో పనిలేకుండ ఏ నెల కా నెల కలుగగల భావి ఫలములను ఎఱివట్టుట వారు కడుసులభముగ మాయకొనవచ్చును. అట్లు ప్రతివిషయమును శ్రుతివారిని బాగుగ బోధపడునట్టి యాగ్రంథరాజము అతిసులభమైన తెలుగులో వ్రాయబడినది. మరణకాలమును నిర్ణయించుట, నూర్యచంద్రాదేవతలను బట్టి కుభ కార్య ప్రారంభమునకు అనుకూలకాలనిర్ణయము, దీర్ఘజీవితమునకు చేయవలసిన పనులు నియమ విధింపబడినది. ఒకరిసహాయ మనగునంతకుండ తెలియజేసిన విషయములన్నియు దీనియందు గలవను టితిక జ్ఞాత్రికము." దీనికం పోస్టాజుచేర్చక రూ 2-0-0.
ప్రీముయర్ ఎస్ట్రోలాజికల్ లిటో, చోరపూరి, విజాపూర్ జిల్లా.

తిలకింపుడు ! కొనుడు !!

ఆంధ్రసాహిత్యము! దీనిని పుణ్యదివసము త్వరలో రాబోవు నన్నది గదా! ఆరోజునమాత్రమే జిల్లల ధరించుట మనముగనున్నందున, మేము వ్యయముగా పట్టి, నై పంచనమేయించి వారి ము. ఇది నా నా రంగులలో తయారు చేయబడి ముగిసాంపును, సరానుచేతచుండలి న్యూసి యముందు నేటికిసభ్యులము గావించబడియుండుకాల్గు నున్నట్లులకలెకే యుండును. దీనివల 1-కి రూ 8-12-0; 1/2 డబ్బు 10-8-0

90 అంగుళములు పొడవు 40 అంగుళములు నిడివి.
మేనేజరు, రవీనా అందు కంపెనీ
పోస్టాజుచేర్చక నెం 1249 బర మద్రాసు.

ఎస్. మోహిద్దీన్, ఎమ్. ఖాసిమ్
సాహెబ్ అందుకో
ఫర్మి చర్ మేకప్, సర్సరాపుపేట
కొత్తమాపు మేలైన గృహసౌకర్యములు
ధరలు సరసము, ఒకసారి ఆర్డరునుపంపి పరీక్షించుకొనెదము

అక్షపచ్చ క్యాష్ వాసు చేయబడిన క్యాష్ మంచము
(1-కి ధర రూ 14/-)
సాధారణ క్యాష్ వాసు నేతుబడినది 1-కి ధర రూ 12/-
మంచమునకు గిడించి 1-కి ధర రూ 1/-
పరదాలు, కోడులు, దారము 1-కి ధర రూ 1/3/-
క్యాష్ ఇనుపమకుపు ఈటి కర్చి 1-కి ధర రూ 7/-
వ్రాతపలక 1-కి ధర రూ 1/-
క్యాష్ ఇనుపకడపుకర్చి ఇనుప ఆర
ముతో 1-కి ధర రూ 4/-
క్యాష్ కర్చి ఆరములేకుండా 1-కి ధర రూ 3/4/-
క్యాష్ ఇనుపమకుపు 1-కి ధర రూ 2/8/-
క్యాష్ ఇనుపపోల్చిగుమేజా 1-కి ధర రూ 8/-
క్యాష్ కర్చి 1-కి ధర రూ 4/-
పూగు (రాకింగు) కర్చి 1-కి ధర రూ 6/-

పాలసుగంధిలేవ్యాము
ఇది రక్తి కుడికి శ్రేష్ఠమయినది. సహా మేహములు, మేహ పాదలు, మచ్చలు, చర్మరోగములు, కీళ్లనొప్పలు, మొదలగు వాటిని ఖండించును. 4 డబ్బుల చాలును.
20 ఈ. డబ్బు 1-4-0 వి. పి. 0-8-0
కూమ్మండలేవ్యాము.
అత్యుష్ణము, నిశ్వాస, క్యాష్ తీత, కలబద్ధము, కడుపులో మంట, మొదలగు వాటిని హరించును.
2 డబ్బు చాలును. 20 ఈ. డబ్బు రూ 1-4-0 వి. పి. 0-8-0
పి. శి. వ. అందుకో, ఆయుర్వేదసమాజం, (8851-4) పోస్టాజుచేర్చక.

వనోపధిసరస్వతి
రక్తహీనతన పోగొట్టి రక్తమును కడుపులకు చేయుట యందు చేరెన్నిక గాంచినది ధర 1-10-0
ఇండియా సిల్కాకాండ ఎచ్చటికైనా తపాలాఖర్చు ఉచితముగా పంపబడును.

విలాసము పి. డి. సావంత్
నెం 144 పనసవాడి, బాంబాయి

శిల యన స్వ దేవీ
కత్తికట్టలు - చాతులు
కప్పుతాళములు.
ఆంధ్రసాహిత్యచేతేయబడినది. ప్రాత్యహింపుడు.
నెం 144 ధరల క్యాటలాగును వ్రాయును.
పి. మొకటికర్చు అండ కో
కర్చు లండ కో మేకర్చు వర.
కొత్తవరం. (కోదాడజిల్లా)
కొత్తవరం. (కోదాడజిల్లా)
కొత్తవరం. (కోదాడజిల్లా)

పంజాబుస్థితి

అమృతసరపు ప్రతిభలు

ఒక హిందూ నాయకుని యభిప్రాయములు

అమృతసరము, అగస్త్య

“మాంశైష్ట్యం గార్హియను” విశేషము దీర్ఘము (వాసన:- 1919 వ సంవత్సర విశుద్ధి నాటకమునందు తుదిరంగమున చూతుమను నామాత్రం నేను అమృతసరమునకు సకాలమునకు వచ్చితిని. నాటకము ప్రారంభమునందు విశుద్ధిముగ నేయుండెను. నాటక ముగియించుచు మూడు సంవత్సరములనుండి తన పాత్రలను రంగమునందు బంపివేయుటకేవలం కొన్ని ప్రస్థానముల బన్నుచునే యున్నాడు. యూరోపియన్లకును భారతీయులకును పరిచయము క్రింద పంచివెట్ట బడిన సామ్యమునకు కృత్యాసము చాల యసహ్యముగ నుండెను. స్థానిక కానన కథ వారి నిష్పంధము వలన అవిషయము విధిలేక పునరాలోచింప వలసివచ్చెను. అందువలన ప్రభుత్వమువారు మొత్తము మీద కొంచెము ధారాళముగ 150,000 పానులను ప్రత్యేకించిరి. ఇంద్రక భాగము జాలియవ్వలూ బాగునందు కాల్యబడిన వారి బంధువులకు బోవును. నేనమృతసరమునందు డాక్టర్, వీరికి సామ్యము కానన సభ్యులు కొందఱును, ఒక ఇంగ్లీషు కవిమనరును, కలసి యొక యువసంఘ మొనగుచుండగా, నేను చూచితిని.

జాతిద్వేషము కన్పింపదు

ప్రభుత్వమువారి కష్టములేకన్నకు, నీపరిహరము ఇంత యాలస్యముగ కొనగి తప్పకరికరించినందులకు మరీ యేదేశము నందైనను వెదగదలించుచుండి తీరును సామ్యము బహిరంగముగ నే యొసగినను, సామ్యము ప్రహించుటకు వందల కొలదియంది చేరినను, ప్రభుత్వము నెవల విశేష భావము గాని, జాతిద్వేష భావముగాని, జాతి విద్వేష భావప్రదర్శనము గాని నేనచ్చట నుండినందు గంటల కాలములోకన్పింపలేదు. తరువాత మరుసటి దినము అమృతసరపు బహుభుజి మరల రెండు గంటల కాలము తిరిగితిని. వాకానాన భావమును ఎచ్చటను కన్పింప లేదు. నాకు మార్గము జూపుటగాని అచ్చటి విషయములను జెప్పటగాని ఎప్పుడును వివాదవంతులే భించిరి చెప్పజాలను అయినను, అందఱును మర్యాదగను - గౌరవమును ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. వాకానాన దృఢకాయుడు జలయవ్వలూ బాగున జూపెను. అతనిని మనమునంద దావేదన సహజముగ నే యుండినను నిశ్చయముతో వివరము లన్నిటిని తెలిపెను.

ఇంకొక నాడు సాయంసమయమున నొక రైల్వేస్టేషనున కదల ఒక యూరోపియను స్త్రీ తన నాలుగు సంవత్సరముల కయ న్నుగల కూతురుతో రైలు బండికై కానుకొనియుండినది. ఆమె చుట్టును భారతీయుల నేరులముగాయుండిరి. అయినను వారు అమర్యాదగ నుండునను సంభాషణ ఆమెను బాధించి ట్లు లేదు. ఆమె కాంతిమగ నిలవ బడియుండెను.

కారణమేమి

జాతి విద్వేష భాగ ప్రదర్శనము కంటకుటకు కారణమేమి? భారతీయుల ఉన్నానీతయా? భారతీయుల యావకయా? లేక గాంధీయజడేశ మహాత్మ్యమా? మూడును కొంతవరకునమ్మకమైయుండునని నా నిజాభిప్రాయము. బ్రిటనునందు వై మూటిలో చివర రెండును నుండిన నెంతో బాగునందునని నా తలంపు

అమృతసరమునందు కూడిన మూక తనకు గలిగిన పరాభవమును ప్రార్థనముచేసిన వానిని నేను వజ్రులనెను. మోటువారు అచ్చటచ్చట నుండినవలయును. అయినను వారు అట్టి కార్యముల గావించుటకేవలం కారణము లుండియేతీరును ఒకమాట రెండు మాటలలో మితిటరితోడికొనగానే ప్రజలు మోటువారుగ మారి యుండునని నేను నమ్ముజాలను. విద్యావంతులైన వారెట్టిమోటు కార్యములకు సానుభూతిజూప నుద్దేశించి రినిగాని నుద్దేశించి యుండునని గాని గూడ నేను నమ్ముజాలను.

అమృతసరపు బహుభుజి భారతీయుల దుకాణములనకు సలో నొక గుకాణమునకును నేను మాయసాటి కింకనురాజు రాజి ప్రతిభలు ప్రేరేపించుచుండెను. అప్పుడప్పుడు ఇద్దరుముగ్గురు నిరాకణావలయులును కొందఱు మితవాదులును నన్ను కనుక ప్రస్తావించి నాకు తెలిపిన వాక్యము లా సందర్భమున జ్ఞప్తికివచ్చెను. వారు చెప్పుచు యిదిగ్రహముగ నుండును.

“భారత బ్రిటనుదేశములకు వికసన త్వర ముండవలెనని మే మెల్ల పురుషులు గోరుచునే యుండుము. యీమైత్రి భారత బ్రిటనుల కేగాక మానవాళి కంటికిని లాభకరముగ నుండునని మేము తలంతుము. అయితే సంపూర్ణముగ విభేదము కొనపట్టు మొకటి కాంగ్రెసునందేర్పడినది. ఆపత్తునువారు విభేదమును విరోధార్థముగగాక మఖ్యోద్దేశ్యముగ పరిగణించుచున్నారు. విద్యావంతులలో నధికసంఖ్యాకులీవిషయమై యింకను నిర్ధారణ గావించు కొనలేదు. భారత వాతావరణమునందలి ప్రకృతి మాంద్యమును గమనించి యీ సమయమున నై నను మితచక్రగ్ర ప్రకర్తించితిగా, మీరు

భారతవిశ్వాసమును కాపాడుకొన గలుగుదురు. లేక యీ యనకాళి ను జూరబడిచి మీనమేమముల నెంచుచుండిన అతివాదులుతమవిభేద కార్యక్రమమును వ్యాపింపజేసి దేశమును స్వప్రముగ తమనంకకే త్రిష్టకొందురు. ఆ తరువాత మీరేమి చేసినను లాభముండదు.

ఒక ప్రతిపక్ష నాయకుడు

పంజాబు కాననసభలో వాయుకర్తవ్యము వహించి ప్రతిపక్షమును నడుపుచుండిన దివానుబహదూరు రాజా నరేంద్రనాథు లోకలిసి మాటలాడు వరకాళమునాకు గలిగెను. అతను పంజాబు హిందువు. ప్రభుత్వోద్దేశ్యముచేసి ప్రకృతి ముపకార వేత్తము బొందుచున్నాడు. అతను ఇండియన్ సివిల్ సర్వీసు వాడు. ప్రభుత్వమునందు గొప్ప ముద్రోగ స్థానముల నలంకరించెను. పంజాబులోని 29 జిల్లాలకాగాను అతను కనీసము 12 జిల్లాల దెవ్వు డో యొకప్పుడు పరిపాలించెను. అందుచేత ఆతనుగూర్చి ముందులి పరిశోధకుని యు బాగుగ తెలియను. జాతివిద్వేషము వ్యాపించిన భారతయుభివృద్ధి కర్షణకరములు గలుగునేమో యని ఆయనకును సందేహముగ నుండెను. అతను నడుమప్పుడయుండియు సత్కృత్యములను చేరుపొందినాడు. ప్రభుత్వమువాది కష్టములను మితవాదులకన్న ను సహకారలకన్న అయిన బాగుగ గుఱెటుండునను కనుక ఆయనపంజాబు కృతహరములను గూర్చి తెలిపిన యభిప్రాయములను గమనించుట యుచితము దివాను బహదూరు రాజా నరేంద్రనాథు నాతో బరికిన మాటల సారాంశ మిక్రిందివిధమున నున్నది:

“మీరు పంజాబులో మూడుదినములనుండియున్నారని పరిశీలితి. సహాయనిరాకరణమెట్లు ప్రారంభకయ్యెనో తెలిసికొనుటకీ నిదర్శన మొకటి చాలును. బ్రిటిషు పార్లమెంటు నెవలం అన్నిటి కన్నను ముఖ్యముగ, ప్రీవీకౌన్సిలువారి. వ్యాయమునందును, అవిశ్వాసము నెలకొనినది. పంజాబు నైతిక కానన కాలమున జరిగిన కార్యములను ఖండింపదగియున్నను ప్రీవీ కౌన్సిలు జ్యుడిషియల్ సభ్యులువారు వానినెల్ల యభినందించి.

“ప్రాతపుకాణముల నెల్ల నివ్వదు మీతో నేను కర్షించుట యనగరము. జరిగిన దురంతముల కన్నిటికిని బాధ్యత కధిలేక నర్ మైకేలు ఓర్వయరు వై నేనే మోపవలసియున్నది. ఆతని ప్రకర్తన యెందులకు ముఖ్యకారణ మైవది. నర్ మైకేలు ఓర్వయరు క్రొత్తగ నీ దేశమునకు వచ్చినపుడు నాకతిను తెలియును. అప్పుడతని దయార్ద్రాచ్యాయుడని యెంచుచుంటిని. భారతీయులు గూడ తనగంటి మానవులే యని ఆతడూహించుకొనునంతటి కత్తి ఆయన కుండెనని నాభావము. ఈ మాత్రము ఆతని యనుచరులనుగూర్చి నమ్మక జాలను. అయితే నర్ మైకేలు ఓర్వయరు 1894 వ సంవత్సరమున పంజాబును వదలి తరువాత యిరుగది సంవత్సరములు నూరు వెన్తు ప్రాటి యగులందును కృతక సంస్థానములందును పంచేసెను. అతను ఏ జాబును కెప్ప నెటుకన్నరుగ కచ్చిపుడు ఆతని రాజ్యాంగ పరిపాలనా నూత్రములు వికృతముగ నుండెను. పంజాబు లోని ఎవిన పక్షికులకా నూత్రముల న్యయింప జేయగానే రాష్ట్రమునందే భీదకృత్యమైతను. ఆతని నైతిక పరిపాలన కృతక అందులకు తోడ్పడిన అంతకుపూర్వమే మేము సామాన్యములను పంజాబు ప్రభుత్వమువారు కొంచెము వ్యాధియుగ నే పరిపాలించుచుండెనని తలంచుచుండిన సమయమున, ఆతనికి ఇరువదశ త్రావపు నింకకుభాగమున కధికారి యయ్యెను. తరువాత ఫలితముల కొన్నిటిని మీరేచూచితి. ఒక అరమానకంమగు చట్టమును బహిరంగముగ నధిక్షేపించవలెనని సలహా నొసంగిన మాత్రమున సన్మాన్యుడును, యోగ్యుడును నగు నొక పెద్దవ్యవస్థాపక ద్వీపాంతరి వాసకేతువిధింపబడి తొమ్మిది మాసములు జెయిలులోనుండి వచ్చిన వానిని మీరును చూచితి. అల్ప మాక చెలరేగవలెనని ఆతడెప్పుడును ఉద్దేశించియుండలేదు. ఉన్నతస్థాయాభిమానులలోని భారత వ్యాధియుమాత్రము చీకటి పడినతరువాత బయటకు వెల్లువను ఉత్తరపుత్రకండెను. కానిభరియునే పియను కొంటెనాడు సయితము ఇచ్చవచ్చినట్లు తిరుగట కర్షణకరములేమండెను.

“ఈవిషయములు నాలుగైవసంవత్సరముల కాలములోపుక ప్రజలచేతపునకు వచ్చునవి కావు నైతిక కానన పరిపాలన వలన గలిగిన యవిశ్వాసము, అసూయతన గమనింపును. మేము మా విస్తరములగు బ్రిటిషు వారికి తెలుపుకొనినపుడు వారే విధముగ ప్రకర్తించిరి, మీకే తెలియను. వీనివలననే బ్రిటిషు విధానము నేడిటిగిట్టపక్షికుల నెయ్యొగిన వలసివచ్చుచున్నది. సంరంభము చాలసాయంత్రమున ఆప నున్నది. యంత్రమునందు వెంటనే మార్పుల గావించిన గాని ఆ సంస్థానము నిలవను.

ముఖ్యముగ నూచనలు

“రాజ్యాంగయంత్రమునందు క్రొత్తవిధానమును ప్రవేశ పెట్టుట కొంత కష్టముగ నేయుండును. రాష్ట్రీయ కాననసభ రా

ఆంధ్ర ఖద్దరు నిలయము

7 తంబునెట్టివిధి- జార్జి టవును, మదరాసు.

(శ్రీయుత గంటి సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు.)

ఖద్దరు సాటు

(1) ఆమ్మెడమయ్య-ఆమ్మెడము
ఆంధ్రఖద్దరు సమ్మెడము
ఎంతో చవుకగ సమ్మెడము
ఎంతో మంచిది ఆమ్మెడము.

ఆమ్మెడమయ్య.

(2) ఆరుయెడు తంబునెట్టివిధి
ఆంధ్రఖద్దరు నిలయములోను
ఉదయం మొదల స్వగయమునకును
ఊళ్లో గూడ సమ్మెడము.

ఆమ్మెడమయ్య.

(3) నన్ననిచ్చిలు, నన్ననిచ్చాపులు
నన్ననిచ్చి కల వద్దలతానలు
కొటుచెక్కలు దుప్పటిలేకులు
కారుచవుకగ సమ్మెడము.

ఆమ్మెడమయ్య.

(4) ఏడుయెన్ని తొమ్మిదియూ
ఎంతో చక్కని చీరలు, చాపులు,
సాంపురించేతకడ్డలు
నరసముగాను ఆమ్మెడము.

ఆమ్మెడమయ్య.

(5) రాటములు యేకలు ఊసలు, పంతులు
రాట పుకరులు, చక్రము, దారము,
ఆంధ్రఖద్దరు నిలయములోను
ఆమ్మెడమయ్య-ఆమ్మెడము.

ప్రగ్భవహము లన్నిటికిని సంపూర్ణ బాధ్యత వహించులాగున చేయవలెను. ఆంగ్లోవ్యోల నందుకొనవచ్చును. వారిని సంరక్షింపవచ్చును. మాటాగుగారిచే నగిరింపబడిన ప్రకారము ఉద్యోగములందు భారతీయుల నిధిసంఖ్యాకులను నిజమింపవచ్చును. కాని బాధ్యత చివరదశయుండే వంతయుండుండవలెను

అంతఃకలహములను ప్రోత్సహింపరాదు

“దురదృష్టవశమున, నే నొకముఖ్య విషయమును తెలుపవలసియున్నది. వానిని తెలుపుటకు పూర్వము, నేను బ్రిటిషు గాజ్యమును ప్రేమించువాడని మొట్టమొదట నేను మీతో చెప్పటమునకును. కాని దానివలనగలిగిన కష్టములను జూచియుం చిలాభములేదు. మూలంభేదము లధిక మైవది. పంజాబులో నిట్టి భేదములను మీరుబాగుగా చూడ లగు. హిందువులకును మహమ్మదీయులకును సంపూర్ణ సంబంధము. హిందువులకును సిక్కులకును నుండును. మహమ్మదీయులకును సిక్కులకును నుండును. వ్యవసాయ వారులకును నితరులకును నుండును. ఇట్టి విభేదము తెన్ని యేని గలవు. పంజాబు భూసంపాదన చట్టమునొకమారు చదివిన, ఆ చట్టములోని నెక్కువతెట్టి యాశ్చర్యములగు భేదములను గల్పించు లుగనో మీకే తెలియగలదు. అదిక్రొత్తకర్షణమును తెచ్చిపెట్టెడి ప్రభుత్వ సేవయును రయితులను రయితులను కాని వారిని చేచ్చుకొను సందర్భమున ప్రమాణమెట్లునిర్ణయంపబడెనో ప్రభుత్వపుట్టు త్రువులజూచిన, తెలియగలదు కర్షణ భూసంపాదన చట్టమును స్పష్టించినవాడు. ఓర్వయరు ప్రభుత్వపుట్టు త్రువును స్పష్టించినవాడు. వారతాముగావించిన కార్యముల మహాత్మ్యమును ముందుగా నెట్టి రో శివో మును చెప్పజాలము కాని వారి నిజోద్దేశ్యము మాత్రము స్పష్టమైవది.

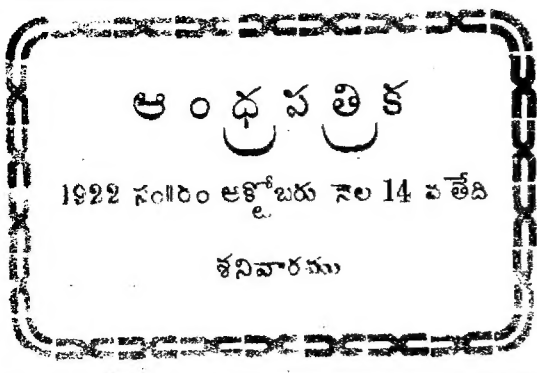
“నా బ్రిటిషు పాక్షకుల మాలో నిట్టి విభేదముల కృష్టిం చుచుండుటచేతన, ప్రోత్సహించుచుండుట చేతన, పంజాబునందు వికసనత్వము కడినది. గృహమునందు విభేదములు రెలనూపినవి. ఆయాసంఘములు తనలో తాము విభేదములను మగది వికసనత్వము పెంపొందించుకొనుట అనవరము. లేకన్న మతసాంఘిక వివాదములను పరిష్కరించుటకు బయటివారు - గవర్నమెంట్ మ రియెవో, బూనుకొనవలసియుండును. భారతదేశమున కధినివే స్వాతంత్ర్యము లభించిన తుడ అభిభవారత రాజ్యాంగ విధానమునందలి మూలము పొందుపజచవల్లసియుండునని విధిలేకయై గీకరింపవలసి వచ్చినది. బర్మాకు సంపూర్ణముగ నధినివే స్వాతంత్ర్యము నొసగి మీలో నుండు విభేదముల బోగొట్టుకొని మీ మత సాంఘిక వివాదములను పరిష్కరించు కొనినగాని కృతజ్ఞమిచ్చుటలేదని భారతీయులకు మీ రెందులకు నీతిపాతము జెప్పరు? మీరెట్లు చేసినవో, మీరు వెట్టెడి చిన్నాటకుండు న్యామముగలదని మాహృదయములందైనను అంగీకరింతుము

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

రంగనాథుని కడమన జరిగినది. ఇది అర్థమంతిరమనా వేదము. ఈ
సంఘము 80 వేలమంది ఛాంద్యప్రతిభులంఘము. తమిళమే
బర్మాను హోమరూప నియంత్రో బర్మావారికి సమస్తీకర
గదు ఎరును ద్వంద్వరూపాలతో చేసిన కాననసభలకు జ్యోగూ
డెను. కానసభలకు జ్యోగూవారికి నోట్లు నియ్యగూడెను అరి
ప్రజలకు బోధించుటకు సంఘసభ్యుల బర్మాజీవమును దంత
టను సంచారము చేయవలెను. బాక్ష్మికు జ్యోగూంగుగారి శాస్త్ర
కర్తవ్యుక్రింద బర్మాజనులందరి విశ్వాసమునకును పాత్రప్ర
బర్మాంఘముల ప్రధానసభ సేనధివా రామోదించుచున్నాడు.
కొత్తించింతో మరియొక బర్మానుహసభను ఏర్పరుచుటకు
ప్రయత్నించుచున్న బారీను పక్షినువారి ప్రయత్నములకు ఈ
సభవారు నిరసించుచున్నా రను తీర్మానమును విశ్రీమన
నామోదించబడెను. అని 13 తేదీన రంగనాథునందే తంతివార్త
పంపబడెను.

కానీ దేశానికి సంఘటనయొక్క వాస్తవికతను పరిగణన
యొనర్చుకోని పి.డి.కే.లు నానా భావాలను కచ్చానించినది. 1928-29 జనవరి 16 న లేవనంది 19 వ లేవనందు జరుగుచు
పోడిన నౌరకార్యదర్శి యొక్క పంజాబ్ యూనివర్సిటీ ప్రా
సంగు మెట్ట గారిలన వివరముల దెలియజేయును.

ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాల

ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలకు దీపావళిభిక్షల నీయుడని, ఆంధ్ర ప్రభుత్వమునుండి గొప్ప ప్రకటించిన విజ్ఞప్తిని వేరొకచో ప్రచురించితిమి. ఈ కళాశాల నిమిత్తము తమ శక్తి సంతయు అర్పణజేసిన కోట్ల హనుమంత రావుపంతులుగారు స్వర్ణస్థులగుటచే, కార్యభారము మరింత యధికమగుచున్నది. ఆంధ్రులభాగ్యత ఇంకను విస్తారమగుచున్నది. కళాశాలాధికారుల వత్సరమున ప్రచురించిన నివేదికను జూచిన కళాశాల అన్ని శాఖలలోను సత్వరాభివృద్ధి జూపుచున్నట్లు వెల్లడియగును. విద్యార్థుల సంఖ్య పెరిగినది. 1920 సంవత్సరమునందు 176 మంది విద్యార్థులు విద్యనభ్యసించుచుండ, 1921 సంవత్సరమున 314 మందియు, 1922 సంవత్సరమున 353 మందియు విద్యార్థు లీ కళాశాలలో శిక్షణ బడయుచున్నారు. నేత, అద్దకము, రంగులశాఖ చేర్చబడుట యొక విశేషము. మగములను నెలకొల్పవలయు నను నూహ చాలకాలమునుండియు ప్రబలియున్నను, తివాచీనేతతో చాలకాలమువరకు తృప్తిజెందవలసి వచ్చెను. కళాశాలలో నేయబడుచున్న తివాచీలు, మిగుల శ్రేష్ఠమయినవని పేరుగాంచెను. ఈ వత్సరమున కళాశాలావరణమున నూటపది మగములు పని జేయుచు నాణ్యమగు కద్దరు వస్త్రములను తయారు జేయుచున్నది. ఇందులో 26 మగములు కళాశాలకు జెందిన వనియు, మిగిలినవి స్నేహితులవలన స్థాపితబడినవనియు నివేదికము దెలుపుచున్నది ఎనిమిదిమంది విద్యార్థు లీవృత్తిని నేర్చుకొనుచున్నారు. నేత గాక, అద్దకము, రంగులశాఖ యొకటి పని జేయుచున్నది. దీని నిమిత్తము కాంగ్రెసు సంఘము గ్రాంటు నొసగియుండెను. నేతలో శిక్ష నొందెడి వారు, ఈ శాఖలోగూడ శిక్ష నొందుదురు. ఆశ్రమములలో నివసించెడి విద్యార్థుల సంఖ్యగూడ హెచ్చినది. ఇంజనీరింగు తరగతులలోని విద్యార్థుల సంఖ్య యధికమయ్యెను. ఈ శాఖలో జేరుటకు దూర ప్రాంతములనుండి విద్యార్థు లరుదెంచిరి. కార్యభాగమునందును, సిద్ధాంతభాగమునందును గూడ శిక్షణ గలపబడుచున్నది. ఈ శాఖలో తరచియైన వారు పలుక రాగారములలోను మిల్లులలోను ఇంజనీరులుగను, ఫోటోమనులుగను నియమింపబడుచున్నారు. పారిశ్రామికాభ్యుదయమున కీ శాఖ తోడ్పడుచున్నట్లు విదితమగును. ఎల్క్విస్టియను పయోగము సయితము, విద్యార్థులకు నేర్పబడును. చిత్రలేఖనశాఖ గూడ విశేషాభివృద్ధి జూపుచున్నది. ప్రాచ్యచిత్రలేఖనమును నేర్పుటకు, దీనియం దారి తేరిన ఫటర్లీ అను వంగదేశ నిపుణుని కళాశాలకు దెప్పించియున్నారు. వీరియనికీ, విద్యార్థులను పలువుర సీతా శాకర్నించుచున్నది. వ్యవసాయశాఖ పయోగమును విస్తరింప జేయుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. హిందూభాషను, సంగీతమును, నేర్పుచున్నారు. ప్రయిమరీ శాఖయందు విద్య ఉచితము గలపబడుచున్నది. బాలురయందు ప్రకృతిపై ప్రేమ యుదయించుటకు వృక్షచ్ఛాయలక్రింద విద్య నేర్పబడుచున్నది. పూల మొక్కలను నాటుటకు, వీలగునట్లు తోటలో కొంత భాగము ప్రత్యేకింపబడినది. రాత్రిపాఠశాల

ఇపు డెప్పుడు పయోగకరముగ నున్నది. పంచమ నేతగాండ్రు పలువురు చేరియుండటచే, పలువురీ పాఠశాలాలాభము పొందుచున్నారు. దేహదార్శ్యము పెంపొందుటకుగూడ అవకాశములు గలవు. దేశీయ వ్యాపారములకు ప్రోత్సాహ మొసగబడుచున్నది. బాలభటభిక్షణము గలపబడుచున్నది. ప్రతి శనివారమునాడును జేసెడి భజన, ఆశ్రమవాసులకు విశేషోత్సాహము గలుగజేయుచున్నది. కళాశాలయందు, అన్నితరగతులలోను పంచమబాలురు విద్యనభ్యసించుటయు, అప్పుశిక్షణను పాటించుటయు, గొప్పవిశేష మని ఎంచవచ్చును. కళాశాల ఇప్పటికన్నను త్వరితముగ నభివృద్ధిజెందుటకు అవకాశ మెంతయును గలదు. ఇందుకు ధన మావశ్యకము. విదవిద్యార్థులు పలువురు కళాశాలలో జేరుచున్నకొలదియు, వ్యయ మధికమగుచుండును. 1906 సంవత్సరమునందు దాదాభాయి సారోజీగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన సమావేశమునందు, జాతీయ విద్యయొక్క ప్రాముఖ్యము గుర్తించబడెను. కాంగ్రెసు ఆదేశము ననుసరించి ఈ కళాశాల 1907 సంవత్సరమునందు స్థాపితబడెను. 1913 సంవత్సరమునందు కళాశాలకు ప్రభుత్వపు గ్రాంటు ఒకగ బడెను. 1917 సంవత్సరమునందు బిసెంటుగారి నిర్బంధావాసనమయినను, గ్రాంటు లొగివేయబడెను. మరల 1919 సంవత్సరమునందు, ఈ గ్రాంటు పునరుద్ధరింపబడెను. లోకలు బోర్డులు గూడ సహాయము జేసినవి. సహాయనిరాకరణోద్యమ ఫలితముగ ప్రభుత్వసహాయము మరల తొలగింపబడెను. మంత్రులదయవలన లోకలుబోర్డుల సహాయముగూడ తొలగిపోయెను. 1917 సంవత్సరమునందు బిసెంటుగారు ఇరువదివేల రూపాయలనిచ్చి సహాయపడినట్లులే, ఇటీవల కాంగ్రెసుసంఘము ఇరువదివేల రూపాయలనిచ్చి సహాయపడెను. ఇప్పుడు, కళాశాల ప్రజల సహాయము పైననే పూర్తిగా నాధారపడియున్నది. దీనిని పోషించు భారము వారియందేగలదు. దీపావళినాడు జేరెడి భిక్షలే కళాశాలాపోషణకు ముఖ్యధానము లగుచున్నవి. కళాశాలయొక్క ప్రయోజనము విస్తరింపవలెనని, అది నిరంతరాయముగ కొనసాగవలయునని, హనుమంత రావు పంతులుగారు జీవించియున్ననాటికన్నను, దేశీయ లెక్క జాదవ్యము జూపి, వారు ఈ కళాశాలకును తద్వారా ఆంధ్రదేశమునకును జేసిన మహత్తరమగు సేవను గుర్తించి, దీపావళినాడు భూరివిరాళముల నొసంగి, వారి ఆత్మకు సంతృప్తిగలుగజేయ ప్రార్థితులు. ప్రస్తుతసమయమున నిర్మాణకార్యక్రమమును పూర్తిజేసి, స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు దేశము గాఢప్రయత్నముల సలుపవలయునని ఎల్ల రెటింగినదే. తామసించుట కిదితరుణముగాదు. వెనుకముందాడుట దోషమగును. చిత్రివిశేషములగు నితరవిషయములపై మనస్సును ప్రసరింపజేయుట, అనుచితము. జాతీయవిద్య నిర్మాణకార్యక్రమమునందు సమాచితసాన మలంకరించుచున్నది. ఘూర్జరమండలము ఈ విషయమై పరమోత్సాహము కనుబటచుచున్నది. ఆంధ్రదేశముగూడ అట్టి కార్యోత్సాహముజూపుట ధర్మము. జాతీయవిద్యనుగూర్చి దేశమున సుకల్ప ముదయించిన నాటినుండియు, తదేక దీక్షతో పాటుబడుచు, నేటిని అచంచల భక్తితో తనధర్మమును నిర్వహించుచున్న ఆంధ్ర జాతీయకళాశాలను పోషించుటకన్నను, ఆంధ్రులు తమ యత్నాహుతియమును జూపుటకు ఎక్కుడు ఫలప్రదమగు మార్గముండబోదు. ప్రస్తుత సందర్భముల ననుసరించి, కళాశాల కెక్కుడు ధనసహాయము చేకూరునని నమ్ముచు, కళాశాల చిరకాలము వర్ధిల్లుగాకయని కోరెదము.

144 శ్లోకము:

నెల్లూరు పొరుల ధిక్కారము

నెల్లూరులో రాజకీయసభలు జరుగకుండ మేజిస్ట్రేటుగారు 144 శ్లోకమును రెండు నెలలవరకు ప్రయోగించియుండిరి. రాజకీయసంచలనము నీరీతిగ నరికట్టుట, దుస్సహముగ నుండకబోదు. ఈ ఉత్తరువును పాటించక నెల్లూరు పొరులు సభ జరిపిరి. వివిధసంఘ ప్రతినిధులును నోటీసుపై సంతకముజేసిరి. దేశభక్తి టంగుటూరు ప్రకాశం పంతులుగారు కద్దరును గూర్చియు హింసామహమ్మదీయ క్రైస్తవ మతమత్యముగూర్చియు ఉపన్యసించిరి. ఈసభకు శాసనసభ్యులకు ఆంధ్ర సుబ్బకృష్ణారావుపంతులుగారు రధ్యక్షత వహించిరి. హిందూ క్రైస్తవ, మహమ్మదీయ నాయకులు సభలో పాల్గొనిరి. మేజిస్ట్రేటుగారి ఉత్తరువును అధ్యక్షులు సహేతుకముగ ఖండించిరి. జన్మస్వాతంత్ర్యములకు భంగము కలుగుచున్నపుడు, ప్రజలలో నేపక్షమువారును ఉపేక్ష వహింపజాలరు. మితివాదకొటికజెంది, శాసనసభలో సభ్యులగు కృష్ణారావు పంతులుగారు సైతము, మేజిస్ట్రేటుగారి అక్రమపుట్టతరువును ధిక్కరించుట తమ ధర్మమని ఎంచినపుడు, 144 శ్లోకము ప్రయోగము ఎంత దుస్సహమయ్యెనో యూహింపవచ్చును. లా, ఆర్డరు సంరక్షణమని పలనరించువాడు, ఈపేరుతో ప్రజాస్వాతంత్ర్యమున కెంత తీవ్రనిరోధము గలుగుచున్నదో గ్రహింపకున్నారు.

శాస్త్రీగారి పర్యటనము

శ్రీనివాసశాస్త్రీగారు అధినివేశరాజ్యములలో పర్యటనమునల్పి, లండనునగరమునకు జేరిరి. ఆఫ్రికాయందు హైందవసమస్య కడు సందిగ్ధముగ నున్నది. దక్షిణాఫ్రికాప్రభుత్వము, హైందవులకు సమానస్థాన మొసగుట కంగీకరించి యుండలేదు. శాస్త్రీగారిక్కడకు వెడలియుండలేదు. అందుచే శాస్త్రీగారి పర్యటనమువలన, ఆఫ్రికాభారతీయుల స్థితి చక్కబడుట కవకాశము లేదు. భారతీయులలో నధిక సంఖ్యాకులు నివసించునది ఆఫ్రికాయందే గావున, అధినివేశరాజ్య భారతీయ సమస్య ఎప్పుటియట్లే యున్నదనుట నిశ్చయము. భారతీయు లధిక సంఖ్యాకులు నివసించని కనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలేండు భాగములకు శాస్త్రీగారు వెడలిరి. ఇండియాప్రభుత్వప్రతినిధియగు శాస్త్రీగారిని ఈ రాజ్యముల ప్రభుత్వములవారు సముచితరీతిని గౌరవించిరనుటకు సందియములేదు. కాని, హిందూదేశమున కేమి లాభము గలిగెనని యాలోచింపవలయును. శాస్త్రీగారుపర్యటనము నారంభింపగానే, శ్వేతఆస్ట్రేలియాపద్ధతికి తమకెట్టి ఆక్షేపణలేదని దెలుపుచు భారతీయులకు కొన్నిహక్కుల నీయుడని మాత్రము గోరిరి. కాలనీలలోని తెల్ల వారలు హిందూదేశమున స్వేచ్ఛగ బ్రవేశించుచు, భారతీయులకన్న నెక్కుడుపదవులను ఆక్రమించుచున్నారు. భారతీయులకుమాత్రము కాలనీలలో అట్టి స్వేచ్ఛాప్రవేశమునకు హక్కు లేదు. అధినివేశ రాజ్యములవారికి హిందూదేశమునందు ఎట్టిహక్కులుగలవో, హిందూదేశవాసులకుగూడ అధినివేశ రాజ్యములందు అట్టిహక్కులుండనపుడే, సామ్రాజ్యమునందు హిందూదేశము ఇతరరాజ్యములతో బాటు సమానస్థానము నాక్రమించుచున్నదని చెప్పవలసియుండును. అట్టిహక్కులు లేనంతవరకు, హిందూదేశమునకు సామ్రాజ్య సమావేశమునందు చోటిచ్చినను, నానారాష్ట్రసభయందు ప్రవేశ మొసగినను,

ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాల - బందరు

కీర్తి శేషులగు కోవల్లి హనుమంతరావు పంతులుగారిచే స్థాపింపబడినది.

భారతజాతీయ మహాసభాదర్శముల ననుసరించి 14 సంవత్సరములనుండి పనిచేయుచున్న

జాతీయ విద్యాలయము

ఎప్పటివలె దీపావళిబిడుల నిచ్చి "స్వధర్మమును నిర్వహింపుడు"

ఎక్కువ లాభముండదు. హిందూదేశము స్వల్పపు హక్కులకొరకు పోరాడుచుండలేదు. జాతీయ గౌరవము నభిలషించుచున్నది. శాస్త్రీగారట్టి గౌరవమును కాపాడుటకు యావచ్చుకీని వినియోగింపవలసియుండెను. అందుకు మారుగ ముఖ్య ప్రతిబంధకముగ వ్యేత ఆస్థేలియా పద్ధతి నంగీకరించి, అందు నవసించెడి భారతీయుల స్వల్పపు హక్కులకొరకు మాత్రము అక్కడి యధికారులను యాచించుటవలన, ఈదేశమునకుగలిగెడి లాభముండదు. ఈ హక్కులకయినను, అధినివేశ రాజ్యములవారంగీకరింతురని తోచదు. శాస్త్రీగారికే ఇందు విషయమై నమ్మకము గుదురలేదు. అనకూలఫలితములు వెంటనే కలుగునని తాముహించుటలేదనియు, మరియొకమారు ప్రయత్నముజేసిన పిమ్మట లాభము గలుగవచ్చుననియు, శాస్త్రీగారు బలికెడి. శాస్త్రీగారి సంతృప్తిపీఠీధున నున్నను, అధినివేశ రాజ్యములలో హైందవ సమస్యపూర్వముగనుటకు, దేశమునకు స్వరాజ్యసిద్ధి గలుగుట యవసరమని దోచును. ఇంటగెలిచిన గాని రచ్చగెలుచుట దుర్లభమగుటచే, ముందుగ నింట స్వాతంత్ర్యమును బడయుటకు భారతీయులు బ్రయత్నించుటమేలు. మాతృదేశమునకు స్వాతంత్ర్య మిచ్చినపిమ్మట, విదేశములలోని భారతీయుల వ్యవహారము దానియంతట యదియే పరిష్కార మగునని విశ్వసించునగును.

మద్రాసు కార్పరేషను పరిపాలనము

మద్రాసు కార్పరేషను పరిపాలనము గూర్చి ఇటీవల ప్రేమవిమర్శనలు వెలువడుచున్నవి. అందు ముఖ్యముగ ఆరోగ్యశాఖ విషయమై ప్రభుత్వము వారేమి, ఆరోగ్యపు డైరెక్టరుగారేమి ఇటీవల ప్రబల నిరసనము జూపిరి. కార్పరేషను హెల్తుఆఫీసరు గారు గనుబడిచిన అంకెలు సరిగావనియు, వారి ప్రతిపాదనములు సత్యవిరుద్ధములనియు, వీరుపురుగు ఖండించిరి. స్ఫోటకవ్యాధి ప్రాబల్యమునకు, ప్రభుత్వమువారు గిండిలో సప్లయజేసెడి టీకాల రసము మంచిదిగాకుండుట, యొకటియు, రెండవ మారు టీకాలను వైచుట కేర్పాటులు లేకుండుట యొకటియు, కారణములని హెల్తు ఆఫీసరు గారిచే సూచించబడెను. గిండిరసమును గూర్చిన ఆరోగ్యము ప్రభుత్వము వారెంత మాత్రమంగీకరించుటలేదు. కార్పరేషను అధ్యక్షులగు సర్ పి. త్యాగరాయశెట్టిగారు నిన్నటి దినము కార్పరేషను సభలో నుపన్యసించుచు, ప్రభుత్వ విమర్శనము నిలువనరదని తెలిపిరి. గిండిలో సప్లయజేసెడి టీకాలరసము మంచిదిగాదనియు, టీకాలులేని పిల్లలకన్నను టీకాలుగల పిల్లలలోనే మరణముల సంఖ్య యధికముగ నుండుటచే ఈ సంగతి నిజమని ఎంచవచ్చుననియు, త్యాగరాయశెట్టిగారు సూచించిరి. ప్రజల దారిద్ర్యసితీకిని, వ్యాధుల వ్యాపకమునకు గల సంబంధమును వీరు వివరించిరి. మదరాసు కార్పరేషను దివాలాదీయసితిలోలేదని వీరు సమర్థించిరి. నీరును వడగట్టుటచే, కొళాయిలకు నీటిని పంపుజేయవలసిన నావశ్యకత ఇంతత్వరలో గలుగదనియు, వీరు నుడివిరి. పట్టణమును విస్తరింపవలసిన యావశ్యకతగూర్చియు, శిశు సంరక్షణవిధానమును అన్నిభాగములలోనికీని వ్యాపింపజేయవలసిన యవసరముగూర్చియు, వీరు ముచ్చటించిరి. కార్పరేషను గౌరవమును కాపాడుటకు, సభ్యులారము జూపుచున్నటుల, వారి ప్రసంగముల

బట్టి గనుపించును. ఆరోగ్యశాఖ విషయమై ప్రభుత్వవిమర్శనము కొంతవరకు న్యాయసమ్మతముగ లేకున్నను, ఆరోగ్యశాఖ వారేమి, తదితరశాఖలేమి పట్టణాభివృద్ధికొరకు తగిన శ్రద్ధవహింపవలసిన యవసరముగలదు. ప్రేమవిమర్శనముల కనకాశము లేకుండ వ్యవహారములను చక్కబడుటకు వీరి విధియెయ్యును.

సిగ్రో స్వాతంత్ర్యోద్యమము

సిగ్రో స్వాతంత్ర్యముకొరకు, మార్క్సును గార్జేగారు సలుపుచున్న ఘనప్రయత్నములను న్యాయాధునిక వర్ణప్రకృతి వివరించుచున్నది. సిగ్రోలు ఆఫ్రికాయందేమి, అమెరికాయందేమి, చిరకాలము నుండియు శ్వేతజాతులచే నడగ ద్రోక్కబడుచుండిరి. తెల్లవారవలంబించిన మార్గములు కడు ఘోరములు. వాని నిట వర్ణింప బనిలేదు. కాని, వారి నెంత యడగ ద్రోక్కినను, సిగ్రోలలో ప్రబోధముదయించుటచే, వారు బైకవచ్చుచున్నారు. నేడు సిగ్రోలు తెల్లజాతులతోబాటు సమాన స్వాతంత్ర్యముల గోరుచున్నారు. సిగ్రోజాతి బానిసత్వమునుండి బయల్పడవలెననియు, ఆఫ్రికాదేశము విదేశీయుల బోరింగుండి తొలగవలెననియు, గార్జేగారు గోరుచున్నారు. అన్నిజాతులవారును కోరుచున్న స్వేచ్ఛనే, వీరు సిగ్రోజాతికి గోరుచున్నారు. ఆఫ్రికాకు స్వేచ్ఛకొనగలకు గాను, సిగ్రోలు మానసికముగను, రాజకీయముగను, ఆధ్యాత్మికముగను దాస్యమునుండి విముక్తులు గావలయునని వీరి దృఢసంకల్పము. సాంఘిక, ఆధ్యాత్మిక, రాజకీయ, విద్యా స్వాతంత్ర్యమును బడసినగాని, తామొక గొప్ప జాతివారము గాజాలచుని వీరి నమ్మకము. ఆంగ్లేయులకును, అమెరికనులకును, చీనావారికిని, జపానువారికిని, మరియితర జాతులన్నిటికిని జాతీయత మంచిదగునపుడు, సిగ్రోలకు నైతము మంచిదనియే, గార్జేగారి యుద్దేశము. ఇరువదియవశతాబ్దమున స్వేచ్ఛకు కొరతవడు దానిని దేనిని తామంగీకరింపమనియు, అందుకొరకు ఎట్టిత్యాగమును సలుపుటకయినను తాము సంసిద్ధులముగ నున్నారమనియు, తమ ధనమును, బుద్ధిని, శక్తిని, తుదకు తమ ప్రాణమునయినను ఇందుకొరకు అర్పణ జేయుటకు తాము బద్ధకంకణులమనియు, మార్క్సుగార్జేగారు తమ దృఢనిశ్చయమును వ్యక్తపరచిరి. స్వాతంత్ర్యోద్యమము దానియంతట యది ప్రపంచమునందన్నిజాతులవారిని నావేశపూరితుల జేయుచుండ, దానినడగ ద్రోక్కుటకు సాధ్యమగునా? దూరదృష్టిగల నాయకులెల్లరు, ఈ చిహ్నమునుగర్హించి, దానిని సఫలపరుచుమార్గము నన్వేషించుట మేలు. అప్పుడు ప్రపంచశాంతి సుస్థిరముగ నెలకొనుట కవకాశ మేర్పడును.

బర్మా సంస్కరణముల బహిష్కారము

బర్మాకు నూతనముగ ప్రసాదించిన రాజ్యాంగ సంస్కరణములకు ప్రతికూలభావ ముత్తముగ నున్నదని, తెలియుచున్నది. ప్రజలీ సంస్కరణములతో నేమాత్రము తృప్తిపొందుటలేదు. ద్వం

ద్వ ప్రభుత్వపద్ధతి ప్రజలను సంతృప్తిపరుచుట దుస్సరము. హిందూదేశమునందు గలిగిన యనుభవమునకు పిమ్మట, దీనిని ప్రేమించువా రెవ్వరుండని తలచెదము. విస్తారపు పలుకుబడిగల ఆఖరి బర్మా సంఘమువారు రంకుచేతనే 10, 11, 12 శేషులందు సమావేశమై తక్షణము సంపూర్ణముగ హోంరూలు నిచ్చినగాని దేశము సంతృప్తిజెందదని తీర్మానించిరి. బర్మాలో ష్వలనము సలిపి శాసనసభలను బహిష్కరింపవలసినదని ప్రజలకు బోధించుట కీసంఘమువారు తీర్మానించిరి. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమును కొంచెము కొంచెముగ ప్రసాదించుటకు వీలులేదు. ఇది విభజింప వీలగు నదిగాదు. బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువారుమాత్రము స్వాతంత్ర్యమును విభాగముజేసి అపూర్వముగ ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధానమును నిర్మించిరి. హిందూదేశమునందీది ప్రయోజన రహితమయ్యెను. బర్మాయందు దీనిపై ప్రబలవిముఖత్వ మేర్పడినది. సింహళదీప్రమునందు శాసనసభ్యులు కొందరు రాజీనామానిచ్చిరి. ఇకనయినను బ్రిటీషు ప్రజలు మేల్కొని పరుల స్వాతంత్ర్యముతో నాటలాడుట బ్రయోజనకరముగాదని, ఎంతత్వరలో గ్రహించిన సంతి శ్రేయస్కరము.

వీలు ప్రభువుగారి సంకుచితదృష్టి

ఇండియా రాజ్యాంగకార్యదర్శియగు వీలు ప్రభువుగారి సంకుచిత దృష్టియందు ఇంతకుమున్ను సంస్కరణముల విషయమునను, సివిలుసర్వీసు ఉద్యోగులవిషయమునను స్పష్టముగ వెల్లడియయ్యెను. మరియొక సందర్భమున నది వెలువడుచున్నది. యూరపీయనులకును భారతీయులకును కిమీనలలా విషయమై జూపబడుచున్న తారతమ్యముల గూర్చి యోచించుటకొక విచారణసంఘమేర్పడియుండెను. ఈ సంఘమువారు విచారణసలిపి, తారతమ్యములను కొంతవడి తగ్గించుటకు సిఫార్సు జేసియుండిరి. వీలుప్రభువుగారు మాత్రము, హిందూదేశ మంతగొప్పమార్పునకు తగియుండలేదని దలచి, ఈ సిఫార్సుల నంగీకరింపలేదని, ఇంగ్లీషు మెనుపత్రిక నెలుపుచున్నది. వీలుప్రభువుగారు దలంచుటయందు వింతలేదు. ఉక్కుచట్టమునందు మాత్రమే వారికి నమ్మకముకలదు. ఈచట్టముపై పరిపాలనావిధాన మార్ధాపక్షియుండునంతవరకు, స్వాతంత్ర్యమునకు స్థానముండజాలదు.

మిషనరీగారి సత్యచంద్రత

జాక్సరు విల్క్లీలను మిషనరీగారి ప్రమాణము పైని, సిక్కిలో ప్రచురింపబడెడిమార్షింగు హెరాల్డు పత్రిక, ఒకచిత్రముగువార్తను ప్రచురించినది. గాంధీ గారును ఆలీసాదరులును అమృతసరము చుట్టు ప్రక్కలను, బ్రిటీషుపరిపాలనము అంతరించినదనియు, దేశీయులు బ్రిటీషుప్రేమలను అగౌరవపరుపవలెననియు, యూరపీయులను హైందవశ్రేష్ఠులను వధింపవలెననియు, ధర్మగారుములను కొల్లగొట్టవలయుననియు, హెచ్చరించుచు ప్రకటించిరి. ఈ పత్రిక చెలివెనట. ఇంతిక్కిన, దృష్టతమముగ అసత్యముండునా? జాక్సరు విల్క్లీగారి సత్యచంద్రత నేమని కొనియాడవలెనో గద!

స్థానిక వార్తలు

శ్రీమతి సరస్వతీ బాయి గారు - శ్రావణ దీపావళి సందర్భము: ఈనెల 19 వ తేదీ గురువారమునాడు సాయంత్రము ౫.౦౦ నుండి ౫.౩౦ వరకు గాంధీ జయంతి సందర్భముగా కలకత్తాలోని శ్రీమతి సరస్వతీ బాయి గారు చేతనే గాలవరదర్శన కాలక్షేపము గూడ జరుపబడును.

గాలవరదర్శన: ఈనెల 22 వ తేదీ ఆదివారమునాడు సాయంత్రము ౫.౦౦ నుండి ౫.౩౦ వరకు గాంధీ జయంతి సందర్భముగా చేతనే గాలవరదర్శన కాలక్షేపము గూడ జరుపబడును.

కల్లోల్లాసిని సభ వారు: 1922 సంవత్సరం ఆక్టోబరు నెల 15-వ తేదీ ఆదివారం సాయంత్రం 5.30 గంటలకు సాంకేతిక కళలులో మ-కా-రా. శ్రీ, వామదేవ్ కి ఏ, గాలిచే విరచితం బగు ప్రవచనరీతి అను నాటకమును తెనుగు భాషయందు ప్రదర్శింతురు.

ఒక ప్రమాణము: నిన్నటివనము ఉదయం 10 గంటలకు పర్యాయపు కళాశాల సమీపమున నడిసాయముదైన ఏకైకమైన మోటారుబండి ఆద్రమగ పోవుచు ఉంచబడియున్నది. దీనిని దొంగిలించి దొంగిలించుట తగినది. దీనిని దొంగిలించుట తగినది. దీనిని దొంగిలించుట తగినది.

సుగుణిలొనసభ: ఈనెల 22 వ తేదీ ఆదివారం సాయంత్రం 5.30 గంటలకు సాంకేతిక కళలులో మ-కా-రా. శ్రీ, వామదేవ్ కి ఏ, గాలిచే విరచితం బగు ప్రవచనరీతి అను నాటకమును తెనుగు భాషయందు ప్రదర్శింతురు.

విశిష్టాద్యైత సిద్ధాంత సుబోధినిసభ: ఈసభ వారి యాచార్యులైన ఆదివారము 15 తేదీ సాయంత్రము 4 గంటలకు ప్రదర్శించు నాటకము మొదటిసారి 18 వ నెల అను నాటకమును చివరిసారిగా ప్రదర్శించు శ్రీమత్. పి. యస్. రాజగోపాల రావును వామదేవ్ కి ఏ, గాలిచే విరచితం బగు ప్రవచనరీతి అను నాటకమును తెనుగు భాషయందు ప్రదర్శింతురు.

మహాత్మాగాంధీ నేతృత్వ కాల: ఈ పాఠశాల విద్యార్థులు ఆ పాఠశాలమున దీపావళి పండుగ సందర్భమున ప్రతిదినము విద్యార్థుల భక్త శ్రద్ధలు అర్పించుచున్నారు. కడతన ఆరు దినములలో మొత్తం 840/18 విలువగల కడతన గుడ్డలు అమ్మకొని పాఠశాల వారికి అందుకు వ్యయము తగిలియుండునట్లు ప్రచారము విజయనగర కర్షణలకు పాఠశాలాధికారులు చింతించుచున్నారు. దీనిని దొంగిలించుట తగినది. దీనిని దొంగిలించుట తగినది. దీనిని దొంగిలించుట తగినది.

శ్రీ సంగీతశాల

గానసభ - కాలక్షేపములు
గానసభ: ఈనెల 15 వ తేదీ ఆదివారమునాడు సాయంత్రము ౫.౦౦ నుండి ౫.౩౦ వరకు గాంధీ జయంతి సందర్భముగా కలకత్తాలోని శ్రీమతి సరస్వతీ బాయి గారు చేతనే గాలవరదర్శన కాలక్షేపము గూడ జరుపబడును.

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

కాంగ్రెసుకు పోదలచినవారు
ఆంధ్ర రాష్ట్రము కాంగ్రెసు సంఘమువారు గుంటూరు నుండి మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:— రాష్ట్ర కాంగ్రెసుకు పోదలచిన ప్రతిభులకు విశ్రేణిచినవారు నామినేషన్ ఫారము లను తమ జిల్లాసంఘపు కార్యదర్శులవారు మూడు మాసాలయలనుముతో యీనెల 25 వ తేదీనాడు మేము రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘమువారికి పంపవలెను 25 వ తేదీనే ప్రతినిధుల ఎన్నికలు జరుగెను. గావున ఆ తేదీనకు ముందు పరిభ్రామము ఆంగీకరింపబడెను.

పాశ్చాత్య రాజ్యతంత్రము

పోలండును హా రాజ్యము - ఆర్థిక పరిస్థితులు

(వి. ఎన్. శర్మగారు బి. ఏ. బి. టి.)

దేశభేదములను బట్టి భాషభేదములను బట్టి పోలండు నందలి ప్రజలు ప్రత్యేక జాతిగా లేరను, ఆచార వ్యవహారముల లోగాని, సాంప్రదాయములలోగాని, విడిచి పెట్టరాదు. జర్మనీ, ఫ్రెంచ్, స్పానిష్ వానికీ మొదలగు విదేశీ భాషాభివ్యక్తియందు వారి కిది ఎక్కువ తారతమ్య మేమియులేదు. ఆ దేశములవారికి కల వరకరచుచున్న జాతీయగుణము లన్నిటికిని, పోలండులో మనము ప్రత్యేకముగా చూడవచ్చును. వానిలో ముఖ్యమైనది భూసమృద్ధి. తేజముగల తేజము లన్నియు, ఎవరో కొంత మంది భూస్వామ్యులస్వాధీనమున నుండే, రైతులందరి నిర్వాహకము క్రింద నుండేగాని, ఆర్థికసమస్యల పోషకులు పరిష్కరించుటకు విజలేదనియు, ఇది పరిష్కరింపబడేగాని, ప్రపంచమున కాంతి నిష్కాయ నందకాలదలయు ఆ దేశపు ప్రభుత్వమువారి ముఖ్యభిప్రాయము.

నూతన ప్రభుత్వమును సుస్థాపించిన వెంటనే, ఆ దేశపు ప్రభుత్వమునకు ప్రారంభమైన ప్రథమవిషయమే. ఈ సమస్యను పరిష్కరించుటకు తూటకొనినది. ఈ విషయమును గురించి కామగ్రంథము, 1919 నాటి జూలై నెల 10-వ తేదీన భూముల సంస్కరణకానూనను, 1920 నాటి జూలై నెల 15-వ తేదీన, భూ సంస్కరణచట్టమును, కార్యదానమున పెట్టుటకు తగిన చట్టముల విజ్ఞాపించుచు వాగ్దానమును చేసిరి. దీనిని అమలుపెట్టుటకు బట్టి తేజములోగల భూతేజముల నన్నిటిని ప్రభుత్వమువారు అనగా ప్రజలేకదా!— స్వాధీనము చేసికొని, రైతులను వారి కందరికి, వారివారి పంటలకు పంపి, ఆర్థికపరిస్థితులను బట్టి, తయిపెట్టి. ఈ చట్టముల కను వరించి, భూమిని సాగుచేసి నాని లాభముల ననుభవించుచున్న రైతు దురదృష్టవశాత్తూ మృతికొందే ననుకొందను. అప్పుడే భూమి, అతని పుత్రులకు స్వాధీనమున నుండును. ఆ పుత్రుడైన, దీని పాలనమును, ఆ తేజస్వీయతను సాగుచున్న గ్రామపాలక, పురపాలక సంఘములవారి యాచార్యులకు నుండును. ఇకత ఈ సంఘములవారు ఎట్టిభూమియు లేకయుండు నుకొనినది ఈ దేశమును గుత్తెట్టి, నేతృత్వము చేయుచు కొందురు. ఈ కార్యము లన్నిటిని కొనసాగించుటకు ప్రతిపక్షములను నందు, ప్రత్యేక సంఘములు అందును. మిగిల్చుల నననందియు, భూమిభవనతర్థము నిర్ణయించబడును. ఈ నిర్ణయమున ఆర్థిక ప్రాధాన్యము అన్న, భూస్వామి, కేంద్ర భూమిదాన సంఘము వారికి అనుకూలమైనదవును. ఈ సంఘము ప్రభుత్వమున కను బంధముగ నుండును. ఈ సంఘమువారు అన్ని విషయములను మరల విచారించి తగినరీతిగా కార్యమును పరిష్కరించెదరు.

పురపాలకమునందే గొప్ప గొప్ప కార్యములకు అను భవముతో నుండియుండెను. తోటలు, వనములు, మంజిరములు, పశువులు, వ్యవసాయవసరములు, అది యిది, యదనీల వారి యావదానీ యింతయు, చాలవరకు ఈ ప్రభుత్వము ననుకరించియు పరిపాలించుచున్నది. ఎన్నియోధవనములు, శ్రీధాస్థలములు తోటలు, ప్రభుత్వకార్యాలయములకు, విద్యాలయములకు పాటకజనాగములవారు, మంజిర వసతివాగ్దానము వాగ్దానము గర్భమునకు తదరీతిపెట్టబడినది. ఎన్నియో ఆస్థానవనములు ప్రభుత్వము నగరములను, గ్రామములను, విస్తీర్ణము చేయుటకు అనుకూలించుచున్నది. తేజమున సేవకము లేదనినది కలయునది ప్రభుత్వము ఈ విషయమున నికన్నియో ప్రతి క్షేపములను చేయుచున్నది.

రైతులకు భూమి కర్షణకరదా. దేశక కాని కలన లాభమేమి! సాగుచేయవలయును. విత్త విత్తలయను. తగిన నీరు పెట్టుటయను. కోతకలమున, పంటను కోయటకు కూలి వాగ్దానము విడిచిపెట్టవలయును. తనగృహమును నిర్వహించు కొన వలయును. చేతిలో కాస్తలేక, అంతకుముందు ముఖముచు దగ్గియున్నది. ఈ కార్యము లన్నిటిని నిర్వహించుటకు పోతను దెబ్బ కావలయునో? ఎక్కడనుండి వచ్చును? ఈ విషయమును గురించి పోతను నుండేపాపమునుండవచ్చును. పరవాలేదు. దీనిని వైతము ప్రభుత్వమువారు పరిష్కరింప బూనుకొనుచున్నారు. భూమిని సేవము చేసికొనుటకు, ప్రభుత్వమువారు, తగిన వైక మును పెట్టుటకు పెట్టుచున్నారు. రైతు సహకార వసతుల ననుకరించి ప్రభుత్వమువారికి అప్పును ప్రక్షేప దీప్తికొనుమందవచ్చును. దీనికీగాను ప్రత్యేకముగా ప్రభుత్వ భనాగారములను, క్రొత్త క్రొత్తగా స్థాపించుటకు ప్రతిముఖము వైతము ఈ పథములే ప్రభుత్వమువారు అన్వయింపబడెను ప్రాప్తానాకరమియన్నా

య. ఈ పథమునే కమ్యూనిస్టు వైతము అనుబించిన ఎంతయో లాభముండెడిది. కాని వట్టణవాదులు అందు ముఖ్యముగా పాటక జనాగమువారిచే నిర్వహించబడుచున్న, ఆ ప్రభుత్వమువారు గ్రామ ఆర్థిక సమస్యలను గుర్తించినవారు కాదు. అయిన శేమికి కమ్యూనిస్టు వైతము ఇప్పుడేపును ప్రభుత్వమువారు రైతు లతో సంధిచేసికొనుచున్నారని, ప్రక్షేప ఈ సులభ భాంధ వ్యయములన ఈ ఆర్థిక సమస్యను వైతము పరిష్కరింపవచ్చునని ప్రతి ప్రక్షేపమువారియొక్కయుగాక వట్టణవాదుల సమస్యల నెన్నిటిలో పరిష్కరించుటకు ప్రభుత్వమువారు వ్యతిరేకములై యున్నారు. వట్టణములలో ఎన్నియో పరిశ్రమల నిర్ధారించుచున్నా. అన్ని పరిశ్రమలు ప్రభుత్వాధీనములు. విద్యుత్ పరిశ్రమలయందు కరు ప్రభుత్వమువారు వోక సంఘములందును. ఈ సంఘమున పరిశ్రమలయందును అన్ని వ్యవస్థల వారిపరిశ్రమలను ఉండెదగు. వారే పరిశ్రమల వైతముల నిర్ణయించెదరు. పరిశ్రమల విధి నిర్ధారణ చేసెదరు. క్రొత్త క్రొత్త పరిశ్రమలనుగా, క్రొత్త క్రొత్త సరకులనుగా, కర్మా లయమునకు ప్రవేశ పెట్టవలసినయెడల, పరిశ్రమ వాణిజ్య కమిషన్ ముగించుచు పరిశ్రమల యాచార్యమునుండి దీనినె యుటకు తగిన అవకాశమును నిర్ణయించుటకు, అది యిది యనవలె, కర్మాగారకార్యకర్తలకు ముగియు ఈ సంఘమువారి యాధీనమున యుండును. ఈ విషయమున గల చట్టముల చేతులు వర్తమాన రాజ్యమునందే పోలండు ప్రభుత్వమువారు ప్రహించి

ఈ విషయము లన్నిటిని ప్రభుత్వమువారు యాచార్యములను కొనసాగించుటకు వైతము వంతము ఎంతో సమర్థము గలదు. మిగి ప్రభుత్వమునకు చేయుచున్న సేవ వ్యాపారము. ప్రభుత్వమును ప్రజలను కలపించుచున్న ఈ భూ ఆర్థికసమస్యలను చాలవరకు పరిష్కరించినరీతిగాక ప్రభుత్వమువారికి తమరాజ్యమునకు ముఖ్యతల సన్న జన్మకు రహస్య అట్టియూ, ఫ్రెంచ్, స్పానిష్ వారి వారి వారి వారి, ఇకరాజ్యము లనేకములలోను సంధి చేసికొనినది. ఇందు కలన ఇకరైతములను కర్షణచుచున్న ఆర్థికసమస్యలన్ని యొ విజయవంతముగ పరిష్కరింపబడినది. పోలండువారు తమ దేశములలో రైతులను చేయబడుచున్న వత్తసాగులను ఎరువుతో చేసికొనుచు, తమ ప్రజల యితరముగము:కుగా నకు సరమైనవానిని విశేషములనుండి విడుదల చేసికొనుటకు అక కావలస గలిగినది. ఇకరైతములలో నూతన ప్రభుత్వములు, ప్రజావిమర్శల కొనసాగించుటకు అనుకూలించుచున్న వత్తములను గుర్తించి, వారిని తమ జాతీయారాజ్యముల ననుకరించి తమదేశములో అనుబంధించుటకు విజయవంతమునది. అది యిది యనవలె పోలండురాజ్యము తన పూర్వీక ప్రతిపక్షముల మరల పునరీర్థము చేసికొనినది. తగినరీతిగాను లోకము నంతటను చాటి కీర్తిపడెను సంధిరా లై నది. ముగియవచ్చునది పోలం యుద్ధమును మోపించిందే తేముగాక!

పున: శ్రీమదాస్ కాశీర్ కాశుగాడు వైముకొన్ని యలో అధికారపర్యాయగా నామినేషన్ చేయబడి.

ఇదివరకు నూది మార్పులలో అనామకు వ్యాపారము తేయవారుగాక రి క్రొత్త సార్వభౌమిక అనామకు వ్యాపారముగా నిర్ణయించబడి.

జొంబం. కార్మికమోక్షము పురపాలము విషయమున క్రొత్తమును చేయించుటకు 140 లక్షల రూపాయల వ్యయము చేయించు ప్రభుత్వమునాగి యిందుచే చేసెదరు.

శ్రీమతి ప్రతాపిని రామమూర్తిగారి యాగమము: కడతన మండలమునందలి యొకవర్గము కృష్ణానాథస్వామివైతమునకు పోయియుండిన, శ్రీ క్రతాపరి రామమూర్తి బి. యె. గారు ౧౩-౧౦-౨౨ తేదీ మధ్యాహ్నం పూర్వం ౧౨ గంటలకు రైల్వేస్టేషనులో దిగి, చాల సుఖముగా నుండిరి. సాయం వరకుదాగు సాయం పాపము కార్మిక వేదవైతము నుండవలె దీప్తికాగానున్న మరీకొందర సత్వోద్యమాధికారులను వారికి స్వాగత మునది ప్రవృత్తులాలలెప్పుడు గాని ఉరి. విద్యుత్తు రామమూర్తిగారు కొనసాగించే తేమ యున్నా ది. నిన్నయోధవనము గాంధీ మహాత్ముని కార్మిక శిక్షా నానుసరముగా నామినేషన్లకు మనము కొనసాగించుటకు తప్పక పొందగల మనియు వారి వృత్తిని సామెలును వెల్లడిచిరి. రైల్వేస్టేషనుకడ సాయం విడిచిదానుగాక పూర్వములముల చేయబడియెను. సాయం- వరకుదాగు, కాంగ్రెసు భూ కార్యకర్త, కడత.

జాతీయ వైత విచారణసమితి
జాతీయ వైత విచారణసమితి సభ్యులకు గా వనల నుండింపవచ్చుకాల మి. కను రి శ్రీ ద న ని యు. జ్యోతి రీ వి ధా న ము తి నీ వే యు ట్టి క మ. నీ యు, సభిప్రాయము చే వెల్లడియు విజయగతి సంఘములకు ప్రతి కూటుగా వచ్చుచే ప్రతిభుమన ప్రతి (వ్రాయుచున్నది.

వాతాచరణ కృష్ణబుధు.

దుందుభినామ సంగ్రహం ఆశ్వయుజ బలిర, శనివారము

అలంకృతి

(తల్లాప్రగడ సూర్యనారాయణరావుగారు)

నరు నలంకృతి యెప్పుడు + పరులకొరకె
అన్యకృష్టికే కావెట్లు + లగుపడుచునొ
యనుచు మనబుడు తెలపానీ + కొనుచునుండు
అన్యసౌఖ్యమునకె యది + యయ్యెనేని
నెన్మో రేమనకొన్నను + నేమితనకు?
ఇంట నొంటిక నన్నున్నదేల + యకేడు
తనయలంకృతి గతించాయ + కొనకయండు
కట్టుగుడ్డయెత్తి గాఁ + కట్టుకొనడు
ఒరుని జూచిన సకరింపు + చుండుదాని
అద్దములజూచుకొను తెండు + కయ్యసాబగు?
అందముగ నున్నదా? యని + యడుగుతేల
ఒకలకన్నలు చల్లగా + నుండవలయు
ననెడుకోరికచే గాదె + తన కెసంగు
లాటపాటుల నన్నింటి + లొనకొను
కైకె గ్రహించుకొండె + బట్టియుండు
కనుల కిచ్చగనండుభా + గములెనైకె
గనబడెదనట్లు సకరింపు + కొనుచునుండు;
కురులు సింగారముగ దిద్దు + కొనుచునుంటి
నొకటలకంటు నింపునాం + పెనగగనంటి
కనగగనగలేడుగదె! తాను + కన్నులార
ఎందు కిదియన్నియెదల కిం + పెనగగదె!
సామ్యుకృతమందుమా? దాని + నుభుము గనఁడు
అనభవమున నడిచెప్పి + కొనగవలయు
బరువునకుచేటెగా కలం + కరణ మెపుడు
యెడలి నుభుమునకైయది + యొప్పుననునె?
అడిగిచూడఁడు గనఁడు + నట్టివారి
నగలు చాల్చుటకష్టమే + యగునో? నుభుము?
బరువుచే వారు పడునట్టి + బాధయొకటి;
ఒడలనలవాటయినదాక + నొనరుపుడ్ల
బాధయొక్కటి; పిమ్మట + బరుగునట్టి
కాయమును విడువకుండు వి + కారమొకటి
సామ్యులేమానో? యనెడి భ + య మృత్యుకటి;
మనన నకుఁగాని మతి దేహ + మనకుఁగాని
గలదె రవ్వతయేని ను + భుమునె?
కట్టుగుడ్డలవలని య + కట్టు గనఁడు
నల్లుగుననుభితి; మరకల + వలనిభయము;
తడియు ననుభాధ + మైలచే నడవవెరపు
కట్టుపొంకము చెడఁనను + నట్టివార
ఇన్ని బాధలనొందుచు + నున్నవారు
ఒరులనంప్రీతులనఁడేయ + నొడవివేళ;
గుణముచే నన్యసంప్రీతి + గౌరవము?
గుణగణముచేతె బ్రతిచే + కూర్చుని
విహికాముష్మికములు రం + దెడలుగాదె;
బాహ్యవిషయముచే బ్రీతి + భయముకలన
ఫలితి మమరుకే! వివరిత + ఫలమొకటి!
ప్రీతిగలగ దనూయయే + యెన్నెకటి;
ఒరునివై సాంత్రగనఁగాని + నొన్నవార
తెచ్చునొగాని తేలం + నెండుకటి;
నుగణసౌభాగ్యమునె వారు + చూడలేరు.
వైమెలుంగులగని జనలో + బడు ననూయ
వెలిగెడునగాని క్రమముగాఁ + చలించుచోన
చొరులగుణగణమున గల్గు + నొకటేమి
యాత్మలొగిని, యాత్మలొ + నంతరియ

ఇంద్రధనుస్సు

[శ్రీయుత అనంతవంతుల వేంకటేశ్వరుగారు]

అనవరతము కర్మక సుగారి మహోన్నత దేహభండన,
పనిదీభూరి భూధరసనాతన క్షేత్రభండ క, సదా
ఘోషులికాయాధ ప్రభుత కష్ట భరంబున, మోటుకడ్డక!
[మనిరకమందు నిన్నెటులఁగూర్చి నున్న? మనోజ్ఞ చాపమా!
2. నిజముగ నిన్ను చాకమని కేనుకొందునెని,దప్పదా!
యజ్ఞాదయఃక భరింపనకు;-నంతకు మించినభావ:-చల్లదా!
వజ్రాదయఃక భరింపనకు; భానురభావనోజ్ఞ నూత్నరూ
పజహతుతిచు నీవొకం పాలెటులాయవు? మోదభావమా
3. ఆనందమయ స్వప్నం!
మానసు దృశ్యంబ! నిన్నుమానసు వొగడక!
జ్ఞానము సదసద్భావము!
మానస; లాభాలపృథమాన సముదమా!!
4. భువిం లనూలదృశ్యములు నభోంతరమందలి నిన్నజూచి మో
దవి కతులాయః కైతలవిభంబున స్థూలపదార్థ సామ్యములో!
తవిలిచి నీకు సహ్యమునుదప్పి; నిక్క ము చింతనీయవో!
భువనయధార్థ తత్వమహోభక మాఘటిక పీఠపో!
వినుమొకగాదు నమ్మి;భుకై బుభుకై బుభుకైత్రుత్రుకై
దనినమామలో కరించియున, దైవరూపణచేయఁబాటం!
దిన, భవవీయదర్శనము నేర్చున; సద్విదనంతమోదమా!
తనిదగురూప మందలు కతాంశము పోలిక, జగదవన్నమా!
6. అదియకాకన్న వినుమా; స్వప్నాదవినుందు!
నిన్ను దేవులు సృజియించె నిక్కమవల!
స్వప్తికాదర్శముగఁ గొన, (బేయకాంత!
భావబోధమనయ నీవు ప్రకృతిమనఁజె!
7. తేజమానబుట్టి, విభజంపఁ జేటపదని!
యంత నూత్నకర్మమఁబుగ నభిలక్ష్మ!
భేదములఁ బ్రదర్శించియు, కాదియదన!
దేజమాన లీనమయితోచు దివ్యచిత్రం!
రేఖ! కరిణామనూకై ప్రకృతికే నన్య!
యింపనప్పరి యింకువనాన! జ్ఞానేంద్రియంబు!!
8. నిను భవ్యాకృతిఁగాంచి ప్రాకృతజనున్ నీసత్యబోధకంబుమా
రణసూత్రంబుయెంచి లోకవిజయార్థంబెందరో పెట్టనా!
కేనయంత్రంబులఁబన్న వారలకటా! చాలింపు మారుపమా
ఘనశృంగారి విచిత్రమా! యిదె ననుసూరంబు నేడే నెదన్!!
9. పిన్నతనాన నీవు కనమియచు కృత్తుకాని మోదభా!
వొన్నతి మత్కిరవప్పగునొపమ మానసమేరి; తిప్పడున్!
మాన్మ పేతోచుభావకతములోమమిచ్చియునుఁబడంబదా
కన్నమవాటి తారకలనోరె గనఁబడి మామయాయ, నవ!
భిన్నతెవుయ్య; కావలక నేరమికై తలపోయసాటియే!
చిన్నతనంబుతోని తరదీకద కాత్రయమెమ్మి నేరలో!!

మహాకవి-దండి.

మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారుఎమ్. ప.

III

సంస్కృతమున రామ శి సో మి శు ల త ని య
సానకపులే మాద్రకకథ నాభ్యాసముగా విరచించి రిని రామ
కేభురుండును, మనవజ్ఞుండు ప్రాకృతమున మాద్రకకథ కావ్య
ముగా కల్పించెట్లును వికాంతసూదక మను నాటకము గలద
నియు, భోజాభివంశపు లువాహించియున్నారు. మాద్రకుండు
వినయనలని సాధించునపుడు బ. భద్రకుండు దూతగా బోవు
టయు, మరలఁబడ దనమిత్రుండు మాద్రకునకు దనకృతజ్ఞ
తాతికనుమ నెఱుకపలుపఁ దనభార్య యగునూరిమతిని నైకము
కాల్పి నేడఁగా వారలఁబడ బెలుగఁమంద నామెను మాద్రకుడే
గడించి వియ్యగలవాఁగ్గిరత్తుఁ డనుచేతకుఁకు భార్యవలెర

రృణాభ్యుత మొనరి కృతజ్ఞత చూచి నను ప్రకరణములు
చాల రసవంతము లైనవి. మరగఁబడు భార్యవిప్రయోగమున
సా కతుఃకర రత్నకలహితా విశ్వాగర్భామః (వీయా
బాలా నిష్కంధ నేన ముగ్ధకనసా దగ్ధా వరా కేమయా
భద్రకృత్ కైకేకీతానతుపునః శ్రీరామదోహో వచాన్.
కాలింసచ్చిరైషిణాజతమమస్థే వ్యవృథావోచితమ్
యేనాత్మభరిణా నిరవ్య కరుణా మత్స్యకృ లజ్జాపసి
ప్రత్యాసోపచయాహితాధికధృతిస్తే హోఽపినాపీషీః
సోఽహంనుభ్రు విహికయామివదంబూయాంబునీదేలివా
చందాల ప్రక చండి దారుణతరం తక్మరకృత్యాకృప
అ ని వి ల పి చి న ట్లు దా హృ త ము ల య్యై.
ఈ కరుణాకందనము చూడ వికాంతసూదక మను
నాటకము రచించినకవి తాపనవర్తనాజ మను నాటకరాజ
మును విరచించిన మహాకవి యనంగమాన్యడే యనునని లోమి
చున్నది. కరుణరసమును మూర్తియైయుగా వర్ణింపఁబాలు
మహాకవులలో గానిదాసానగవార్త భగభూతులే నిరుపమాను
లు. సూద్రకుడు తాను స్వయముగాఁ గవియై బహునాటక
ములు గూర్చెను. మృచ్చకటికము, పద్మపాద్యతకము, కర్పూరా
జచరితమును మనకు లభించినవి గదా. భావమూలకవి రచియింపె
నన్న బాలచరితము, అభిమారకము, చారుడత్రయము నైకము
కూద్రక విరచితము లగు నని మాకు సందేహము గలదు. ఈ
నాటకములలో దనచరితమునకు సాగుజ్యము గలకథలే (గ
హించి తనవృద్ధములలో నిమగ్దరూపి శోక మోహమైత్రీ వైర
నిర్యాగనాది భావమాలమెలకరించుచు మాద్రకుండు స్వచరితార్థ
వాచా విలాసుఁ డయ్యె నని గ్రహింపనగును. వర్తనాజ
చరితమున—
సవదుఃఖముభే జనే విభక్తో హృదయస్తో విప్రుః సదుఃఖభారః
లఘుతాం సమభిప్రాయాతి కామంబువిభిజ్యేన వహ్యాధృభాః
అని సహచరసమావేశేవింశికృతహృదయ శోకాంధకారభావము
వర్ణించుచు—అందే మిరుని గ. తిరిచి—
ఇద్దో రక్షావిధానే రవిరతియిరే కావ్యభారము భుక్యః
దీపో మంత్రాంధకారే నురుగురుఁడయే సుంక్రమో
వాక్యదోషే,
ఈతాంతాయాం సమగతిరసవరేచందనం శోకతాపే
సంతేపాన్మానుషాభోహితకనుభవోభివ్యవించితామిరే
అని చెప్పుటయు వైరనిర్యాగకవనామయఁడై యుదయనుండు
యాగంధరాయణునితో—
విలసిదనీసహనే దంధివంతాగ్రకుభే
ప్రమరురుచిరధారే వ్యాప్తవారాచలాలే
రణకరసి కరిష్యే వైభూరారతారం
నవచివసఖిబంధో రాయుషా కస్య సాధ్యమ్!
అని మహానీనుని బరిధివింశద ననగా మంత్రి—
యా కేలే కాస్తభగ్య ద్యుతికలయితే కాదవ్యోచనీకే
విష్ణుర్వక్త్రస్యదారేబిజరకరాకారహాసహక
సాభ్యేత్యాలింగత్యావ్రణశిఖలి కేనోర్తేనోర్తేయబట్టిః
హర్షాదానీడయంతి నవకమలరతో రోచనాభ్యాం
ప్రసాభ్యామ్!
అని యశీర్వచించుటయు, వానవదత్తను గుఱించి మహానీనుడు
తన్నుఁ గవటమునఁ బట్టి తెచ్చి బంధించుటయు నది తనకుఁ
బ్రయురాలగు నేని తన పరాధాన ముత్సవమే యగునటులయు—
కర్ణాంకాశోటివా కుమయత్రీస్ఫుర్ధివా చురహ
పార్వామంచితరారకేణవృహా ప్రూతోరణ
ప్రూహ
దృష్టాహంయది నాయున్నకథ ప్రభేదనవాచుభ్రువా
నర్వోఽపుత్రన మేరమే బిభానో నన్వేయ కామం
భవేత్
ఉదయననకు వీరోపదేశయన శిష్యులగు వానవదత్త కలిసి
వలసి విరహము భరింపరాక కృత్తి బిగు తిదగసావిశేషమును
ప్రకటించుచు
నయనద్వయమత్రు విప్రుకంఠంబు నెఱుఁజనవారి రాజలే
మణియుగ్మివాసోస్త్రుమం బునోర్తే పుణకం తుగ్రహమ
అని బాహ్యయమాన ముఖభావము నుదయించుటయు దుః
చుండు మణికులా సామ్యము నెఱిగి క్షింపుటయు గలవి
లుగాఁ జూడఁగా మాద్రకుండు బంధుద విషయకలయింపు
భిష్మదులం దలంచి పొందినభావమున రైవేషిన్మోహనక
యాఁడు.

ఈ మాద్రుడే విక్రమాదిత్యులకును సాపించిన పురుషుడని మూలముననున్నది. ఇతనికి సాహసాంతుఁ డనియు నిమనశిలఁ డనియు నావములు గలిగినయొ విక్రమాదిత్యుఁ డనియు మూలముననున్నది. ఇతఁడే యనియు నిప్పుడు లభించిన వాధారములు బలపఱచుచున్నవి. వృత్తాంతమున నతఁడే—

‘భక్తశిష్యోద్ధానం న వివక్షతే’ (VI-4)
అని తనశిష్యులకు శిక్షించును. ఇందున్న యార్యకుడే మాద్రుడు. విక్రమాదిత్యులకు గల బృహత్పథలోని 18 వ లంఘనమును వివక్షించుటకు పని చేసెను. అందు వివక్షణ విక్రమాదిత్యులకును పర్యాయపదములుగా వాడఁబడి యున్నవి. నక్షత్రముఁ జూడఁగల డార్యకుని డన యానములఁ బరిచి నపుడు కొంత సంతోషించి పదము—“స్మృత్యోగ్యే కథాంతశ్చ భగవతే” “స్మృత్యాపి విస్తార్యతే” VII-7

అని ప్రార్థించినట్లు వృత్తాంతముననున్నది. కాశ్యప మునున్నుఁ డనియుఁబడియున్నది.

కర్మరాజువర్ణనమున కర్మరాజుపరమ ల్పియు మాద్రుడని పరిచయములఁ జూడఁగలముననున్నది. తననుగా భావించుకొని కవి నాటకము రచించెను. అందు యద్యత్ యుద్ధే దేవమాతృశ్రుతే పరాక్రమః సాహసలాఘనః (యద్యత్తు రామాధున భీమకర్మసాంబాభివన్య వ్యవచింత్య ఏవ అనుటయు విక్రమాదిత్యులను బలపఱచును.

దండి మాద్రుడని డదువార నొకనిఁ జేర్చిని నుక్రమింఁడు భావము నున్నది.

సువిభక్తముభాద్యం ప్రత్యక్షకృత్యుత్పత్తిః పరత్యోగి సిద్ధిభాగః శరీరే రిర నాటకే ||

అని ఇత్యదు ముద్రపఁబడియుండు స్వప్న వానకదత్తాదులగు పదములందు నాటకములను భాగ్యతముల యని సందిచును కలుగుచున్నది. స్వప్న వానకదత్త శ్రీభార్య గంధరాయణములు రెండును భానునివే యగునేమో కాని తక్కిన నతని కావనియే తలఁచవలసియున్నది. అదియుఁగాక భానుడు క్రిస్తుత్యము 6వ శతాబ్దియఁ దెనియు నితని నాటకముల ననుసరించి భరతముని తన వ్యాకర్మాశ్రమము నుండించు కొనెనయు భానాటకసంపాదకుఁ డగు శ్రీమద్భగవతి కాన్తుల వారు నుడువట విస్తృతమయముగా నున్నది. భానుడు స్వప్న వానకదత్తమును విరచించెనని రాజశేఖరుడు చెప్పెను. శ్రీభార్యగంధరాయణములలో నొక శ్లోకము (నవం శరావ. సలితః సుపూర్ణం) కాటిరీయార్థకాశ్రమమున నున్నది. ఇం దెక్కడదేనియందే గ్రహించితి యెఱుంగరాదు. స్వప్న వానకదత్తము ముదితగ్రంథము భానకృతమే యగునేని యది మూలమునకు నాటకపద్యనసౌకర్యము సంప్రదాయముగా నెక్కుని చేతనో లభింపఁబడియుండునని తోచును. ఏల యనగాఁ బ్రామాణికగ్రంథములగు నభినవగుప్త భోజదేవ ఒమరూప మిక్రి కారదానయందులు పేరు చెప్పి యుదాహరించినవోఁ బ్రమాదము లని తలంప వలెగాదు. వార లుదాహరించిన భానశ్లోకము లిందుఁ గానరావు. అభినవగుప్తుడు భవవ్యాసాక ల్యాచమఁ (ముదితగ్రంథ 122 పుట) స్వప్న వానకదత్తాశ్లేష నాటకే—

సంచితపత్మకవాటం
నయనద్యం స్వరూపతాడేవ
ఉద్భాట్య సా ప్రవిష్టే
వృద్ధయగృహం మే నృపతనూ||

అను శ్లోకము ముదిత గ్రంథముఁ గానరాదు. పతీయు, కారదానయందు భానకృతముఁ బ్రకాశనాటక లక్షణమును కల్గించుచు—

స్వప్న వానకదత్తాశ్లేష మదాహరణ మత్ర తు ఆచ్చిన్య భూపాద్యస్య సాదేవీమాధికాకరే స్వప్న యత్ర ప్రత్యో వ్యాసో మఖసంధియం భవేత్ వ్యాసస్య చ ప్రతిముఖం కుమార్తేద ఉదాహరణః పర్యాయములు విత్త్య విశేషః : భూషితమి తీదన్త్యర్థే కేత్యేతత్ జాతం భూమిభూ యథా ఉత్క్రాంతేన సాశ్వగం వీజోక్తి ర్వాచుక్తిరేవ ఏహ వానకదత్తే క్యమ సీత్యాది దృశ్యేతే స్వభాసేతయో రేకం ప్రాప్త్యాస్యస్య గతేషవ దర్శనస్య వాలానై తతత్వాన్తీష దర్శనమేవీరః ప్రస్తుతః కామో మే వీణయా ప్రతిబోధితః తాంతు దేవీం నవ క్యామి యస్యా సూచకతీ ప్రయా||

అని పంచసంధుల మదాహరణములు మానె. ఇందుఁ గథాభారతీ నవరూపి వ్యాస మను ప్రథమసంధియు, “వీరః ప్రస్తుతః కామో మే” యను శ్లోకమును ముదితగ్రంథమునఁ గలవు. తక్కిన యుదాహరణములు గానరావు.

భానుడు నాటకప్రచారమున స్వప్న వానకదత్త శబ్దమును నిర్వచించుచు—

స్వప్న వానకదత్తే పర్యాయ మస్యస్థాం ద్వైప్య రాజా : సుద్రగృహం గతిః, పర్యాయ తదవలోభ్యతస్యా ఏవ శయ నీయే నుస్యస్య, వానకదత్తాచ స్వప్న వదస్యప్యే దదస్య, స్వప్న యమానృ వానకదత్తా మాబధామే, స్వప్న క్తేన చేహస్యా ఏహ స్వప్న ద్వైప్యం వా స్వప్నాయితం వా విశ్మ||

అని పర్యాయ భాగ్యంతి ముద్రపఁబడియుండును. ఇందు మూలముననున్నది.

వనంత లేఖలు

20

ప్రియమిత్రమా,

గన్న నేను నాకోటిభగవంతుని నొకమహాపురుషుఁ డను న్యసింపు గని విని యెదుగఁజుట కభిలషింతు. ఉపన్యాసకుఁ డనినటు భార్యకామమోక్షములపై నెన్నియో యంత వ్యాసము లిచ్చెనట! అతఁడు కామకాశ్రమమైన నిచ్చివయంప వ్యాసముల వినినవా రె డతో నుండిరి. ఉపన్యాసకుని కీర్తి నగరవఁతటను వ్యాపించినందునఁ బ్రవేశమునకు జీక్ష్ణు మ్మనన భగవంతుఁడు జనులు క్రిక్కి రిరియుండిరి. ఉపన్యాసకునిమాటలు నిశ్చయముగ ననుచుండిరి. పత్రికావిలేఖలు బర 20 వ్రాయుచుండిరి. అదిగఱ కాతఁ డేమి చెప్పెనో తెలియదు. నే నొకముల నిఁజఁగఁది వినుట కారంభించునట్టి కాతఁడెట్లు తలఁతును ప్రతిపదముఁకు నభివయించుచు, కథలలకు నచ్చు నట్లుదాతానదాతస్వరూపలతో— కిందకుఁగను— నైకలేచుచు— నిల్పఁబడియును— ప్రక్కఁకును— తలవినచును— చేతుల గాలిలోఁ దాళమువేయుచు— తుపాకుల విగరుచు— సాము చేయుచు— చెమ్మటలు తుడుచుచు— నవ్వుచు— నేడ్చుచు— మోకముల నవరించుచు— మిట్టవల్లన బెడవులఁ దాటించుచు— నెంతయో మాంగామా చేయుచుండును. నభ్యులఁ గడును గొల్లుకుని యులుచు, నవ్వుచు, చప్పుటలు జఱచుచుండిరి.

“ప్రపంచములో ననేక కాశ్రమము లున్నవి. అవియున్న గంగతియైన నెఱుంగఁజేడ వాయకాశ్రమముయందుఁ బండితులైనవారనేకు లున్నారు. వైద్యకాశ్రమ మెఱుంగక బాగుగ వైద్యము చేయఁగలవా రెండులు లేరు. వ్యాకరణకాశ్రమము చదువకుండ వ్యాకరణయంత్రముగ మన మందఱము మాటలాడుట లేదా? సంగీతకాశ్రమముయందు లేనిగాయకులు లేనియిల్లున్న వా? తర్కకాశ్రమము చదువకుండ యుక్తియంత్రముగ వాదించు బుద్ధిమతులెండులు లేరు. కాశ్యములు లేకుండ రాజ్యములకుఁ బచ్చి పాలించువాఁడని యనుకొనఁగలవులెండులు! అలంకారకాశ్రమము మొదటియతర మేమియో తెలియకుండ నుపమా లంకారమునందుఁ గాలిదాసును మించి రనుకొనుటకు వీలైనకవు

అదియునుగాక భానుని పని ప్రభావములుగా నాలంకారికులచే నుదాహరింపఁబడిన పెక్కుశ్లోకములలో నొక్కటైనను మాదిరిభాసనాటకములలో లేదు. అది సందేహమును బలపఱచుచున్నది. భానుడే భాగవం డనియు రత్నాక్షర్యాదుల రచించె నను మఱియొక కథయు విశ్వాసార్హము గాదు. భానునిగుఱించి నిక్కముగా నెవ్వరు లభించిన యాధారములతోఁ గాలిగర్భ యము నేయుటకుఁ జాలరు.

భానునిపద దండి
రాజా శ్రీసర్వసేనేన.....విజయం నారః

అని సర్వసేనాని వారివిజయమునుఁ బ్రకాశించె. ఇతఁడు రాజని కైశోకభాగములనుఁ దెలియుచున్నది. ఇతఁడు వాకాటక ప్రభునకు ప్రవరసేననకుఁ బూర్వపురుషుడో యని సందేహము కలుగును. ఇతనివారివిజయములలో నుదాహరణ శ్లోకములు గలవు గాని గ్రంథము లభించినది కాదు. ఇది ప్రాకృత కాశ్యముల నత్యుష్టముగాఁ బరిగణింపఁబడును.

ఇతనికిఁబడిన దండి ప్రవరసేన నిట్లున్నట్లుచె.
సేతురూపేణ తివంతో లోకే సద్వస్తుదర్శనః పట్నం చాశ్రమమాగర్వం గతానః కవిపుంగవాః

అని. ఈశ్లోకార్థము మాకు స్పష్టమైనది కాదు ఎట్లున్నను “మాకవిపుంగవులగు సేతుకార్యకర్త లేబనియాలు. దేశములనుఁ బ్రామాణిక” లనుభావము ద్యోతిత మగును. సేతుకార్యము ప్రవరసేనకృతము. వంతలాధీశుడు దాని రచించియిచ్చెనని భరతచరిత్ర మనుకాశ్యమునఁ జెప్పఁబడియె.

సేతుం బబంధ కీర్త్యా సహ వంతరేకః—

కుం తలకేతము విదర్భమునకుఁ బడెనుట నానీకమునకు దక్షిణమునఁ గలదు. ప్రవరసేనఁడు వాకాటక ప్రభువై యచల పురమును బరిపాలించుచుఁ గడంబుల నోడించి కుంతలకేతమును సాధించి విష్ణుకుండినరాజుల నోడించి విదర్భదేశము నాక్రమించుకొని రామగిరి రాజధానిగా రాజ్యము నేయుచు విద్యోగ్యులలో నభ్యుత్థుఁడై వహాకవి యయ్యె నని యిప్పుడు లభించు వాధారములనుఁ దెలియుచున్నది. విక్రమాదిత్యుడు కాళిదాసుఁ గుంతలేత్యునియొద్దకు దూతగాఁ బంపెనట్లు భాగవంతు చెప్పుచున్నాడు.

రెండలులేరు. కావునఁ గళలకాని, కాశ్రమములుకాని, యెఱుంగకుండ నందుఁ బ్రవీణులైనవా రుండుట— ప్రవీణుల మనుకొను వారుండుట— వారిని మనము చూచి యాశ్చర్యపడుచుండుట— సర్వసామాన్యవిషయము, ఇట్లే మఖవైఖరినిద్య, లేఖనవైఖరినిద్య మున్న కవిద్య లున్నవి. ఒకవనజుఁ డెట్టివాఁడో మనకుఁ దెలియ నక్కఱలేదు. అవనుభానిమాటనొక్కటైన వివక్షణలేదు. అవనుభాని వ్రాత వైగఁ జదువనక్కఱలేదు. కాని యాతని బానుమాడి గలముఖమును జూడయో, అతనికన్నులందలి భావకరకటనమును గమనించియో, మాతని వంకరచేసినవిధానమును గనుచెట్టియో, (గుడ్డెఱుఁదేసినట్టిని గనుగొనియో, బాబోకరముఁ దెలుచి నోటిని వీక్షించియో, ముక్కు నం దున్న యెత్తు, కల్లుము, వ్యాప్తి, హ్రస్వస్వధీర్ఘ స్థితులఁ గొలిచియో, యాపురుషుఁ డెట్టిస్వరూపస్వభావములు కలవా డని కనుచెట్టి చెప్పవచ్చును. అదియేమఖవైఖరినిద్య. ఇట్లేమఖవైఖరిని జూచికో, నిదానము చేయఁగలవా డున్నాడు. ఇట్లే యొకమనజుఁడ్రాతను జూచి అది వ్రాసినవాని నొక్కసాఁద్రాసఁ జూడకుండ, వ్రాత చదువకుండ, నాలేఖరి స్వరూపస్వభావముల నేర్పరింపఁగల మనుచు యున్నాడు. ఇట్టివారికే క్రింది జూచి మన మాశ్చర్యపడ నవసరము లేదు. వా రానిషయమునఁ గృషిచేసి ప్రజ్ఞావంతులైరి. ఇతరయేల! ప్రతిదినము మనయనుభవమునందుఁ గను గొనుచున్నయములఁ జూడరాదా? మన మేలంకో తీర్థమునకో ఏల? ఇట్టి కథకో పోయినప్పుడు, ఒకఁడు పులిమొగమువాఁడు ఇంకోఁడు సింగముమొగమువాఁడు క్రోధిమొగమువాఁడు కొండయుచ్చ మొగమువాఁడు కలకలమొగమువాఁడు వెలవెలమొగమువాఁడు కుమ్మరప్రియములనవ్వుమొగము గలవాఁడు నూదంటురాతి మొగమువాఁడు భయంకరముఖమువాఁడు బాబాగపుమొగము వాఁడు పిల్లికండ్లవాఁడు చిలుకముక్కువాఁడు చిలుకపులిమీ నములవాఁడు సింహపుంకంతమువాఁడు ద్రోణకర్ణములవాఁడు నన్నుముక్కువాఁడు చప్పిడిముక్కువాఁడు సాధుమొగమువాఁడు సాహసపుమొగమువాఁడు చావుమొగమువాఁడు సన్నాసి మొగమువాఁడు చట్టిమొగమువాఁడు అన్ని నేత్రములవాఁడు. అయోమయపుమొగమువాఁడుఅంబ మొగమువాఁడు అద్దదకరాస్యము వాడు అ ప్ప డాల పిండి వంటి జాటు డు మొగము వాడు అంటకన్నుల వాడు అడుసు కండ్లవాడు “అన్నమోరామాచంద్రవా” మొగమువాడు ఎందులకీ ప్రభుతుమొగమువాడు? “ఎట్లు తలయెత్తుకొందును” మొగమువాడు “దొక్కబ్రదలుచేతును” మొగమువాడు, దొడ్డిత్రోవలమొగమువాడు, దొంగమొగమువాడు, దొరమొగమువాడు ఇట్లెన్ని వేలమొగములఁ జూడగలమో చూచితిరా? సభ్యులందఱు నొకరి మొగము నొకరు గంభీరమీక్షణములఁ జూచుకొనుచుండిరి. నావైపునను కెవ్వరుమాడలే యని నేనన్ని మొగములను జూచుచుంటిని. ఇతఁ డేఁ న్యతము లగుమొగములు స్వల్పము. ఇతరసభ కలరు. ఒకరి మొగమువంటి దింకోకటి లేదు. ఒకరి న్యభావమువంటి దింకోకటి కాదు. ఒకరి వ్రాతవంటి దింకోకటి లేదు. న్యల్పముగ భాయ లుండును. ఇట్లే శ్రీలలో నెన్నియో భేదము లున్నవి. దీనిని ఒట్టి మనము గ్రహింపవలసిన దేమి? ఒక్కబాటనవ్రాతినై నుండు లేఖలఁ జూచుచు, ఒకరికున్న టింకోకరి కుండవు. కరమేక్యుడను సృష్టిలోఁ బ్రతిమానపుని జీవితమును నారని కిరీమువై జిహ్వి తమొనర్చెను. కర్మవాదులు కర్మయోగించెనెడరు. మేము కర్మప్రహ్లా మని కర్మకు బ్రహ్మకు నభేద మని యెట్టివాఁకి సమాధానము చెప్పుదుము. నాయనలా! ఈలేఖలు ఈగుర్తులు ఈముఖవైఖరులు కేరలులు రిక్తములు కావు. సాము (దికకాశ్ర) మొటి మన కన్నదికాని దానితల్లెయుము మన వారు గ్రహించినట్లు తోచును. కాని మనమృణుల పూర్వజన్మమునందుఁ గొందఁటైన మృగము లై యుండురు. అట్టి వారు మానవులుగాఁ బుట్టినప్పు డాపూర్వజన్మకలకలములను పూర్తిగా వదలలేరు. ఘటము, భౌతికము, భౌతికలక్షణము లాత్యంతోపచ్చును. ఆత్యంత బూర్వసామప్రణయములు మిగిలినప్పుడే తిరిగి యావాససాలేశములననే బన్మ కలుగుచున్నది కాదా? కావునఁ బూర్వజన్మకలకలములను విడువలేని మనుజు లనేకు లున్నారు. ఆచిన్నమునున్న మనుజులనుగుఱించియే మే మిప్పుడిందుక చెప్పదలంఁచుకొంటిమి.

మేము మనుష్యులయందమునుగూర్చి యుపన్యసించుచున్నామని పొరబడకుండు. బ్రాహ్మణులలో నల్లనివానిని నమ్మ గూడ దని, పొట్టివానికిఁ బట్టెనుబుద్ధు లని న్యభావముగ జన్మచేతనే గలుగుదోషముఁ బరిగణించుచున్నామని లెంపకుండు. అది మాయద్వేషము కాదు. మనుష్యుల మఖవైఖరులు మాటుమందు కళలు వీనినిగూర్చి చెప్పుదుము. అకళలకుఁ గాణములని కొంతగఱకుఁ జెప్పదగిన— యమయన విశేషములు, అంగురొక్కణమునుగూర్చియే చెప్పదగిన, పుట్టిలో నుండును లేని కన్తులే లేదు. కాని మనుష్యులభావ

—వసంతుడు.

(అ) ఇటు ప్రాయశఙ్కమును. శాగరిలో (జ X ఇ) ల.
 గాఢమై కలిసి యిట్లు నానాటికి బ్రత్యే
 కొందినదియని యందురా? పరిణామ
 మనన సాధ్యమేదు. కాని, యిట్లునుదురు దవకాకము
 వేదసిద్ధమనుటచే బాచీనత్వమున్నది. ప్రాతి శాక్యకాల
 మున్నది. ప్రాచీనమనండి. వర్ణాంతరమని గ్రహింపబడి
 ప్రత్యక్షమున వర్ణాంతరత్వ లక్షణ విశిష్టమయ్యునున్న

తరువాయి 12-వ పేజీ చూడుము

శ్రీయుత పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారాయ కృత

గ్రంథ రాజములు

(290)

తయారైనది!

త్వరపడుడు!

మొదటి భాగము

రెండవ భాగము

వెలరు. 2-0-0

వెలరు. 2-0-0

మూడవ భాగము తయారగుచున్నది.

నాటకములు!

నవీనములు!!

నవరస భరితములు!!!

రామాయణ నాటకములు

8. కోకిల

0-12-0

9. సరస్వతి

1-0-0

హస్తరసభరితములు

1. కళ్యాణరాఘవము

0-8-0

2. పాదుకాపట్టాభిషేకం

1-4-0

3. వనవాసరాఘవం

0-12-0

4. విజయరాఘవం

1-0-0

భక్తిరస పూరితములు

5. రాధాకృష్ణ

0-8-0

6. విప్రనారాయణ

0-12-0

శృంగార రసభూయిష్టములు

7. సర్వదాపురు కుత్సేయం

0-12-0

17. పూర్ణిమ (కష్టాంతము)

1-0-0

కాటలాగు కోరువారికి పంపబడును.

వలయువారు:-

పానుగంటి రాజారావు, పిఠాపురం

(గోదావరికిల్లా) ఆని వ్రాయవలెను.

దీపావళి చిక్ష

ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల

మచిలీపట్టణము

విజ్ఞప్తి

జాతీయవిద్యాలయము 1907 లో స్థాపనయినది. ఇప్పటికి 15 వత్సరములనుండి పనిచేయుచున్నది. ఇది కేవలము రాష్ట్రీయప్రజల సహాయమువలననే నడుపబడుచున్నది. కీర్తికేసులగు కోష్ఠి హనుమంతరావు పంతులు గారి కళాశాలయ మొదట ప్రారంభించి తదాదిగా కళాశాలయ త్వజీయవరకును తమ జీవితమునంతయు కళాశాలకే సమర్పించి ఏకాగ్రక్షిత్తో సంపూర్ణ స్వార్థత్యాగముతో అహర్నిశలు నిద్రాహారములు లేకుండ సంచారముచేయుచు ధనమును సమకూర్చుచు కళాశాలానిర్వహణభారమునుగూడ వహించి ప్రధానాచార్య (ప్రిన్సిపాలు) పదవి నధిష్ఠించి నిరుపమానముగ సేవజేసి కాళకృత్ రినిగడించిరి. ఈ కళాశాలయందు పుస్తకజీతములైన ప్రాచీన భారత వికాసమును, కళలును, నిర్మాణ నైపుణ్యమును, వాఙ్మయ, ప్రకృతిశాస్త్రాది విద్యాకృషియును, భావవిషయపరమగు విజ్ఞానమును ఇంద్రియమనవ్యక్తజ్ఞాభ్యాసమును ఉత్తమనీతి ధర్మానువర్తనమును ఆధ్యాత్మికజ్ఞానతేజమును బాగుగా విదితమగుచున్నవి.

1906-1907 సంవత్సరమున జాతీయభావము పొంది పాఠశాల నపు డేర్పడిన బహుళప్రతిభావలలో నీ కళాశాల యొక్కటి మాత్రమే స్థిరముగ నిలువగలిగెను. శ్రీయుత పానుగంటిరావు పంతులుగారి కాలమరణముపా లగుటచే నీ విద్యాలయమును శుంకరించుటయందును అభివృద్ధి నొందించుటయందును డేర్పయల బాధ్యత మరింత ప్రబలమైనది. ఈ విద్యాలయముందు పనిచేయుచున్న యుపాధ్యాయులు నామమాత్రము లగు నత్యల్పజేతనములను మాత్రమే స్వీకరించుచు స్వార్థత్యాగముతో పని చేయుచున్నారు. ఇచట విద్యార్థిధనము చక్కని యేర్పాటు ననుసరించి ఉదారాశయధరితమై యుండుచున్నది. సంస్కృతభాషకును భారతదేశ చరిత్రకును అధికప్రాధాన్య మియ్యబడెను. మెకానికలు ఇంజనీరింగు, వాణిజ్యవిషయములు, బట్టికేసరంగువేయుట, అద్దకము, వర్తంగము, కమ్యూరము, తివాసుల నేత, ప్రాచ్యచిత్రలేఖనము మున్నగు ప్రత్యేకవిషయములను గూడ కళాశాలలో నేర్పుచున్నారు.

ఇదివరకు లోకముబోధలవా రిచ్చ భూరివిరాళములను గూడ నాకస్మికముగ వారంద రొక్కసారిగా నిలిపివేయుటచే కళాశాలా నిర్వహణభారము మరింత ప్రబలమైనది. గాన స్థాపకులగు హనుమంతరావు పంతులుగారి మరణమువలన కలిగిన లోటును కొంతవరకైన తీర్పుగలుగుగట్లు జాతీయ విద్యార్థిహాసమును బాగుగా కనబరచుచు డేర్పయలందురు దీపావళి, సందర్భమున భూరివిరాళముల నొసంగి కళాశాలనుపోషింపవలె నని ప్రార్థించుచున్నాము.

టి.వి. కేశవగిరిఅయ్యరు (ఎమ్. ఎల్. ఎ.) అనిబిసెంటు, పి. సుబ్బారాయణ్ (ఎమ్. ఎల్. సి.) అల్లాడి కృష్ణస్వామయ్య, టి. ఆర్. వెంకటరామ శాస్త్రి, సల్లా గురుస్వామి శ్రేష్ఠి, మహమ్మదు నళియుల్లా సాహెబు, కె. నాగేశ్వరరావు, వాయని వెంకటరంగరావు, టి. ప్రకాశము, రాంజీ కల్యాణజీ, ఎ. రంగస్వామిఅయ్యంగారు, కె. ఎమ్. పానిక్కార్, యు. రామారావు (ఎమ్. ఎల్. సి.) ఎ. సుబ్బారాయణ్ సాయుడు (ఎమ్. ఎల్. సి.) వేరి. సారాయణ్ మూర్తి, టి. వి. వెంకటరామ అయ్యరు, టి. ఎమ్. కృష్ణస్వామిఅయ్యరు, వావిళ్ల వెంకటేశ్వరశాస్త్రి, ఎమ్. సుబ్బారాయణ్ అయ్యరు, ఎన్. చంద్రశేఖర అయ్యరు, కె. కృష్ణస్వామి అయ్యంగారు, కె. బాలసుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు, ఎమ్. పతంజలి శాస్త్రి, బి. సోమయ్య, పింజు సుబ్రమణ్య శ్రేష్ఠి, వి. రామదాసు, జి. లక్ష్మన్న, గడ్డె. రంగయ్య నాయుడు, ఏ. ఎమ్. సరార్, మహమ్మదు నాదరు, ఎ. కమలాస్వామి శ్రేష్ఠి, పి. వెంకయ్య, ఎమ్. సింగారపేలు, టి. రామచంద్రరావు, పి. సోమసుందరం, సి. హెచ్. రాఘవరావు, ఎ. లక్ష్మీపతి, కె. వి. అక్షయరావు, జి. వెంకటరంగారావు, పి. కేశవగిరిరావు, కె. ఎస్. కేశరి, సి. వీరరాఘవులు, గ్రంథి కృష్ణ ఆఫ్, జి. సుబ్రహ్మణ్యశ్రేష్ఠి, సి. సాంబశివరావు, కె. కామన్న, యెస్. రామారావు, బి. సత్యశారాయణ్, సి. రామారావు, కె. రామమూర్తి, వి. సూర్యనారాయణ్, ఎ. సత్యనారాయణ్, బమ్మ జగన్నాథదాసు, వి. వియ్యన్న.

మంచు!

మంచు!!

మంచు!!!

కప్పుకొనుటకు శాలువలు

స్వదేశి!

స్వదేశి!

స్వదేశి!!!

హిందూదేశములో తయారు చేయబడినవి. ఎరుపు, ఆరంజి, స్నెల్, బూడిదె, మొదలగు రంగులలో గలవు.

నిడివి 6 మూరలు వెడల్పు 3 మూరలు 1 కి ధర రూ 7—8—0.

ఉత్తరములు ఇంగ్లీషులో వ్రాయవలెను.

S. Rama Aiver,

P. O. No 238 Calcutta.

The Mosquito

దోమలకు

మందు

రూ 1-0-0

మన్యజ్వరమునకు ఎల్లప్పుడు దోమలు కారణము. అవి చాలా ఆసహ్యకరమైనవి. దోమలను చూపుమాపుటకు మంచి బొషధము కావలెను.

శిట్రోనిల్లా నూనె చాలావరకు పయోగించెదరు కాని యింత కంటే మంచిది.

ఆంటీ మ స్క్వీ టో లీన్

అను మందు చాలా ప్రశస్తమైనది. దీనిలో శిట్రోనిల్లా నూనె యితర బొషధములతో కలిసి పున్నది. ఉష్ణదేశములందు రోగనిదానము గల గొప్ప నైద్యులు దీనిని తయారుచేసిరి. ఒక రూపాయ ఖరీదు డబ్బూ. ఇ. స్క్విత్ కంపెనీ మద్రాసులోను వారి బ్రాంచీలలోను దొరకును.

W. E. Smith & Co., Ltd Mount Road Madras.

మోహినితైలము—వెండ్రుకలను పెంచి నిగనిగలాడించును

శ్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది—5 తులములు నూనెగల సీసా 1-కి అణాలు 12 మాత్రమే నెం. 6, తంబు శెట్టిపీఠి, మద్రాసు. అమృతాంజనం డిపో, నెం. 109, ఫ్రేరిరోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి.

త్వరపడుడు! మోసపోకుడు!!

ఇనుపకమ్మలు, చట్టములు, చదరములు, విల్లుచట్టములు, మేకులు, ఇనుపరేకులు, కళాయిరేకులు, ఇనుపగొట్టములు, కళాయిగొట్టములు, దోర్లరేకులు, సీసపుట్టలు మొదలైన ఉక్కు, ఇనుముసామానులన్నీ, చేతిమాక్కు, నెమలిమాక్కు, సిమెంటున్న మిల్లుసామగ్రిలన్నీ నమ్మకముగాను, సరసముగాను, చిత్కను.

పలయువారు యీ క్రింది చిరుసామాను దయచేసి వ్రాయు కోరెదము.

పి. ఎతిరాజులు అందు కంపెనీ,
(353) నెం 4 రు ఎర్ర బొలు శెట్టిపేట,
బార్లెస్, మద్రాసు

ఇదొకసారి చదవండి

ప్రేమరుషులకు, రోగులకు, నిరోగులకు

ప్రాణమువంటి రుచికరమైనది.

రోగోద్రవవములును, ముసలితనమును లేకుండ

బహుకాలము సుఖముతో జీవించుటయందు

దిచ్చగల వారికి

ఈ డిశంబరు 1922 సం. 20
నెలాఖరువరకు జనవరి నెల
కుడబ్బాదు రసాయనం మొదలు
6-8-0 (అమృతోపమము) వ్యాధి 8.0-0

20 కులముల డబ్బా రోగులకు 20 దినములకు నిరోగులకు 40 దినములకు వృద్ధాప్యములను గాని, అధిక కఠినమైన నీక పుష్కలముల కలనగా, ఏదైనా కఠినవ్యాధిపడవల్ల గాని కఠినమృత్యువచ్చినను, అతిదుష్టమైనను, ఇంద్రియాలవలనమృత్యుము తగ్గినను విశేషముగ కఠినమైన, కాంతి, మితిలేనిబలము, కఠినతలుత్తము, కక్షి, ఉత్సాహము, సుఖము, ముఖ్యము కలగును. శుక్రమేహము, రక్తమేహము, నిలమేహము, హరిత్రామేహము, దుర్బలభక్తిసామము మొదలగు పెనునంటుములు, సహాయ సుఖములు ఎంతకాలమునుండి పీడించుచున్నను అతిశీఘ్రకాలములో నిర్మూల మగును. మధుమేహము, ఇంద్రియనష్టము, బహుమూత్రోగముల కుదుర్చుటయందు డి యావధి రాజము సుప్రసిద్ధము. ఏమండలకల్లును నివర్తింపక చిరకాలము నుండి పీడించుచుండు రక్తప్రదరము (కుసుమరోగము) స్వేత ప్రదరము (తెల్లబట్ట), బుతుకుల (ముట్టబొప్పి), మరీ కడుదని నిరాశచేసికొని యుండు అన్నివిధము లగు గర్భాశయ వ్యాధులు, మర్మస్థానవ్యాధులు, అజీర్ణము, తలనొప్పి, కృత్రిమము, నిస్సౌఖ్య, ఇ క న నెకరుగృతల నీరసాయము, అమృతమృత్యువును కలుపుచు చింతమున జలించును. ధాతువికారము, రక్తవికారము, అరంభవృద్ధిగోమము, కొంకు, ఫిరంగిగోమము, మోహములనగాని వైర్యములనగాని కలిగిన, ఎరువు, తెలుపు, నలుపు, అనేక రేఖములు కలచుచున్న, బగ్గెలు, కణతలు, పొక్కులు, రగవిన పాపాజాదిరోగములు, నవామేహరణములు, గోరొగములు, తాగురోగములు, దంతరణములు, జ్వారోగములు, కర్మరోగములు, నేత్రరోగోగములు, మర్మస్థానరణములు, అతిశీఘ్రముగ కుదురును. మధ్యకాలమున ఎందుకల్ల సంభవించిన నపుంక కత్తిమైనను, ఇంద్రియవలనమైనను, శుక్రవృద్ధిగోమైనను, తప్పక కుదురును. నరయోధనబలములు కలుగును. ఈవిలాకతు రసాయనము పుచ్చుకొనుటవలన అతిస్పృహవృద్ధిమయమగు దేహజనోబలములు, ధాతువులు పలుకెత్తము కలిగి అతిసుఖముతో జీవయాత్ర గడవును. తయ, ఉబ్బును, కాగరోగులకును, జీర్ణజ్వర కులకును, అజీర్ణరోగులకును, కష్టతిరములగు ఇ క న నేకవ్యాధిపీడితులకును ఇది బాల్యమృతులకులె హితముజేయును. రోగులకు ఆరోగ్యమున్ను, దుర్బలలకు బలమున్ను, కృశించియున్న వారికి కఠినమైనన్ని, నిరోగులకు దీర్ఘాయువు, సంపూర్ణారోగ్యము, అమితోత్సాహమున్ను ఈ రసాయనమువలె చెప్పక కలిగించు దివ్యోపకరణముకంటె కల దని యెవ్వరును జెప్పజాలరు. మీ రోగసారి గాని దీని ప్రత్యక్షగుణములు పరీక్షింపుదురు గాక. తెలుగున గాని, యింగ్లీషున గాని క్లుప్తముగా విచిరు నామాతో మాకు ప్రతియు త్తరము వ్రాస్తాయుండవలయును.

అయుర్వేద రత్నం, పండిత,

బి. శ్యామసుందరరావు బ్రదర్స్,

అయుర్వేదావధాలయము, బరంపురం, గంజాజిల్లా.

జాబులు

వచ్చిముక్తస్తాజిల్లా కాంగ్రెసుకమిటీ
ఈ సంఘముయొక్క కార్యకర్తలవారలకు 23-10-22 తారీఖున సాయంత్రము 2 గంటలకు బెజవాడలో డాక్టరు ధ-రాచంద్రరావుగారి యింటిలో జనగణన కాన కార్యకర్తలవారలకు కర్మ కర్మలందరకు దయచేయ ప్రార్థించుట.

తాడేవల్లి వేణుగోపాలరావు

కార్యదర్శి- జిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము.

బి. యెల్. పుస్తకములు

క్రిందటి నెల 15 వ తేదీకి దినగా నెలపులకు వచ్చువారొకరు వాల్మీకి పోపు బండిలో తెచ్చుచుండగా నా బి. యెల్ పుస్తకములు కొన్ని ఎవరి పుస్తకములతోనో ప్రమాద కళమున కలసి పోయినవి. అవి దొరికినవారు వానిని ఈ క్రింది చిరుసామాను "To pay" పాపముగా పంపెదరని నేడు చున్నాను.

డి. వి. శివరావు,

కాంతి నిలయమ్, బక్సింఘాముపేట, బెజవాడ.

అచ్చుతమహిమగల శాలువ

ఒక గ్రామమున బాబుగారి గ్రామమునకు గొన్ని దినముల క్రిందట వచ్చి విచ్చాడు ఆతని కంఠము నుమారు, 12 లేక 18, వత్సరముల బండినోపు. పేరు నారాయణశాస్త్రి. వచ్చిన మొదటి దినమునందు కష్టతలతో చుట్టును కడుముందుకొని పీఠియందును పూరాచుండగ కొందరిని పిలిచిచివారిం పగ ప్రస్తావనమున వారికి నేదాంతవిషయములను స్వప్రముగ బోధించుచున్నాడు. అందువలన వారికి కలలైన ధామోగినవో గ్రహించుట "మీ ధనమును గా కిచ్చి మీపాపములలో నన్ను సమర్థింపగ జేయవలయునని మీయిచ్చము" యని యడుగును, పూలధుల కొనంగనవో దత్తమే వాని నే గోవుకొయిచ్చును. ఉదాహరణముగ వలెకొకదని మరణా కావలసియుండిన దగ్గల నుండు కొండకుబోయి కట్టెలను దెచ్చి యన్ని కైకమును గడించెను. దివ్యమోకతరారి మృత్యువు భుజించును. అదివార సోమవారము లందరియునున్న. అదియులందు కొన్ని మృత్యుములను పుష్కలము చేయునట. అతడువచ్చిన పిమ్మట 2-3 దినము లకు వానవచ్చునని చెప్పుచుండెను. కాకతాళిమగ ఆస్పత్రి (8-4) దినముల నుండి వర్షము వచ్చుచున్నది. 2-4 నెలలనుండి వర్షము కలులైన బాడెతుండిన జనులకిది యాతని మాహాత్మ్యమునందు ప్రబలవిశ్వాస కారణములలో నొకటి. ఇంటికి కుతి దూరముననున్న "హతే సముద్రము" అను గ్రామమునుండి కొందరు జనులు వచ్చి యతనిని యా గ్రామమునకు బిలుచుకొని పోయిరి. వాటిరాలియే యచట నిధికర్త ము కురిసెను. ఇదియున్న యా గ్రామమున్న జనులు ఇతని యిది తెలియు మాహాత్మ్యమున్న దని కడుండు మోహోభూతులగుచున్నారు. కొన్ని దినముల క్రిందట పిన్లల వెంబడి యొంటికి దిరులనున్న గూతని నందన రము నేటి ప్రాప్తియట దుర్బలము. అతడు బడటికివచ్చి జాల "నాథిజమమోద గూర్చొను. అని జనులు న్నమాలె యుండురు. అతడెట్లావైన నతడెచ్చటికి బోవలయునని నచటికి గొనిపోవుదురు. నేదాంతవిషయమునం దిక్కని కొందరు తెలిసినవారు కరిగించిరి. అతనియొగ్గతకు మించిన ట్లుత్తర మొసంగెను. అతనికి చదువురాదు. వినను ప్రతిదినమును రాత్రియం దొక ఇతివృత్తమును తూచాతప్పక చెప్పును. పురాణమును వినటకు వలెకొలిది జనులవత్తురు. ఆసమయమునందు వచ్చిన జనులను గండ్డి చేయవద్దని చెప్పిన యొకచోట నూరకుండి మతి యొకచోటినుండి నందదీయే బ్రాంధింతురు. కాని బాలుడు రంగమనఁ బ్రత్యక్షమై చివ్వినిచేరులతో సుజ్ఞ చేయుచు నూర కుండుడని చెప్పగ నెచటికెల్ల మచటనాంకును. అప్పటి స్థలము చూచియే తీరవలెను. గొప్పగొప్ప నాయకులకే ముగిన జనస్తోమమును కాసింపుటకు గొప్పగుచుండ నతనివిషయమై కలంచు కొన్న నాత్మర్యముగదన్నది. ఇ. తిమ్మకాక యితడు విభూతిని మంత్రించియిచ్చివో నకలరోగములు నివర్తియగునట. నైకాచిక బాధలనుగూడ పోగొట్టునని కింవదింతి. ఇందుకొకట అనేక ప్రదేశములనుండి జను లధికముగ వచ్చుచున్నారు. ఇతడు భవిష్యత్ఫలముల గూడజెప్పవలెను. నైకజెప్పినది పామర జనాభిప్రాయము. ఆటల నెల యాంగ్లేయవిద్యను తెలిసిన వారే ననగావలెలే తను కార్యముల భావింపమును జెప్పించు కొన్నారని తెలిసింది. ఇదిగని సంకల్పించుటకు తమ గ్రామములకుం దిరుచుకొనిపోవుటకును వలెకొలిది జనులు వచ్చుచు న్నారు. 1 రెండు దినములనుండి సంకల్పణలు జరుగుచున్నది. దివ్యులయొక బాడగ

శ్రీ|| గతానుగతితోకొక నలోక పాఠశాలి||
నద్యాం నైకకలింగేన జనన్తంమే తాత్రాభజనమ్||
అను అష్టాష్టదశీకుల శ్లోకము స్మృతివిధమునకు వచ్చుచున్నది.

డి. రంగారావులు,

గోదావరిజిల్లా బెండూర్లంకరోడ్డుయొక్క దురవస్థ

అమలాపురం నుండి, పుమారు 12 మైళ్లు దూరములో నున్న బెండూర్లంకరోడ్డు అతిమైన ఒక కంకరరోడ్డు పుమారు 15 కంకరముల క్రితము యేర్పాటు గావించి సౌకర్యములు కలిగించి యున్నారే గాని, యిటీవల శ్రీ తాలూకాబోర్డు వారి వల్ల సకాలములో నడియైన మరమ్మత్తులు, బహుగవనే కారణముచే, శ్రీ డిప్యూటీబోర్డువారు తీసుకుని సంకల్పమైనను, అసలే మరమ్మత్తు ప్రారంభనే తలచెట్లక పోవుటచేతను, మట్టితో గోతులు పూడ్చుటచేతను, "జిన్నగోడుకూడా" పోయి, వర్షములకల్ల నీరునిలిచి బండ్లు, బ్రెస్కిల్లు, ప్రయాణీకులకు సంభవించు, కష్టపద్ధతులు లోకవిదితము. కంకరలు కట్టినో కట్టించి క్రింగి ప్రయాణములు సంభవించుటయు, పూర్వపు విధము రహదారికూడా అయివున్నది. మాగ్రామ లోకముబోర్డు అనువత్తిరి తనిఖీచేయు నిమిత్తం శ్రీ గోదావరి జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ శానిటరీ ఆఫీసరుగారు మోటారు ప్రెజెంట్మీద రచ్చయండగా రోడ్డుయొక్క సుఖము వారికి 9-10-22 దిన అనుభవ చేవ్వమే. మే మెన్ని సార్లు మాబోర్డు కష్టసుఖములు అధికారికు నిన్నువించినను వినియోగించలేదు. బోర్డు సౌఖ్యమును అనుభవించిన శ్రీ మెజిస్ట్రేట్ శానిటరీ ఆఫీసరువారైనను పాపము చీరయిరుల కష్టములను పాలించి శ్రీ డిప్యూటీబోర్డు వారికి త్వరలో మరమ్మత్తు చేయించగలండులకు దరియావు నిమిత్తం ఒకరుండుచేయుమరని ఈ ప్రతికాముఖమున ప్రార్థించుచు, శ్రీ డిప్యూటీ బోర్డువారిని కూడా త్వరలో తనిఖీ చేయించి తగుయోర్పాట్లు చేయించుమరని ప్రార్థించుట.

పురవాసి.

చీరాల మునిసిపల్ కౌన్సిలు

చీరాల మునిసిపల్ కౌన్సిల్లో చర్చించుటకు గాను 20-8-22 తేదీ జరిగి మునిసిపల్ మిటింగులో ఉపపాదింపబడిన తీర్మానములు యీక్రింద వ్రాయబడినవి.

1. మునిసిపల్ కౌన్సిల్లో జరుగు తీర్మానములు, కౌన్సిల్లకు పంపబడు అన్ని మునిసిపల్ రికార్డులు ప్రజలకు యిచ్చెడి నోటీసులు, పుస్తకములను మొదలగువి అన్నియు తెలుగుభాషలోనే వుండవలెను.
2. మునిసిపాలిటియొక్క ఇప్పటి ఆర్థికస్థితిని తెలుపగల స్టేటుమెంటును, మునిసిపల్ కౌన్సిల్లకు దిగి తత్వ ణమే పంపవలెను. యంతటినుంచి యిట్టి స్టేటుమెంటులనే వెంట, వెంటనే కౌన్సిల్లకు దిగి పంపుయిండవలెనని కోరుచున్నాను.
3. చీరాల మునిసిపల్ కౌన్సిలునకు, మి.గి.కేయయన్న మునిసిపల్ యెస్టాబ్లిష్ మెంటును తగ్గించుటకు గూర్చి ఆలోచించి ఫిర్యాదుచేయుటకు యీ కౌన్సిల్లో నుండి ఒక కమిటీని యెన్నవ్వవలెనని కోరుచున్నాను.
4. చీరాల గ్రామంలో ముంతావారి యిండ్ల ప్రక్కన వున్న డొంగుండా, క్లాటరుపావును ముందుగా రైల్వేవార్డురకున్నా, అక్కడినుంచి పూలుకురి వెంకటేశ్వరుగారి పోట ప్రక్కనుంచి పుత్తరపువైపున వున్న రైల్వేవార్డులో కల్లుటకున్నా, ప్రస్తుతం ; లుమట్టికోడే వేయట అత్తవునర మయి యున్నది బి. క్లాటరుపావును సమీపములో వున్న రైల్వేవార్డు నుంచి గూడ్సుస్టేషనువరకు రోడ్ వేయవలసిదని రైల్వేంపె నీవారిని కోరవలెను.
5. పేరాలలో గోపాలస్వామివారి దేవాలయము వెనుకనుంచి రైల్వే కాంపౌండువరకు వేయబడిన రోడ్ చివరనుంచి నిర్మి, రావులవాటిధి చివరనుంచి, సదరు రెండువార్డుల యుడున్నా, రైల్వేకోడర్. రోడ్వల్ల మధ్యవున్న రైల్వేవార్డులలో రోడ్ వేసుకొని, బండ్లువగైరా ట్రాఫిక్ పోవుటకు వలగుటల రహదారి చేయవలెనని రైల్వే కంపెనీ వారిని కోరవలెను.
6. పేరాల వెద్దలజారుకు చివరవున్న పడికపు వెంకటేశ్వర్లు, పన్నురు లత్మీయ్యగారిల యిండ్లక్కణగా పోవునందును వికలముజేసి, ఆనందుండా రోడ్ వేసి, బాపట్లపొయ్యి రోడ్లో కలిపియడల బాటసారుల యిబ్బది తప్పకు గనుక సదరు రోడ్ను వెంటనే వేయించవలెనని కోరుచున్నాను. నై తీర్మానములైన జనపబడిన వర్షయు, సారాంశమును యీక్రింద వ్రాయబడినవి.

1. మినిట్సు బుక్కులో తెలుగులో వ్రాయట తప్ప, తక్కిన యావత్తును తీర్మానమును. కౌన్సిల్లో అంగీకరించి వారు 2. యాతీ ర్యాము అంగీకరించవలెనని. 3. ముందుమిటింగున క్లుప్తమైనట్లు బుడిచి. 4. యీ తీర్మానము త్రోసివేయబడినది. గాని యిందలి యావత్తుకలగునది చీరాల కౌన్సిల్లకుం దిగుకొనుట పోవుట మాత్రము చాలకష్టమైన విషయము.
5. యాతీ ర్యాము అంగీకరించబడి రైల్వేకంపెనీవారి కోడ మైనది. 6. ముందు మిటింగునకున్ని నిర్మి వెట్టుబడినది.
- నిర్మి వుంచబడిన, 8, 6, తీర్మానములు. 14-10-22 తేది శనివారమున జరుగబోవు మునిసిపల్ మిటింగులో చర్చింపబడును. ఈతీర్మానములు రెండును అతి ప్రాముఖ్యమైనవి. గనుక కౌన్సిల్లకు యీరెండు తీర్మానములు అంగీకరించి తమకధిని సెలవేర్పరవలెనని కోరుచున్నాను.

పేరాల సాగేశ్వరరావు.

మహారాష్ట్ర సామాజ్య

రాజ్యాంగ తంత్రము

శివాజీ క్రీ. శ. 1630-1680

పర్యవేక్షణ కమిషన్ సామాజ్య అధ్యక్షుని ముఖ్యమంత్రి అగు తుల్యులదారి పదమండ కాపాడి, మొలాయి చక్ర వర్తియగు బొంబాయి సామాజ్యమునకు, ఏకరాజ్యమందు తన బాహుల్యముతో దక్షిణ భాగము (Deccan) నంతయు జయించి, మహారాష్ట్ర సామాజ్య సాధనముగా నున్నాడని పేర్కొనుచున్నాడు. పాశ్చాత్య పండితులను బట్టి తలచుచున్నాడు. గాంధీయీయక యుగము ప్రాచీన కాలమును నీచమైత్యమును పాశ్చాత్యులతో, ఏకమనీయుని సాంప్రదించు కోర్కెను కేటించుచున్నాడు. పునరావృతమును, మహారాష్ట్ర దేశ భక్తులు, మహావైభవముతో నడచుచున్నారో, అట్టి జ్యోతిషముని రాజ్యాంగ పద్ధతిని క్లుప్తముగా వ్రాయుచున్నాడు.

కేంద్ర ప్రభుత్వము

శివాజీ నిరంకుశము కాదు. ప్రభుత్వ విధానములను తన చేతిమీదుగా జరుగుచున్నను, అన్ని విషయములందును తానే సర్వవ్యవస్థాపక యుగము, కాశ్యపియ్యచాణూకం దొక మంత్రిమండలమును పోషించుచున్నాడు. ఈ మంత్రి మండలమును, రాజమండల మనియు, అష్టభుజానిధి యనియు వర్ణించుచున్నాడు. ఆసభయందు మంత్రిలు ఎవరను దుగరుచున్నాడు యాచమమే చెప్పుచున్నది. (Refer. Indian Antiquary April 1921)

- 1 ఏమ్య ముఖ్యపథాని
2 మజుందారు అమాత్యుడు
3 కన్నెన్ మంత్రి
4 దలీరు సుమంతముడు
5 కూర్మీన్ సచివుడు
6 పండితరావు పురోహితుడు
7 సేనాపతి
8 న్యాయాధీశుడు

మంత్రిల కార్యనిర్వహణము

ఏమ్య:—రాజ్యపరిపాలనాధార. మంతయు నీతనినే నుండెను. రాజ్యసంబంధమైన ఏకాగ్రతమైన ప్రధానిముద్ర (Seal) లేనిదే చెల్లదు. కాశ్యపియ్యచాణూకం దొక లేనిదే స్వతంత్రముగా పనిచేయుటకు నీలలేదు. కలసికప్పుడు తానుగల యుద్ధమునందు నైవ్యాధ్యక్షుడై పోవలయును. అమాత్యుడు:—ఇంక కోశాగారమంత్రి (Finance Minister) రాజ్యాదాయమును, కృషియును, తుల్య కళయు నందుడెను. కలసికప్పుడు క్రతువులతో నైవ్యమునందు చేరి పోరాడవలయును.

మంత్రి:—రాజ్యసంబంధమున ప్రతికారమును ప్రతిదీనమును వ్రాయుచుండవలెను. (Private Secretary)

సుమంతముడు:—విదేశ రాజ్యాంగ కార్యదర్శి. (Secretary of State for Foreign Officers) రాజ్యపాలనను సుదర్శించుటయు, యుద్ధ కార్యములకు జక్కుపెట్టుటయు, సంధి (Peace) యొక్క కృషిసహకారమును, ఈతనివిధులు. యుద్ధ మునందుగాడ పోరాడవలయును.

సచివుడు:—రాజ్యగారి యంతరంగిక కార్యదర్శి (Private Secretary) రాజ్యగారి యంతరంగిక కార్యములను, ముఖ్యము సుమంతమును పోషించుటయు నీతని విధులు.

పండితరావు:—రాజ్యపురోహితుడు. అష్టభుజ వర్తిక పండితులను గాంధీయీయక వలెను. వతరంబంధమైన ప్రతి కృషిసహకారమును తుల్య యధీశము. రాజ్యధర్మములను సాధించుట, దుష్టశక్తులకు కాంతికార్యము లావహించుట నీతని విధులు. ఆరాజ్యకమిత్రప్రభుత్వముల గురించి రాజ్యగారిసమీప వై నీతని సలహా ముఖ్యమై యుండెను.

Refer File of the Maharashtra Power by Ranade P. 201

సేనాపతి:—నైవ్యాధ్యక్షుడు (Field Marshal) 7 లక్ష రాజ్యముల సురక్షించుటకును యుద్ధమునందు దొచిన తేక కొల్లగొనిన భూమును గుర్చి లెక్కలు వ్రాయుటయు నీతని విధులు.

న్యాయాధీశుడు:—రాజ్యమునందలి న్యాయముల పరిష్కరించుట యీతని కర్తవ్యము. పండితరావు వలెనే యుద్ధము గురించి యీతనికి జ్యోతిషములేదు.

మంత్రిమండలము హైందవ రాజ్యవ్యవస్థాపకమునకు నూతనము?

హైందవ రాజ్యాంగ తంత్రమునకు మంత్రి మండలము నూతనముకాదు. ఇది శివాజీ కృషింపిన రాజ్యవ్యవస్థాపకము కాదు. మంత్రిమండలము పోషించుచున్నాడు అనాటికి మహాచక్రవర్తి యప్రభుత్వములకు కేంద్రమంత్రిమండలము యుండెను. తలీమును నున్నది. అదిగాక హైందవ రాజ్యము (Epic Age) అట్టి మంత్రి పరిష్కర్తలకును మహాభూతమునందును కేంద్రమండలి. కాటెల్లూరి అష్టభుజమునందు మంత్రి మండలమును కేంద్రమండలి.

Refer Corporate Life in Ancient India P 109-113

శివాజీ రాజమండలము రాజ్యవ్యవస్థ

కార్యనిర్వహణ సభను బోలెయ్యుండెనా?

శ్రీరాజమండలము శివాజీ రాజమండలము రాజ్యవ్యవస్థాపక కార్యనిర్వహణ సభను బోలెయ్యుండెనని అభిప్రాయ పడియుండెను. (R. of M. Lower Page 226-27) కాని విస్తారము కృత్యాసము చరిత్రకర్తల కనబడుచున్నది. శివాజీ మంత్రిమండలమును పండితరావును న్యాయాధీశుడును కప్ప మిగిలి నినారు యుద్ధమునందు పాల్గొనుటయుండెను. శివాజీ మంత్రిలు, కోక్కునికి బిగ్గర రాష్ట్రపాలనాధారమునాడ నుండెను. అదిగాక రాజ్యవ్యవస్థాపక సభయందు న్యాయాధీశులను, పండిత రావును బోలు మతాధ్యక్షులను సేనాపతిని ప్రస్తుత రాజ్య వ్యవస్థాపకమునందు తావులేదు.

His ministers were his assistants in the widest sense of the word and his Government had more resemblance to these of his Hindu Predecessors than the British Indian Government to-day Ind. Act. April 1921.

వదంతలు

అసంతృప్తము జిల్లా కలెక్టర్ తాల్కా కా వెబబల్ గ్రామము నకు సమీపమున కమ్మలొల్లమునకు అను పల్లెసమీపపు పెట్ట భూములలో అగ్రమును చిత్తుచున్నదని వదంతులుండి, యిప్పుడు మొడి బంగారము, తేలికదనిన్ని దానిని కలిపించుటకు వారము నుండి దొరతమువారు మోటారు బండలలో ప్రతికోశాన్ని దాహరములనక, తిరుగుచున్నారు. బహుశా అది స్థానికమున యెడల మాకోడ్డు బాగుపడునది గానుండా, కూటి గుడ్డుల తేక, తిరిగిచు చున్న బీడపాడలను, కనులు యెక్కువగా చిత్తుచున్న వాడుకగా యున్నది—ఒక విలేఖరి.

బెజవాడ

(స్వతంత్ర విలేఖరి యొద్దనుండి)

ఇద్దరు క్షుత్రియబాలురు

పూర్వము పదేపల్లె వాసులను, ప్రస్తుతము రెండు సంవత్సరములనుండి ఋషిపుల్లమునందు విద్యనభ్యసించుచున్నట్టి ఇద్దరు క్షుత్రియబాలురు ఇంటకు వచ్చియున్నారు. వారిలో నెద్దబాలుని వయసు 14 సంవత్సరములును, చిన్నబాలునివయసు 12 సంవత్సరములును ఉండును. వారికిపురు గీతాభాష్యమును శ్రీశంకరుల మతానుసారముగా విశ్వసించుచున్నారు. అంత చిన్నవయసుకే సంస్కృత భాషను నేర్చుకొనుటయే కష్టము. గీతా భాష్యమును పండితపాదుల మెప్పును బడయవలయుల నుపన్యసించుట యన నెట్టి కష్టతరమో చదువరులే యూహించ నగును. వారి వాగ్విలాసము చూచిన ప్రతివారును కారదాదేని పలుకుట లగునని అభ్యుపగమించుచున్నారు. వీరి యుపన్యాసమును వినిన శ్రీశ్రీశ్రీ బాలసరస్వతీ స్వామిలవారు తమ గంధసము వెలిబుచ్చుచు ప్రతిబాలుడును ఇట్టి సామర్థ్యమును సంపాదించనగునని వ్రాసెచ్చిరి. ఈ చిన్న వయసులను చూచిన ప్రతివారికిని మన అంగులలో ప్రతిభుగవానిని ఇట్టి విద్యనే నేర్పించవలయు ననెడి ఆశక్తియు పూర్తిగ గలిగినదని చెప్పవచ్చును.

వీరికి చిన్నవయసుననే కరలోక గురురాలైనది. వీరికింకను ఇద్దరు తమ్ములుగలరు. తిండియే వీరి నలుగురిని పోషించుచున్నారు. బీదవారగుచే భగవదాదు మునునరమైనది. అసమాన పాండిత్యమును గడించగల ఈ క్షుత్రియ బాలురకు ప్రతి అంగులను ముఖ్యముగ ప్రతిక్షుత్రియమునకు భగవదాదును చేసి విద్యాభ్యాసము పూర్తియగుటకు సాధనపడుదుర గాక.

కాంగ్రెసు పని

ఈ మధ్య కాంగ్రెసు పని సన్నగిల్లెను. ఉత్సాహవంతులు మై దిల్లీబతు బిర్లా శ్రీరామము గుంటూరులో నిరంకుశత్వము ఇందులకు కారణములు, ఇప్పుడు తిరిగి మైదీనండి కొంత నుండి వచ్చుటచే మఱి కాంగ్రెసు పనికి చలనము గలిగినది. 19 వ తేదీని కాశ్యపియ్యచాణూకం జరిగినది. గంధుగూడెం తుమారరాజాగారిని కార్యదర్శి నెన్నుకొనినారు. జిల్లాయంతటను తిరిగి ఇద్దరు కాంగ్రెసుకరులను కొనసాగించుటకై పూనిన ఎనిమిదియందీ ఉత్సాహవంతులును ఇద్దరు ఉపసంఘముగ విచ్చాటు చేసినారు. రాయూర్లు అమృతరాంగారు కార్యదర్శి గారికి తోడునుండి కాంగ్రెసు ప్రచారము చేయుటకు సమృద్ధిచివారు.

మైదీనండి :దుడల మైదీనారి గౌరవార్థమై దాక్తురు రామచంద్రరావుగారు ఉపహారములను నొసంగినారు.

మీరా జా త క ము

ఒక గం॥ రమునకు జరుగు గం॥కులు నెలలువారిగా వ్రాయుటకు కట్టుము రూ॥ 2/-, జీవితముకంటి గం॥ ఒక అంతర్గతము వ్రాయుటకు రూ॥ 5/- ఇచ్చే ప్రకారము జీవిత మంతటిలోను ప్రతి గం॥ రములో జరుగు ముఖ్యవిషయములతో వ్రాయుటకు రూ॥ 8/- జనన సంగర్భ, పెం, వారము, గంటలు, నిమిషములు తెలుపవలెను. లేక జాతకమును సంపదలెను. అన్ని సమయములందు మిత్రుని యోగ్యతాపత్రము వచ్చియున్నది. కాంతియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాసి పంపవలెను. వీ. ఆర్. శ్రీనివాసయ్య, కృష్ణవిలాస ఆగ్రహారము (ఎ) పొన్న మైసూరు.

అమ్మకము ! గొప్ప తగ్గింపు వెలులు !! అమ్మకము !!!

ఇంకను 1 దినమువరకు మాత్రమే తగ్గింపు ధరల ప్రకారము అమ్మకము జరుగును.

పట్టుచీరలు, కాశీరము శాలువలు, రద్దులు, ట్వీడ్లు, స్టానల్సు, చెక్కులు, ధోవతులు మొదలగునవి

అతి సరసముగా విక్రయించబడును.

దయచేసి వచ్చి, లాభమును పొందుడు.

ధనమల్ చల్లంపట్టుమరియితర వస్త్రముల వ్యాపారులు.

ప్రచురణ:— 46, రాటన్ బజారు, మదరాసు.

పదుచువాండ్రందరికిని బోసినోళ్లు

ఒక్క పల్లయిన కనబడదు
సన్ననీయధము ముగిసిపెట్టి పాశ్చాత్యదేశములలో
ప్రఖ్యాతి బయలుదేరింది. నోటిలో పండ్లుండటంలన చాల
రోగములు కలుగుచు గాన పల్లయును నూడదీయించు
కొని కట్టుడుపండ్లుకెట్లుకొనట యిప్పుడు ఘోషనగా వచ్చి
నది. శదురువారందగు స్త్రీలును పురుషులనుగూడ తీరకొన్న
దీ పండ్లన్నియు నూడదీయించుకొనచున్నారు. అందుమధ్య
ముగ స్త్రీలు విస్తారముగ బోసినోళ్లవారగుచున్నారు. ఒక
గాత్ర కర్మముచాలక పన్నులుపు కచ్చివో పదహారు
పండ్లుటి నూడదీయించుకొనుకర కామ భోజనమే చేయదు.
ఇది కేవలమపొరబాటు. పండ్లుండటంలన రోగములువచ్చునను
నది కట్టిదుర్భిప్రాయము. పుట్టుకతోనన్న పండ్లు చేయువనిని
కట్టుడు పండ్లన్నిటిని చేయజాలవని డాక్టరు హెన్రీ వారెన
క్రొ, (హోగేలు యాక్కుమై) డాక్టరు ఆర్. డెనన
వెడ్డే (లండను) గారు మున్నగువారు ప్రకటించిరి.

మసికుంచెలో మచ్చలు వేయుట

పరిహాసమునకు ప్రతికేయ
సిస్టోయాలో ఫాసిస్టీ అను నొకతెగ గలదు. ఆతెగకు
చేరిక ఒక యంత్ర ఒకశతయంత్రకాలలో పని చేయుచున్నది.
ఆతెగవారి ప్రత్యేకవిద్య మగు గురుతుల కట్టి నామధరింప
గా తక్కిన యంత్రులను పరిహాసము చేసిరి. ఆసంత
తెలిసి ఫాసిస్టీ తెగవారయంత్రకాల గుమ్మునకద నిలిచిరి.
లోపల పనిచేయుచున్న యంత్రుల లీలలకు రాగానే ఫాసిస్టీలు
మసిలో ముంచిన ముంచెలో వారిమొగములనై మూడేసి
మచ్చలులేక చుక్కలుపెట్టి వదిలించిరి. వారుపోలినున్నవకు
వెల్లి ఫిర్యాదుచేసిరి. దాదాపుగనను ప్రజలు వారిని చూచి
చెళిపోవుచు చేయుచు పకపక నవ్వునాగిరి.

అణాకాను అలసిపోవుట

అణాకా నీట్లు చెప్పన్నది. "వారిచేతిలోనుండి వీరచేతి
లోనికి వీరచేతిలోనుండి వారిచేతిలోనికి మారిమారి ప్రాణము
విసిగి చివర కొక చిన్న సుదులు వారిలో నొకచో
పడిపోయిరి. అక్కడికిన్న పురుషులను వెడల వత్తురు? ఇక
నేను స్వస్థముగా విశ్రమింపవచ్చునని తలచితిని. అంతలో
నొక స్త్రీ గుట్టునువేగి అంటికి వచ్చెను. ఎంతలో నేను తళ
తళ మెరుయుచుండ నాగుట్టును నన్ను చూచి వెడలి కలిగించి
చుప్పున వెనుకకు మ్రొగినది. చూపుగా నట్లు జరుగుటచే
నాస్త్రీ క్రింద పడిన పడుటలో ఆమెచేయి నాపై పడినందున
ఆమె నన్ను చూచి గట్టిగ కట్టుకొని తనసంచీలో వెట్టుకొని
గుట్టుపై వెళ్లి పోయినది."

అజ్ఞానమే ఆచారముగ

పరిణా మించును
ప్రధానపు టంగరము
కౌస్తుభులలో ప్రధానపు టంగరమును అనగా వెండ్లి
పనుమునందు భార్యాభర్తలు ధరించు సంగరమును నడిమి
ప్రతికే పెట్టుకొందురు. నడిమిప్రతి కరము పూర్వమునకు
తిన్నగా వ్యాపించునను నమృతముతో నాప్రతికే టంగరమును
వెట్టి వారంబించిరి. అది ఆచారమైపోయినది నడిమిప్రతికే
"మొక్కటిమాత్రమే పూర్వమును చేరు ననుట కాధార మేమి
యను కనబడదు. ఏదేండ్ల కొకసారి పనుమ్యుల కరములలో
పొన్ను కలుగుచుండునను నమృతముగూడ నిట్టిదయే.

ప్రాన్నదేశమున గోదమపంట

దేశమునకు చాలినంతపంట పండదు
ప్రాన్నదేశమున 75,000,000 క్వింటలుల గోదమలు
మూతమే పండును గాన 8,000,000 మొదలు 10,000,000
క్వింటలులవరకు విదేశములనుండి తెప్పించవలసియుండునని అం
చనా వేయుటైనది. అందువలన ప్రజలందరను హోలుమీలు
ప్రేమ అను రకము కొట్టెలనేగాని మరయేరకమును తిననూడ
దని ఉపదేశము కావలసింది.

శుదస్వదేశి, బెంగుళూరు - మేలు వట్టుచీరలు

బెంగళూరు, కిరిగలు, గజిగలు, డాబ్బు, దాబ్బిలు, పావర్లు, పాదాబ్బుకెట్టుకడన, గొన్నాడ్లు మొదలగునవి
పుగమూషిగా వేలవరకం వట్టుతో నిలకపచ్చి, పనుపువచ్చి. ఎటుపు, రోహ, ఆకాశవర్ణం, ఆరంజిరంగు, మేఘవర్ణం,
కాఫీరంగు, నెమలిరంగు మొదలగు రంగులలో వారివారి ఇంద్ర మేరకు తయారుచేసి పంపెదము.

చాయకు గ్యారంటీ:—ఒకసారి ఉదయించినవాని తిప్పక ఎప్పుడూను మాకే ఆర్డరునుపంపుదు.

వివరములకు ఈదిగున విలాసమునకు వ్రాయవలెను. మాకం సుబ్బరాయ శెట్టి అండు బ్రదర్స్,
పొన్ను బాక్స్ నెంబరు 55. కట్టుబడితే వర్తకం, చాక్, బెంగళూరుసిటి,

దృఢమైన దంతములు మంచి ఆరోగ్యము అందము

మంచిదంతములు, ఆరోగ్యము, మంచి అందము!

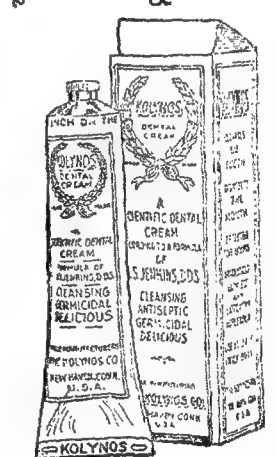
ఈ మాటని బోసినవక కాపాడుకొన కొలిసికైతే మీ దంతములను కొలిసిన్ డెంటల్ క్రిముతో
క్రమముగా శుద్ధిచేసికొనుదు. ప్రాంతకాలముందును, రాత్రియందును, ప్రతిసారి భోజనమైన తరువాతను దీనిని వాడుదు
కొలిసిన్ మీదంతములను మంచువలె తెల్లగానంచును. మీ ఆరోగ్యము కూడ పెప్పుడును మంచిస్థితిలోనే
యుండును. మీ నోటియందు దాగియుండి, మీకు జలుబు, జ్వరము మున్నగు జబ్బులకు కారణభూతమైన చిన్న
పురుగులను పూర్తిగా నాశనముచేయును.

దంతములను పుచ్చిపోసినవక కాపాడుటయందు కొలిసిన్ మిక్కిలి నమృతమైనట్టియు, నిశ్చయమైనట్టియు
డౌవధ మని దంతవైద్యులు, వైద్యులు ప్రతిబోధన సిఫార్సు చేయుచున్నారు. మామూలుగా విక్రయింపబడుచున్న
పనుపువచ్చని గొట్టుమునే నదాకొనుదు.

అన్ని దుకాణములందును విక్రయమునకు వచ్చును.

KOLYNOS

డెంటల్ క్రిము
నేను మూతగలిగియుండును.
కొలిసిన్ గొట్టుమునకు మూత కట్ట
బడియుండును. క్రింద పడిపోదు.
ఈ సుదుపొయ్యమును మీరు తప్పక
పెచ్చుకొనెదరు.

The Kolynos Company New Haven, Conn, U.S.A.
Representatives for India:
MULLER & PHIPPS (India), Limited.
Madras Bombay Calcutta Karachi Rangoon

ముఖ్యగవనింపు (2942)

మోగ్యరావత్రములు

(1) నేను 5 సంవత్సరములనుండి విడువని త్రియవ్యాధితో
తాధపడుచుంటిని. కొన్ని నెలలలో ప్రాణముకూడ వీసికొపోయి
నది. కాశిపట్టణములో నుండు, "దుర్గా మెడికల్ హాలు" వా
రిచ్చిన స్పెషల్ అస్ట్రాక్యూట్ అను దివ్యవ్యాధిమును నేవించుట
చేతనే నేను ఇప్పుడు సదరు వ్యాధితో నష్టముగా నున్నాను.

బెంగళూరు } ఆర్. ఎన్. చెట్టి
43-20 }

మలయచంద్రము

గనేరియా అను దేశమునకు తాతగారు
తప్పదు తేలు దీనిలోతో తాతగారు
ఎటుపు, తెలుపు, పచ్చి, అను మాకు
విధముల నెంబరు 1 మాకు మాకు
పూటలలో మున్నగు. స్త్రీల మును
వ్యాధులకు కొంత నది రాకొవచ్చును.
(1251) పేజీ 1 కు 2 కు 2 కు

గంధర్వ ఛార్మసి, రాయచోటిగోదావరజిల్లా.)

హిందీ - తెలుగు

బాలశిక్ష 0-6-0
మొదటి పాఠకం 0-6-0

తెనుగు తెలిసినవానికి హిందీ నేర్చుకొనుటకు
వీలయిన సులభ శయలిని వ్రాయబడినది.
తపాల ఖర్చు ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రవత్రికా కార్యాలయము

తపాలవెట్టు 212, మద్రా

గజ్జికి తెలము

గజ్జి, చీడ శరీరమంతట వ్యాపించి మ.
ముగ చిన్న కెట్టులకు విశేషభాధను గలిగించుచున్న
ఈతెలమును నాలుగుపూటలు రాదిన తప్పక
డేయును.

ఆమృతాంబనము డిప్, మద్రాసు.

కడలూరు చెరుసాల

ముగ్గురు విడుదలచేయుట

ఈ నెల 13 వ తేదీన కడలూరుచెరువునుండి ఒట్టుల బాదుసా సాహెబు (వేలూరు) గాజులపల్లి వీరభద్రరావు (కడపజిల్లా బడ్డేలతాలూరు అవారిపల్లి) చివురుల శ్రీరాములు (బెజవాడ) గార్లను విడుదలచేసిరి. వీరిలో వీరభద్రరావు శ్రీరాములుగారు సేతు చెన్నపురికి వచ్చిరి.

వీరభద్రరావుగారు

15 వ తేదీన నందలూరు కేసి 16 వ తేదీకి కమలాపురము చేరెదరు.

శ్రీరాములుగారు

శ్రీరాములుగారిని 1921 సెప్టెంబరు 29 న అరెస్టుచేసిరి. 1921 అక్టోబరు 14 న శిక్షవేసి వేలూరుకు పంపిరి. వేలూరుచెరు సాలనుండి కడలూరుకు మార్చిరి. వీరు 2000 రూపాయలు వ్యయపరిచి కడలూరులో బాతీయపాతకాల నేర్పరచిరి. శ్రీరాములుగారు 15వ తేదీకి వెల్లూరు, 16 కనకాల, 17 గుంటూరు వెళ్లి 18 వ తేదీకి బెజవాడ వెళ్లెదరు.

శ్రీరాములుగారి జయిలు అనుభవము

శ్రీరాములుగారిట్లు వ్రాసియుచ్చిరి:—14-10-21 తేదీ

రాత్రి మొయలులో కడపనుండి నన్ను రానువేలూరు వెంట్రో జైలుకు తీసికొనివచ్చిరి. 15-10-21 తేదీ మధ్యాహ్నం 12 గంటలకు జైలుదగ్గరకు వెళ్లితిమి. జైలుబయట దివ్యూటీ జైలుగారు మాసామానులను పరీక్షించి మాపేరులను వ్రాసి కొని వెంటనే వార్డల స్వాధీనముచేసి క్వారంటైన్ లోనికి తీసికొని వెళ్లిరి. అచ్చట ఒకవార్డరు మాపేరులను తిరిగి వ్రాసు కొనెను. తరువాత విడిగడలలో నుంచి తలుపు మూసి వెళ్లిరి. అక్కడయును కొద్దిగా భుజించి యుంటిమి. ఆకలి యగుచుండెను. దాహమగుచుండెను. మంచినీరుగాని యాహారముగాని యెవ్వరును ఇచ్చియుండలేదు. నేనుండుగది కదురుగా సాధారణ ఖైదీలు తిరుగుచుండిరి. వారు మమ్ముల చూడవలెనని తుతూహలపడుచుండిరి. కాని వారిని మాదగ్గరకు రానియ్యరైరి. సాయంత్రము ౪ గంటలకు మాపరిస్థితి డెంటుగారు వచ్చిరి. వారి కీసంగతి చెప్పితిని. వారు వార్డలతో మంచినీరు ఇయ్యవలెనని చెప్పి వెళ్లిరి. వార్డరు తలుపుతీసి బయటకు వదలెను. దగ్గల నొకబాని యుండెను. అవానిపైన మూకవేసి తాళము వేసి యుండెను. బాని నానుకొని తొట్టియొకటి కట్టబడి యుండెను. అతొట్టిలో నీరు ఉండెను. నీటిపైన మమ్ము తెట్టెలు ఉండి నీళ్లలోపల అన్నపు మెరువలు మొదలగునవి యుండి చాల ముడికిగా నున్నందున త్రాగుట కసహ్యముగా నుండెను. వార్డరు నడుగగా జైలులో నింకకంటె మంచినీరు దొరకదని చెప్పెను. దాహమునకు తాళబాలక కొంచె ముముడినీరు త్రాగితిని. 6 గంటలకు అన్నమువచ్చెను మాకు ప్రాతములైముంత యుచ్చిరి. అనగా నిద్రకలలోవాడబడినవి. అన్నము దీసికొంటిమి. అన్నములో సన్ననిపురుగులుండెను. పులును ఇచ్చిరి. ఆపులును నీళ్లలో కండులవాడవేసి నూరి పిండికలిపి ముల్లంగిలకు దంచి కలిపి కొంచెము వెచ్చచేసి తయారుచేసియుండెను. వాటిని భుజింపలేక ఆరాతి యట్లే పరుంటిమి. మరుసటియందుము జైల్దార్లకులకు తెలిసి కొంచెము దానిని బాగుచేసి అదే యాహార మిచ్చిరి. కొంతసేపటికి సామాన్యఖైదీలు కొందరువచ్చిరి. వారుగానే వారికస్తులు తీసివేయించి దిగంబరులగా నెండలో కొంచెమునేపుంచిరి. తరువాత ఒక గోచీయిచ్చిరి. కరువాత సన్ననియనుపలేకును ఇటికెరాయిమీద పదను బెట్టినదానితో బలవంతముగా చర్మమూడి రక్తముకాటుచున్నను కలంతయు గొలుగుచుండిరి. అబాధకు తాళలేక వారేడ్చిన తిరిగి నీపుమీద లాటీతోగాని సాగవారపట్టతోగాని కొట్టుచుండిరి. ఇదిచూచి చాల భేదపడితిని. వారికస్తులకు దెబ్బలకు మితిలేకయుండెను. జైల్దార్లకి వచ్చెను. నేనీసంగతిని చెప్పితిని. వెంటనే యాయన కాగ్రహమువచ్చి నిన్నుగూడ నట్లే చేసెదరు. నెక్కుబడినిచ్చి వెళ్లుమనిచెప్పెను. తరువాత ఖైదీలందరితో దొడ్లకన్నరహిత సహాయనిరాకరణమునుగురించి చెప్పితిని. ఆరాతి బిగ్గగా ఖైదీలతో మాట్లాడితిని. జైలువాడలకుచ్చి వార్తమువచ్చిన మాటలనిరి. నేను జవాబుచెప్పలేదు. ఈసంగతి నూజరింటె. డెంటుకు తెలిసి పరిటోరాననున్న జైలులోనికి తీసికొనివెళ్లెను. జైలులోపలగూడ భోజన మట్లే యుండెను ప్రతిరోజు ముల్లంగి యాకు తప్ప మరేమియు లేదు. ఖయీదీలు కొట్టుట గూడ చాల తీవ్రముగా నుండెను. వారిని కుతులకంటెను హింసముగా బాదుచుండిరి. వారికి స్నానము చేయటకు నీళ్లు

లేవు. వారమున కొకపర్యాయ మిచ్చెదరు. నాకు జబ్బుచేయగా అనప్రతికి వెళ్లితిని. ఏజెన్సుచేసినను గంజిశువు మరేమియు నిచ్చుచుండలేదు. ప్రాణము పోవురోజున పోలిచ్చెదరు. మాపరిస్థితి డెంటును వార్డరును ఒకడే యవుటలన ఖయీదీలు కీసంగతెనెనియే అనుప్రతియందుగూడ చూచుచుండెను గాని వార్డరుగా చూచియుండలేదు. ఏమైనను వార్డరు నడిగిన నెక్కుబడి యిచ్చి వెళ్లుమని చెప్పెడి వాడు. ఇంతలో నా తమ్ముడును మే నల్లుడును వచ్చిరి. వారికి కలిసికత్తి వేయబడెను. వారిని మరొక బ్లాక్ లో నుంచిరి నాకు కనబడకుండు నట్లు చేసిరి. వారికి రాగులు విసరు పని నిచ్చిరి. వారు బొంబరపుటలను పనిచేయలేనందున కొట్టసాగిరి. రక్తవిరేచనములు నా తమ్ముని కారంభమై యానుసతికి వెళ్ళవలెనని టమరు దగ్గరకు రాగా మెవబట్టి నెట్టి గంటివేసెనుగాని వానివ్యాధివిషముమై యేమిన్నివిచారించియుండలేదు. కొన్నాళ్ళకు నిరాకరణవాదులు యెక్కువగా వచ్చిరి. ప్రత్యేకవంటకుగాను ఏర్పాటుచేసిరి. మాలోమాకు చిల్లరకలహములు ఆరంభించెను. అది వేరూని నానాటికి ఎక్కువగా మెరుగుచుండెను. 11 రోజు మేము అరటలో భోజనము చేసి తిరిగి జైలువారి వంటలో వచ్చెడి యన్నమునే భుజించుచుంటిమి. తరువాత కొందరికి బయటనుండి కొన్ని సామానులు వచ్చుచుండెను. జైలుకు కొట్టుట మానెరి. చాలకట్టుకు మార్పుదల గలబడెను. ఇంకలో 3-4-22 వ తేదీన నన్ను కడలూరు జైలుకు మార్చిరి. 4-4-22 కడలూరుజిల్లా జైలుకు వెళ్లితిని. నాకు దానిలో జ్వరము వచ్చి యెక్కువై 106 డిగ్రీలజ్వరము వచ్చెను. ఆరాతి నన్ను అనప్రతికి తీసికొనివెళ్లి సబసిస్టెంటు సర్జను చాల బాగ్రతగా బహుశ్రద్ధగా మరను యిచ్చెను. వద్దియభ్య అసిస్టెంటు సర్జను గూడ వచ్చి తగిన సలహా యిచ్చి వెళ్లుమండెను. ముమారు ౧1 రోజులు అనప్రతిలో నుండిని. మంచి ఆహారము యిచ్చిరి. మంచి కుందు లిచ్చిరి. జిల్లాసర్జనుమాత్రము కొవ్వస్త్రభావమైన మనిషి. ఏమాత్ర మార్పుగాని దయగాని యున్నట్లు కానించలేదు. జైలులో ఖైదీలకు బాగుగా ఆహారముండెను. పులునులో కూరలువేయించుండిరి. మాపరిస్థితి డెంటు జైలుకు మారి (కోర్తీవారు) వచ్చిరి. బహుయుక్తిగా చాకచక్యముగా మెలుగుచుండిరి. మొత్తముమీద వేలూరు జైలుకంటె మేయెల్లు కడలూరుజైలు బాగున్నది ప్రస్తుతము కావలసినవారికి కావలసిన పదార్థము లిచ్చుచున్నారు. కఠినమైన పని నిర్వంధము లేదు. అయితే యంతకుట్టుకు ఎదుటి పక్షమువారిసంగతియే చెప్పితిని గాని మనసంగతి కొంచెము చెప్పెదను. నిజము చెప్పక భావకొనట పాతకమున్న మోసమున్న అగును గాన శ్రద్ధగా నిదిగూడ వివరణచేసెను. కొందరు జైల్దార్లతో నేకీభరించి తమ సౌకర్యములకరకు నితరులకు హాని చేయుచుండిరి. తమరిని గురించి గొప్ప గొప్పలు చెప్పకొని సామాన్యులకు నెక్కువ బాధలు కల్పింపసాగిరి. కొందరు ఖద్దరుకట్ట స్వరాజ్యము వచ్చునా యని యుద్దయమును నిందించుచు అధికారకర్తలను నాక్రయించి వారికి లోబడి గంభుబలము క్షీణింపజేయుచు స్వల్ప కస్తులకు వారిని వేపురించుచుండగా వారికి మలకనయి అందరిని బాధించుటకు ప్రయత్నించుచుండిరిగాని ఎక్కువమంది వీరికి లోబడనందున వారి యాటలు సాగుండ్లను. 2 యట నాయకులని ప్రసిద్ధిగాంచినవారు జయిలులో తమ దుర్గుల త్వమును బయట పడనేసికొనెనుమండిరి. బయటి మోస్తరుగా వారు జైల్లోగూడ నున్నయెడల యెక్కువ లాభకారియగు నని నేను నమ్ముచున్నాను. కొందరుమాత్రము ప్రత్యేకము ఏనో దురుద్దేశములతో జైల్లకువచ్చినట్లు కానించుచున్నది. వారు విశ్రాంతివానితో పోధపడినదికాదు. గనుక మనలో గూడ చాల లోపము అున్నది. వాటిని నింక వైన సవరించుకొనియెడల నేమియు ప్రయోజనము లేదు.

నా నిశ్చితాభిప్రాయము

వార్డరూ హిత్య సాహాయ్య నిరాకరణమందు నాకు పూర్తిగా నమ్మకమున్నది. జైలులోనుండి వచ్చిన తర్వాత నిప్పు దెక్కువగా స్థిరపడినది. భారతదేశమున కింతకంటె మేరమార్గము యేమియులేదు. ఇంకొకమార్గముగలన సుపాదించినను అది యెక్కువరోజులు నిలువదు దొడ్లకన్నరహితముమీద వచ్చిన స్వరాజ్యమే ప్రపంచకాంతికి స్థానమై చిరస్థాయి కాగలదు. మహాత్ముని ఆదేశప్రకారము, కాంగ్రెస్ తీర్మాన ప్రకారము ప్రజలు మనస్ఫూర్తిగా పనిచేసి వాయుకులు నాటకములలో వచ్చు ప్రాక్రలవలె గాక స్థిరసంకల్పముతో పట్టుదలతో దీక్ష వహించి దేశసేవచేసినయెడల తప్పక స్వరాజ్యము త్వరలో రాగలదు. వెద్దవారిని నాయకత్వములకు పదవులకు ఆకపడక కూలీలకు లైతులకు కాంగ్రెస్ స్వాధీనము చేసి కృషిగల్గిన యెడల యెక్కువత్వరలో ద్విగ్విజయము గాంచవచ్చును.

గోపాలపురము కాంగ్రెసుసంఘము

కార్యదర్శి పంపిన తంతివార్త

గోపాలపురములో (హమ్మిశ్రీ) గౌరవార్థుల వేంకట కృష్ణయ్యకాసు (భాగవతాచార్య) గారు నెలనెలములనుండి రామా యణకథను హరికథారూపమున (కాలక్షేపము) చెప్పుచుండిరి. 6 వ తేదీనాటికి 3౪ సాంతిమైత్రులన ఆవాడు గొప్పజుర్రెగింపు జరుపబడెను. గడదవాసానమువై శ్రీకృష్ణ శ్రీరామచంద్ర విగ్రములను గాంధీ మహాత్ముని పటము నుంచి ఉర్రేగించిరి. గ్రామ మంతయు నలంకరింపబడెను తోరణములు మున్నగు వానిని కట్టిరి. 5 భజనకూటుములు బయలుదేరెను. వానిలో పంచముల భజనకూటుముగూడ నొకటిచేరియుండెను. బ్రాహ్మణులు స్వస్తి పఠనముచేసిరి. యావతులు జాతీయగీతములు పాడిరి. 40:0 మంది ఉర్రేగింపుతో నుండిరి. 7 తేదీ ఉదయమున ఉర్రేగింపుతో వసిష్ఠగోదావరి కేసి మంగళస్నానములు గావించిరి. ఉదయము 8 గంటలకు ప్రత్యేకకాలలో శ్రీరామ పట్టాభిషేక జవహర్ త్వరము జరుపబడెను. కీర్తిశేషులగు పోతాప్రగడ శ్రీరాములు గారిగృహమున కెదుట నాకాల వేయబడెను. ఆకాలయందు రామకృష్ణాంజనేయారి దేవతాపరమలను గాంధీ, మాలవ్యా, అలీ సోదరలమున్ను గు నాయకులములును గూడలింపటము లనుర్పబడెను. వెలనములనుండి ప్రతిరోజునను వచ్చినవారికి ప్రసాదములకు 15 రూపాయలకంటెన వ్యయపరచిరి. వచ్చెప్పు హరిలో స గ ము నుంచి ఖద్దరుబట్టలను కట్టినవారే యుండిరి. పోతాప్రగడ శ్రీరాములుగారి అగ్రగురుగృహ సరసింహంగారు ఆర్యమమును గూర్చి గంభీరభాష్యాసము నొసంగిరి. రెండవ కుమారుడు నుజ్జ్వరాపుగారు శ్రీరామ పట్టాభిషేక క్రమమును భక్తితో గావించిరి. హరివాసుగారికి యాసాదకులు 116 రూపాయల నిచ్చిరి. ఇతరులు 7 స్వర్ణపతకముల నిచ్చిరి. గ్రామ నానులు 800 రూపాయల నిచ్చిరి. యావజన సంఘము వారు ఫి డే లును మృదంగమును వాయిదినవారికి చెరి 20 రూపాయల నిచ్చిరి. 8 వ తేదీ అది వారమునాడు దిన కహి అన్నపూర్ణపూజ గృహస్థాక్ష త్రియ వైకుంఠ కు సంతర్పణచేసిరి. తక్కిన అన్ని కర్మములవారికిని గ్రామస్థులు గొప్పసంతర్పణ చేసిరి. ఈ సంతర్పణకు శ్రీరామ ఉప్పలపాటి వేంకట విజయ గోపాల రాజు బహదరుగారు 150 రూపాయల నిచ్చిరి. 2000: మంది పంచములకు ప్రత్యేకముగ సంతర్పణ జరిగినది. అశ్వద్ధపుత్రపూజ జరిగినది. పదిరోవులకు పూజచేసి మేకపెట్టిరి. తనజీవితమునందెట్టి మహావైభవము నీ గ్రామమున తానిదివరకు చూడలేదని 80 ఏండ్ల వృద్ధుడొకడు చెప్పెను. శ్రీరామగారు హరిదాసుగారి కింకొక స్వర్ణపతకము నిచ్చెదరు. అబాజీపేట వైశ్యభామణులకు అద్దే వల్లిశేషయ్యగారుగూడ చాలసహాయముచేసిరి. వీరిందరికినీ వృత్త భక్తితో వందనములన్ని చేసెను అని కార్యదర్శి తంతివార్తవ్రథంపెను.

వెద్దచేపకు మృత్యువు చిలుచేపయే

ఈశ్వర సృష్టివైచిత్ర్యము

సముద్రమునందును తిమిరిమింగలములు (నాక్కు-) మున్నగు, స్త్రీపరులను గూడ పగులగొట్టబాలిన వెద్దచేపలను చంప జాలినవేద్యో డయోదను అను మెత్తని చిలుచేపక. ఈ చిలుచేప కొక నేర్పు గలది. అది గాలి పీల్చి గండ్లదనుగ నీటి బుడగవలె, మారును. దానిని సాము మున్నగు చెద్దలేపలు నింకనే ఆ చిలుచేప వెద్దచేప అన్నకొకటము (స్కీ-లను తినివేయుచు దానిని కడతేయెను. చనిపోయిన వెద్దచేపలను కోసిచూచిన వాని కదుపులోపల నీ చిలుచేపలు లేచుచుండును.

పాపురములకు పించెను

పని చెప్పక మేతపెట్టుట

గ్రామ్యదేశమువారు పాపురములను పించెదరు. గొప్పని యుద్ధసమయమునం దా పాపురములు వార్తలను గొనిపోయి జవాబులు తెచ్చుచు బాగుగా పనిచేసెను. అయాపాపురములు చేసిన పనినబట్టి వానిని మూడు రెక్కలక విభజించిరి. కొత్త పాపురములకు నేర్పటకు వీనిని నియమించెదరు. ఈపాపురములు ముసలివైపోయి పనిచేయలేక పోయినపుడు వాటికి బాగుగా మేక పెట్టి పోషించెదరు. అదియే వాటికి ఖింపెను. అదే బహుమతి.

మద్రాసు కార్పరేషను

పరిపాలనానివేదికములపై చర్చ

అధ్యక్షుని ఉపన్యాసము

మద్రాసు కార్పరేషను సభ ప్రత్యేకసమావేశము నిన్న సాయంత్రము 8వ గంటకు ముగిసినది. 1921-22 సంవత్సరపు నిమిషముల నివేదికను హెల్మింగ్స్ గారు నివేదికమును పరిశీలించుటకై యావత్ ప్రత్యేకసభ జరుపబడెను. దాదాపు 25 మంది కొన్నింటిని గట్టిగా చర్చించుచుండిరి. కార్పరేషను అధికారులు చర్చను గమనించుచుండిరి.

సర్, పి. ల్యాంగ్ గారు తొలిగాను అధ్యక్షుని ఉపన్యాసము

సభా ప్రారంభసమయమున అధ్యక్షులు 45 నిమిషములు ఇట్లు మాట్లాడిరి.

కార్పరేషను వ్యవహారములను తీవ్రముగ విమర్శించుట వార్తాపత్రికలకు సహజమగుచున్నది. అందువలన కార్పరేషను వ్యవహారము లెట్లు అర్థమౌచుచున్నది. అనంతరముగ ఆర్థికములు చేయుచుండు ఈ వార్తాపత్రికలను చూచిన నాకు సభ్యులు చుండును. కొందరు వార్తాపత్రికలయందు ప్రకటించబడుచున్న విషయములన్నియు నిజమని తలచి పోరాడుచున్నారని. కావున కార్పరేషను వ్యవహారములను గురించి కొంతకాలము మున్నటినుండి ఇది జరిగెను. సమయము సమూహమున.

ఆర్థిక కృత్తి

కార్పరేషను దివాల తీయుటలేదు. కడచిన 10 సంవత్సరములనుండి కార్పరేషను ఆదాయము ఈ క్రింద వివరించబడినది.

సంవత్సరము	రూ	పా	సె
1912 - 13	25, 96, 000		
1913 - 14	27, 16, 000		
1914 - 15	28, 66, 000		
1915 - 16	28, 39, 000		
1916 - 17	31, 28, 000		
1917 - 18	33, 11, 000		
1918 - 19	34, 83, 000		
1919 - 20	37, 35, 000		
1920 - 21	46, 23, 000		
1921 - 22	48, 74, 000		

1920 సంవత్సరము మొదలు పన్నులు అధికము చేయబడటచే కార్పరేషను ఆదాయము అనంతరమునుండి మరింత అధికమయ్యెను. కావున ఆర్థికసభ సంతృప్తికరముగ నున్నదని చెప్పుచున్నది. చక్కగ పరిపాలనము కొనసాగించుటకు తగు వసతు లున్నవి.

కార్పరేషనును అభివృద్ధికి తెచ్చుటకు ఖర్చులను అధికముచేయుట అవసరమైనది. 1918-19 సంవత్సరమున 2794000 రూపాయలు ఖర్చుయ్యెను. ఈ సంవత్సరము ఖర్చు రూ. 4917000. కావున కార్పరేషను దివాల తీయుచున్నదని చెప్పట కెట్టి ఆధారము లేదు.

ఆరోగ్యము

హెల్మింగ్స్ గారి నివేదికమును చూచి భయపడవలసిన అవసరములేదు. కడచిన 10 సంవత్సరములనుండి నగరమునందలి మరణాలెక్కువ నుండినది ఆరోగ్యము చేయబడుచున్న దనమాట అనంతరము తేలును.

సంవత్సరము	మరణముల సంఖ్య నూటికి
1910	39.9
1911	42.0
1912	38.8
1913	39.9
1914	46.6
1915	36.0
1916	34.5
1917	38.4
1918	60.3
1919	52.4
1920	41.3
1921	38.9

మరణించిన వారిలో 5 వేలకు పైగా మరణముల సంఖ్య కొంతమంది అధికముగ నున్నది. అయినను కలకత్తా బొంబాయిలయందులకు పోలికగా లేదు. జార్జిటౌనులో జనసమృద్ధి అధికము నుండుటచేత, ఇట్లయందు గాలి వెలుతురు విస్తృతమైనందున లేవనగు చేతను మరణసంఖ్య ఇతరదేశములయందు కన్నా తక్కువగా నున్నది.

దారిద్ర్యము

ఇదిగారి సాయ లక్షణముల ద్వారములయందుండుట కూడ యీ మరణసంఖ్య అధికమగుట కొక కారణము. నగరపు

అధికపరిశీలనను పరిశీలించిన కార్మికుల దహా అధికశక్తికలలో కరముగనే యున్నట్లుతేలును. కాని కొంచము లక్షకలములలో కలగు మధ్యతరగతి వారి యొక్కయు పరిశీలనకలగి వారి యొక్కయు దశ ఆతిథ్యముగ నున్నది.

వీరసింగు నతిగారు కనువుల ఆరోగ్యము విషయమై ప్రశంసనీయుడుగ పనిచేయుచున్నాడు. గర్భము దాల్చియున్న స్త్రీలు తల్లులు బలము కలుగజేయు ఆహారమును పుచ్చుకొనక పోవుటచే కనువులలో మరణసంఖ్య అధికముగ నున్నది.

కార్పరేషను కర్తవ్యము

దంభిరమగు ఈ పరిస్థితులను అంతమొందించుటకై కార్పరేషనునా చేయవలయునా?

కె. సి. దేశికాచారిగారు ఈ సందర్భము కార్పరేషను వారు ఏమైనను పనిచేసి యున్నారా అని ప్రశ్నించిరి.

అధ్యక్షులు:—కార్పరేషను వారివిషయమై ఏమిచేయుటకు వీలులేకపోయెను.

నగరభివృద్ధి

నగరమును వృద్ధిచేయుటచే ఈ విషయపరిస్థితులు కొంత విరమింపగలవు. పరిశుభావము మాలె వెరంబూరులయందు ఇండ్లవసతుల స్వేచ్ఛచుటకై భూములు కొనుటకు 7 లక్షల రూపాయలను కార్పరేషనువారు మంజూరుచేసియున్నారు. గాని ప్రభుత్వమువారు యావిధాన మింకను ఆమోదించుననుపని ప్రారంభించుటకు వీలులేకున్నది.

ఈనోట్లలో గృహవసతుల స్వేచ్ఛచిన ఆరోగ్యపరిస్థితులు చక్కబడును. మరణసంఖ్యకూడ తగ్గవచ్చును. కనుక రక్షణవిధానములకు లాభకరమగు ఫలితములు కలుగుచున్నవి. నగరమునందలి జనసమృద్ధిని కల్గించిన పాఠశాలకు ముఖ్యతనమును కలుగజేసినవార మయ్యెదమను.

మహారాష్ట్రము

ఈ సంవత్సరము మహారాష్ట్రము పాఠశాల అధికముగ బాధపడినారు. టీకాలవేయుట జూలై మాసములోనే ప్రారంభించి యుండిన ఇంతమంది మరణించియుండియుండరు. ఇది కాక గిండియందు తయారు చేయబడు టీకాలరసము పట్టుకొనుట లేకుండుటచే నూటిలో 78 మందికి మృత్యువు టీకాల వేయుటకు ఫలము కలుగుచున్నది. టీకాల రసము బాగుగ లేదని మునిసిపాలిటీ జిల్లా బోర్డు అధ్యక్షులు రిపోర్టు చేసియున్నారు. టీకాల వేసిన కనువులలో నూటికి 77 మంది మరణించిరి. టీకాల వేయనివారిలో నూటికి 80 మంది మరణించియున్నారు. ఇందులకు టీకాలవేయుట వల్ల ఎట్టిఫలము కలుగలేదని తేలుచున్నది విషయము ఎట్లుండ పబ్లిక్ హెల్త్ డైరెక్టరుగారు లెక్కలుచేసి లోపములను కప్పిపుచ్చి తప్పు కార్పరేషను వారిదని చెప్పట సామాన్యముగ నున్నది. ప్రభుత్వమువారి విషయమై చక్కగ పరిశీలించుట యుక్తము.

ఆహారపదార్థము

ఈయూరికీకప్పు అహారపదార్థములను పరిశీలించు అధికారము ముగియడవలెను. అందు ముఖ్యముగ పాలానెరుగు నెయ్యిని పరిశీలించుట అవసరము.

సానిటరీ కన్వెన్యూషన్లులను విడదీయుటచే పని బాగుగ జరుగుచున్నది.

మోటారుబస్సులసంఖ్య అధికమగుటచేతను, బస్సుల డ్రైవర్లు మిగుల అల్లడతో బండ్లను నడుపుచుండుటచేతను రోడ్లు చెడిపోవుచున్నవి. బస్సులందుండు అవసరమైనను గంటకు 12 లేక 10 మైళ్ల వేగము కన్న వేగముగ బస్సులను నడుపుటచేతని నిబంధనము స్వేచ్ఛవలెను. ఈవిషయమై కమిషనరుగారు తగుశ్రద్ధ పుచ్చుకొనెదని నమ్ముచున్నాను.

నీటిసప్లై

ఈ సెషన్లను 4½ ఇంచులు వర్షము కురియుటచే ఇంకొకవారమురోజులు నీటిసప్లై విషయమై భయపడవలసిన అవసరములేదు. నీటిని ఫిల్టరుచేయు పద్ధతి అమలునందుండుటచే 2 నెలలవరకు నీరు దొరకును.

డాక్టరు కామరు:—నీటినికొంతమంది చేపలు పట్టినవి. ఫిల్టరులను కలిగిఫల మిదేనా? (నవ్వు).

వ్యాసాచార్య:—నెలరోజులు నుండి నీరు వెనుకటికన్న మృదువైనది.

తిరుమలపిల్లె:—కొన్ని సంవత్సరములనుండి కొలాయిలోనుండి చేపలు వచ్చుచునే యున్నది.

అధ్యక్షులు:—నీటిసప్లైలో ఎప్పుడునీరుండదు, కావున నీటిని జరిగియుండవచ్చును.

ఉపసంహారము

కావున కార్పరేషను పరిపాలనను అసంతృప్తికరముగ నున్నదనిచెప్పట పోరాటము. కాని మనము చేయవలసిన పనులన్నియో యున్నవి.

రామకామరు:—మనకు అధికారములు లేవు.

అధ్యక్షులు:—మనకుండు అధికారములను పయోగించు

కొనవలెను. ఇటీవల రేటుపేయర్లను తప్పి పరచుటకై కాన్సిల్లు శ్రద్ధ పుచ్చు కొనుచున్నాడు. కార్పరేషను వారికి అన్నివిధముల తోడ్పడుచున్న అధికారులను అందుముఖ్యముగ వీరసింగు సతీమణికి వందనము లర్పించుచున్నాడు.

చర్చ

పరిపాలనానివేదికముపై ఒక్కొక్కరు పరిమిషములు మాట్లాడవచ్చు నని అధ్యక్షులు చెప్పిరి.

సభ్యుల ఆభిప్రాయములతో కూడ పరిపాలన నివేదికములను ప్రభుత్వమువారికి పంపవలయు నని తిరుమల పిల్లెగారు పాటించిరి. కొంతవర్షము 28వ పియ్యట నివేదికములను ముందు ప్రభుత్వమువారికి పంపవలయు నని ము సభ్యులనుభిప్రాయములను వెనుక పంపవలయుననియు తీర్మానింపబడెను.

డాక్టరు స్వామినాథంగారు

డాక్టరు స్వామినాథంగారు రిట్లు చెప్పిరి:—కార్పరేషను వారు 34 మోడలు పాఠశాలలను పెట్టియున్నారు. సంవత్సరమునకు 160000 రూపాయలవ్యయ మగుచున్నది. 5000 మంది విద్యార్థు లున్నారు. ఒక్కొక్కరికి సగటున 30 రూపాయలు వ్యయము చేయ బడుచున్నది. కాని పాఠశాలల పరిపాలనను మిగుల వసంస్కృతికరముగ నున్నది. పాఠశాలలకు కావలసిన సామానులు కూడ సంపూర్ణముగ చేతు కావున పాఠశాలలను ఆభివృద్ధిచేసిన విద్యార్థుల సంఖ్య అధిక మగునని నమ్ముచున్నాను.

ఆశీర్వాద నాడారుగారు

శాస్త్రవేత్త భాగన తేవెయునారపు ఆరోగ్యము చక్కగా లేదనియు డాక్టరు ఆశీర్వాద నాడారుగారు చెప్పిరి.

నుబ్బరాయ మొదలగు మూడుగురు తీర్మానములు పంపిన ఆరునెలలపియ్యట ఆవి చర్చకు తేబడుచున్నదనియు అందులకు తీర్మానముల వివర న కించు చున్న దనియు అధ్యక్షు లివిషయమై శ్రద్ధపుచ్చుకొనవలయు ననియు చెప్పిరి.

పాఠశాలలకై మార్కెటులవద్ద క్లబ్బులందు ఉదయం చేయవలయునని సదుల్లా బాదుషా సాహెబుగారు చెప్పిరి.

అంతటితో సభ ఆపుదల చేయబడెను. తిరుగ నేటిదినము (శనివారము) మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు సభ జరుగును. పరిపాలనా నివేదికముపై చర్చచరలజరుగును.

రాష్ట్రభాష హిందీపత్రిక

ఒక నూతన హిందీముద్రణాలయము

హిందీప్రచారకార్యాలయము-ప్రెస్మి కేసు, మద్రాసు

పండిత హరిహరకర్మగారు "హిందీప్రచార ముద్రణాలయము"ను హిందీ ముద్రణాలయముగను మద్రాసునగా నిలువజేసిరి. "రాష్ట్రభాష"యను పత్రికాపత్రికను ప్రచురించెదరు. పండిత హరిహరకర్మగారు దీనిని సంపాదకులు. మొదటిసంచిక దివాళికికొన నెలువడును. సంవత్సరంవారి రూపాయలు. ఈ పత్రిక ముఖ్యముగా సామ్రాజ్యమును దక్షిణ ప్రాంతములవారికై ప్రచురింపబడుటకైగాన వాంగ్మయ లెలురును సంది సముచితలాభము పొందెదవగాక, కావున సందకం తమ చందాలను మనియార్డరువ్వారి పంప ప్రార్థితులు.

బెంగాలు కామరూపసభ్యులును, టెలిగ్రాఫ్ సంస్థ కార్యదర్శియు నగు బార్బక్ గారు చాలసంవత్సరము లాంగ్లీషన్ జరిపినపియ్యట తమ సంఘమును సర్కారువారికిరెండు సం దుకు సంక్రిప్తి వెలిబుచ్చుచున్నారు.

హోం డిపార్టుమెంట్ గూర్చి సలహా నిచ్చు స్థాయిసంఘము నకు సభ్యులుగా సర్ విసోదచంద్రమిల్లర్, ఫోక్స్-స్టెల్నా చౌదరిమహబుద్దీన్, సమర్థ, రావుబాద్లర్ సి. యస్. ముక్త్యామ్యుగార్లు ప్రభుత్వమువారిచే నియమింపబడిరి.

తెనాలి శ్రీరామ విలాససభవారు

బెజవాడలో

16-10-22 సోమవారము

బొబ్బలియుద్ధనాటకము

ప్రదర్శించుదు

స్తాదరుజంగు-వెద్దిభొట్ల వెంటచలవతిరావుగారు

బి. ఏ. బి. ఎస్.

బుస్సీ - గోవిందరాజు వెంకటసుబ్బారావుగారు

పిల్, ఎం, ఎస్.

పాత్రలు భరింతురు.

వజ్ర బాబురావు

అనంత మేనేజరు.

అ మె రి కా నే శ ము న ం దు

త యూ రు చే యు బ డి

ప్రపంచమందు అంతటను అతి సుందరమైనదని

పేరు పొందిన సేష్టిమంగల కత్తితో (1)

మీ రే ఔరము చేసికొనుడు

Brownie

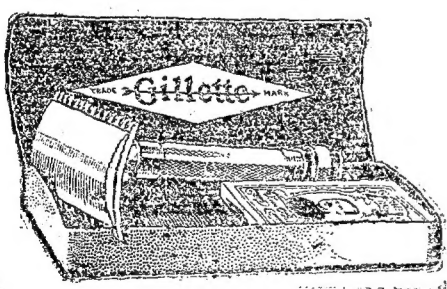
బ్రౌనీ

ధర రూ. 4-8-0 లు మాత్రమే.

ఇంతవరకు గిల్టెటు రేజరులు

రూ. 12-0-0 కంటే తక్కువ ధరకు

విక్రయించ బడలేదు.

క్రొత్తగా అభివృద్ధి జేయబడిన గిల్టెటు రేజరు

ధర 1-కిర్రు. 21-8-0 అంతకు పైగా యుండును.

Gillette Safety Razor Co.,

BOSTON, U. S. A.

Representatives: Muller & Phipps (India) Limited, Calcutta, Bombay, Madras, Karachi, Rangoon

సులభము!

మంచి గిల్టెటు కత్తిని రేజరులో నుంచి

సబ్బు తడిచి, ఔరము చేసికొనుడు.

సుఖముగా నుండును!

సులభముగా ఔరము చేయును, ముఖ

ము శుభ్రముగాను, చల్లగాను, అంద

ముగా నుండును.

అపాయము లేదు!

గాయములు కలుగ నీయకుండను, పిర్మ

మునకు మంటలు లేకుండునట్లును, శుభ్ర

ముగా వెంట్రుక లన్నిటిని పూర్తిగా

తీసివేయును.

ధర సులభము!

ధర అతిచౌక ఒక కత్తి (బ్లెడ్) అనేక

ఔరములకు ఉపయోగ పడును.

వ్యవసాయపు పనిముట్లు

హిందూ దేశమందలి రెక్క రేకు నాగళ్లు

ఈ కాలమున, క్రొత్త కల్పనలు అభివృద్ధి అయిన అంత
స్థాయిమైనవి. వివిధదేశములకు రాకపోకలు చాల అనుకూల
ముగ నున్నందున, ఇతర దేశములలోని కల్పనలను వెంటనే విని
యోగించుకొగలము. హిందూ దేశములో రెక్క రేకును కల్పిం
చితి. ఆమెరికావారు బానిస వృత్తిలేదనిరి. వెలగల యిసుప నా
గళ్లును అంగ్లేయులు కాలయేర్పడమండి పనదేశము దుపయోగిం
చుచున్నారు కాని, పనదేశములు ఈ వెలగల నాగళ్లును కొన
జాలకున్నారు. పనదేశము (ప్రతి రాష్ట్ర) చుండును
వ్యవసాయపు భాగవారు, సామాన్య రయితులకు
చౌకగా నుండ గలిగిన యిసుప నాగళ్లును నిర్మించుటకు (ప్ర
యత్నములు గలుపుచున్నారు. ఈ కారణములతో ప్రతిరాజధాని
కిని కొంతప్రకృష్ట గలదు. మొగట ఎవరో కొయ్యరెక్క రేకు
నాగలిని నిర్మించిరి. తరువాత నొకరుకొయ్య ఏడికొలను, ఒకే
మేడిని నిర్మించిరి. మరియొకరు ఇసుపనాగళ్లును పై రెంటికి
వినియోగించి చేసెను. ఈ విధముగా క్రొత్త క్రొత్త రకముల
నాగళ్లును కొన్ని కంపెనీలు, ముఖ్యముగా బ్లెడ్ కంపెనీ,
బిక్కుకంపెనీ, మాస్కోకంపెనీ, జనరల్ యల్క్రిక్కు కంపెనీ మొ
దలంబన వారు క్రొత్తనాగళ్లును చేయుటయే గాక పనదేశముల
నుండి క్రొత్తరకములను తెప్పించుచున్నారు. ఏనాగళ్లు మంచి
వోయని తెలిసికొనుటకుగాను, దేశీయ నాగళ్లుకును
నూతన ఇసుప నాగళ్లుకును పంచెములు పెట్టుచున్నారు. ఇందువ
లన నూతనపద్ధతులమీద నున్నట్లును, మొదలయిన విషయము
లు మనదేశమునకు తెలియచున్నవి. ఇసుపనాగళ్లు ఎక్కు
వగా కొనుచున్నారు. కాబట్టి పీటిలో సేవి మంజివో సేవి
చెడ్డవో తెలిసికొన గలకత్తి కృషికుల దుండలెను.

పనదేశము దుపయోగించుటకు ముఖ్యనాగళ్లు తారతమ్య
ములను కొంత వ్రాసెను.

1. మెట్టనాగళ్లు:— ఒకేమేడి గలిగి ఇంతదిక్కువిదు
లేకయ్యెను. వేరే లేవు. గరువ నేలలకును చిన్నయెద్దులకును
చాలమంచిది. రాళ్ల నేలలకు ఏమాత్ర ముపయోగపడదు. కొత్త
కల్పనలను కొనవచ్చును. దేశీయనాగలికంటె బరువైనదికాదు.
మట్టిని ప్రేష్టివేయుటయేగాక దేశీయనాగలికంటె నెక్కువగా
వెడల్పుగా డున్నగలదు. మద్రాసులో బ్లెడ్ అండ్ కంపెనీవారు
దీనిని అమ్ముచున్నారు. దీనిని సులభముగా సవరింపవచ్చును. ఎర
రై నానరే కొన్నినిమిషములలో నేర్చుకొనవచ్చును. చాల
లోతునునూ సవరింపవచ్చును.

2. నాట్టునాగలి:— మెట్ట నాగలికంటె దీని అం
తకంటె కొంచెము పెద్దది. మద్రాసులో బ్లెడ్ అండ్ కంపెనీ
వారు అమ్ముచున్నారు.

3. మాస్కోనాగలి:— దీనికి మాడ ఒకే మేడికొల
కాని వైరెటి కంటె చాలపెద్దది. ఎక్కువలోతుగాను వెడ
ల్పుగానున్నది. దానిలో డున్నట్లుకు పెండుబలమైన ఎద్దులు
అవశ్యకము. మెట్టకల్పనసాయమునకు లోటలవ్యవసాయమునకు
గరువు నేలలకు కొంతవరకు బంకగా నుండే నేలలకు ఈప
యోగకరమైనదే. దీని కల్పనలో రెండుభాగము లుండును. కల్పన
కొన భాగ ము మాత్ర మేమాత్రము చుండునలెను.
కాని అంతయుమూర్చు సవరింపవచ్చును. దీనికల్పన రెక్క రేకును
ఎవరువైపున నుండును. ముగత నాగళ్లు లోతుడివైపున నుండును
దీనిని డున్ననట్లుకు ఎవరువైపునో మేడికొల పట్టుకొని కుడి
చేతితో ఎద్దులను మరల్చవలెను. కల్పనములు అయివారు అణా
లవెల యుండును. మద్రాసులో జనరల్ యల్క్రిక్కు కంపెనీ
వారు దాని నమ్ముదురు. దీనివెలకు ఇదే ప్రకార మైనవాని.

4. పంబానునాగలి:— మాస్కోనాను నాగలికంటె బరు
వైనది. దీని కల్పనకు మాడ మొదభాగము నేరగా నుండును
దీనికి రెండు మేడికొలలుండును. కల్పనవెలకు ఒకచక్ర ముం
డును. దాని సహాయముచేత చాలా లోతును ఏర్పరచవచ్చును.
దీనికి రెండు బలమైనయెద్దు లుండవలెను. కలకత్తాలో జనరల్
యల్క్రిక్కు కంపెనీవారు అమ్ముచున్నారు కాని, మద్రాసు
కంపెనీవారు అమ్ముటలేను.

5. బిక్కు రెక్క నాగళ్లు:— అనేక రకములున్నవి. అం
దులో కొన్ని తేలికయ్యెను, కొన్ని బరువైనవి మరొకటి మధ్య
ంకము. దీనికిల ప్రత్యేకగుణము ఏదనగా, రెక్కరేకును దుడి
ఎడమదైక్కుకు మరలదాగా ప్రేష్టి యున్నప్పుడు, ముఖ్యముగా
దుర్బల రెండునాగళ్లు రెక్కరేకును పరిశ్రమ వైపునకు ముఖ్య
యగాను వెంటనే చాలా మున్నవయ్యెను. ఈ కల్పనలములకు

నాగళ్లు సాచా దున్ని నరరవాళ పాలము అంచలవెండి చుట్టు ను దున్ను వలసియుండును. టుకె రెట్టు నాగలికలనాల్లెన్నియు ఏదోయొక వైపున అనగా అన్నిటిని కూడివైపునగాని ఎరవ వైపునగాని వేరవచ్చును. మిగత నాగళ్లలో డున్నినప్పుడు కొన్ని చాళ్లుకడి, కొన్ని ఎడవవైపున నుండక తప్పదు. టుకె రెట్టునాగళ్లలో అనేక వైఖలులున్నవి. ఎ.టి. అను రకము చాల తేలిక యైంది. రెండు సామాన్యపు ఎద్దులు లాగగలవు. సి. టి. రకము పెద్దది; లోతుగా దున్నుటకును, బంక నేల లతును ఉపయోగపడును. దీనికి రెండువరిలు ఎద్దులు కావల యును. బహుశః టుక్కికంపెనీవారు దీని నమ్మున న్నారు. 6. ఒకవైపునకు దున్ను నాగలి:—దీనికి గట్టువేయట కును, వైపునను పెళ్లించుటకు తగిన భగవంతుడు వా గలితో నమ్ముదురు. అందుకలన ఈ మూడువరులు నువయో గించుకోవచ్చును. ఎ. టి. నాగలికంటె బరువైనది కాని సి. టి. కంటె చిన్నది. దీనిని యి. టి. అని పిలువరు. దీనికి రెండు బల మైనఎద్దులు చాలను. టుక్కినే భాగములు సహితమున్నందున రాగి గట్ట మొదలయినవైపును నీర్లుకట్టుటకు కాలువలతీయు టకు మొదలయినవలకు కుపయోగపడును. దీనినిమాదా జనరల్ యెల్క్రిప్టకంపెనీవారే అమ్ముదురు.

7. సాబూల్ నాగలి:—కొంతవరకు భారమైననాగలి. దీనిని పూర్తిగా ఇనుముతో చేసిరి. చాలగట్టిగా చేయబడింది. గట్టి బంక నేలలనుకూడ దీనితో దున్నువచ్చును. దీనికికూడ కట్టు మొనభాగము వేరుగానండుటచేత, అరిగినప్పుడు స్వల్పభాగము ముతో బదులుపెట్టవచ్చును. కట్టు మొదభాగమున చక్రము న్నందున చాలబల తును మార్చవచ్చును. బంక నేలలో దున్ను టకు నాలుగుఎద్దులు అవశ్యకము. దీనికూడ జనరల్ యెల్క్రిప్టకంపెనీవారు అమ్ముదురు.

8. కల్లనత్తిరేవడి నాగలి:—మన తేకవంతు చేయబడు బలభక్తిమైన నాగళ్లలో నిది యొకటి. ఒక్కరిజిల్లాలో బంక పారుగా నుండేది గట్టి నేలలకు దీని నుపయోగించుచున్నారు. దీనికి అయిదారు బల యెద్దులు అవసరము. 2క అడుగు లో తుకరకు దున్నగలదు. 265 లతులభార ముండును. వెల సుమారు రు 180 యుండవచ్చును. దీనిలో రెండవ నంబరు నాగలి 208 రతుల తునిక యుండును. వెల రు 140 యుండవచ్చును. మద్రాసులో మానీ కంపెనీవారు దీనిని అమ్ముచున్నారు.

9. గట్టిపు నాగలి:—ఇది చాల తేలికయైనది. ఇనుక నేలలకు మాత్రముపయోగపడును. సాధారణమైన రెండు ఎద్దులు నులభముగా లాగగలవు. ఇది అంతయు ఇనుమే. వెల రు 80 యుండవచ్చును. దేశీయ నాగలికి బదులుగా నుపయోగించ వచ్చును. కాని నాగలికంటె చాల తేలికయైనందున నేలలోనికి బాగుగ ప్రవేశించదు. దీనిని కూడ మద్రాసులో మానీ కంపెనీ వారు అమ్ముచున్నారు.

10. క్లెయిమాన్స్ రయితు నాగలి:—గొట్టిపు నాగలికంటె తేలికయు వెల రు 18 మాత్రమే యుండవచ్చును. చాలచిన్న యెద్దులుండేది వంగ దేశముకంటె తేలికముగా నుపయోగపడ గలవు. సాధారణ దేశీయ నాగలికంటె క్రేష్టమైనది. మద్రాసులో మానీ కంపెనీవారు దీనిని సహితము అమ్ముదురు.

కలకత్తాదగ్గర యెల్క్రిప్టకంపెనీ, కలకత్తా 25 న్ కంపెనీ, బొంబాయి వార్ కార్డు బ్రదర్సుకంపెనీ మొదలయిన వారు మరొకన్ని నాగళ్లను కూడ అమ్ముచున్నారు. నాగళ్లూరు, మైసూరు, సంయుక్త మొదలయిన రాష్ట్రముల ప్రభుత్వ మువారు ఆయాప్రదేశముల కుపయోగపడేది నాగళ్లనుచేసి యమ్ముచున్నారు.

దరిశి చంచయ్య

(873) "కాంతామదహరణి"

అనుయాయని వైర కాత్రప్రకారము తయారయిన, ఇంగ్రియపుట్టికి దిక్కుమైన తేనెనాము. దీనిని నేవించుటచే, నిప్పురేప, తేనెపక క్తిరేకుండుట, స్వప్నమందు స్థలమును, రతిలో క్తిస్థులననుకూల, కాన్తచేరుల లాగుట, పోగొట్టి నిత్యయాజన సుఖము నిచ్చును. నీగృహమందు రేల నిగ్గ వడెదవు? దీనిని నేవించి స్వర్గసుఖములను పొందును. పథ్యములేదు.

జరితులేది యాచిన మోతే తెలియును. వెల 1 డబ్బా 4.00.0 అంగ్రానాత్రకా చదువుకులకు రూ 8.00.0 మాత్రమే.

తామరమందు: 7 తేతామర, గజవర్ణము, తామరలకు 6 అణలు తపాలాచిట్టు పంపిన ఉచితము.

అమెసుము

డి రెడ్డి అండు కంపెనీ, గోపాలపురం,

88837 కొత్తకు పొద్దు (గోకావరం)

వైద్య విషయములందు నీర్లు అనుభవమును గడిచినట్టియు, ఇదివరలో కలకత్తా మెడికల్ కళాశాల బోధకులయ మందు గృహవైద్యుడుగా మండిట్టియు, కలకత్తాలో నుండునట్టి ఎన్. ఎస్. పి. గజన్న మెంటు బోధకులయమందు రెసిడెంటు స్టూడెంట్ గా నుండిట్టియు డాక్టరు బి. మాన్సీ, బి.వి. ఎల్. ఎమ్. ఎస్. గారినుండిగ బోధనములు.

దైయా బిటో ను

(201)

దీనిని నేవించుటచే అర్చనముల అతిమాత్రవ్యాధులు: అర్చనములుగా కుదురును. ఎప్పుడుగా పోవుమాత్రమును అమిత వాహమును, చిక్కిపోవుటకు, బలహీనతను, మున్నగువాటిని కురిపి, మాత్రముయొక్క సెన్సిటివ్ గ్రాడిటిని తగ్గించును; మాత్రమునందు తీపుచేసేయును. ఒకవారమునకు నలభోవు బోధము ధర రూ 4; బహుసమునకు రూ 15; పూర్తిగా కుదురునంతవరకు కావలసిన బోధము ధర రూ 20. తపాలాఖచ్చు ప్రత్యేకము.

హైద్రో సల్

ఒక బీజము. వారియోలి, ఆర్మిటిస్, బూరగ కాలం మొదలగువాటిని వైపుతచే నుదురునట్టి నమ్మకమైన బోధధరాజము "హైద్రో సల్" ఒక్కటియే. జబ్బుగా నున్న భాగమునందు బాధను, అసౌఖ్యమును పార ద్రోలి నవరు భాగమును వృధువుగా చేయును. తరువాత స్వాచ్ఛయిటకు, వైసికిలిమిడ పోవుటకు, సాధారణముగా నడచుటకు మున్నగువాటికి సౌఖ్యముగా నుండును. ఇకలదాధకరమైనట్టియు, శస్త్ర సంబంధమైనట్టియు, చికిత్స లకంటెను ఈ స్వభావికమైనట్టియు, శాస్త్రసమ్మతమైనట్టియు, నులభమైనట్టియు చికిత్సకలన అతివైద్యుల ఆధ్వర్యమైన గుణ మగువడును. ఈ చికిత్స సమయమందు మిగుల మోమాములు పనులను మానవలసినది లేదు. గుణములేదని ఋజువుచేసిన మిగుల చెల్లించిన వైకము వాధను పంపిసేయ బడును. ఈ విషయములు తెలుపు పుస్తకము ఇనామగా పంపబడును 2 బోన్సులు బుడ్డి 1-కి ధర రూ 8. 3 బోన్సులుగల బుడ్డి 1-కి ధర రూ 10. (ఇది పూర్తి చికిత్సకు కావలసిన బోధము) పోస్టుఖచ్చులు ప్రత్యేకము.

ఈ బోధమును వాడుటచే ఆరోగ్యముచెందినట్టి వారి నానుభేయములు ఈ క్రింద తెలుపబడినవి:— కాన్సెన్ డబ్బూ, ఫింగ్ లాస్, హెచ్. హెచ్. డి నైలామ్మ గజన్న మెంటు (డక్కను) కార్పొరేషన్ ఎన్ట్రెప్రైజర్, పిసాంగు, సింగపూరు; మ-రా-రా-శ్రీ ఎస్. శేషద్రీ అయ్యంగారు, వర్తకులు, నీడనుంగళం; మ-రా-రా-శ్రీ ఎస్. కె. మూర్తి, కరుకల్ తిరుకుటి, తంజావూరు.

A. CHATTERJEE & CO.,

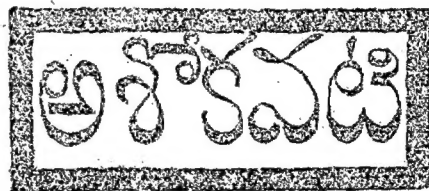
THE RELIANCE RESEARCH LABORATORY.

27, College Street Market, 2nd Store, Calcutta.

Telegrams—Remedies Calcutta.

వైద్య రత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యుల గారి

రుతుశూలలను
బాగొట్టుటకు
సద్విధియమైనది.

ఈ యాషధరాజముచే
సత్సంతానముకలిగి
సంతసిల్లుచున్నారు.

ఋతుశూల (ముట్టుకుట్టు) మాన్యును. ఋతురక్తములను జారి చేయును. శ్వేతరక్తకుసుమలను దూరము చేయును. గర్భాశ్రయ శ్రావములను నార్పును. గర్భప్రావపతన దోషములను రానివ్వను. గర్భాశ్రయమునకు బలమునిచ్చును. రక్తదోషములను నిర్మూలముచేయును. యోనికందములను నణగగొట్టును. తొంటినొప్పులకు హితము. సత్సంతానమునకు అమృతము పంపిడి.

ప్యాకింగు పోస్టుఖచ్చులు ప్రత్యేకము. క్యాటలాగు ఉచితము. బుడ్డి 1-కి 0-14 0. తంలి విలాసము: }

"పండిట్" మద్రాసు. (1045) ఆయుర్వేదాశ్రమం, 41, ఆచారపుక వీధి, జి. టి. మద్రాసు.

సిద్ధ ముకరధ్యజ

(దైవజ్య
రత్నావళి
920 పుట)

ఇది అయ్యుర్వేదోపదేశములలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందియున్నది. ఇందు కుద్దిచేసిన రసము, బంగారము, కస్తూరి, పచ్చకాయరసము మొదలగు విలువైన ద్రవ్యములు చేయబడ్డవి. వై గ్రంథములోని యోగము ప్రకారము నిర్వహించు మాతృతయారు చేయబడియున్నది. కో. స్వేచ్ఛాచారవిద్యలో: నకనావిద్విద్యుతే. సేధాయు: కాంతిదన: కామోద్దీపకవ్యూహాః॥ అన్ని, అయ్యుర్వేదమును కృద్దిచేయును. కీరమునకు కాంచినమ్ము. పొన్ను భాతుప్రకృతేని కామోద్దీపనము గలిగించును. అతిమాత్రము, యిదు, ముఖోగమాన, మొదలగు భానుమియకములను వ్యాధులలో పొన్నుగ నుపయోగకరము. ఉపయోగించువిధానము బంధితో బంధువుడు. వెల 25 మాత్రలు రూ 5.00.0

అంగ్రాజయుర్వేద శాస్త్రసీ (లిమిటెడ్) వసూలైన మూలధనము 1,12,925. డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీనరసింహు, ఎమ్. బి. సి. యెమ్. గారిచే స్థాపించబడినది.

12 వలనకొచ్చు మాంటుకోడు, మద్రాసు. ఇట్లుగాగ నయోపదేశమునకా శాస్త్రీయబోధనములకు పుట్టినిల్లు. క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును. మోనపుమందుల వలనను, ఇతరులకుకూడ ఇదేమో స్త్రుగా చేయుచుండుట వలనను మోనబోకును.

ప్రాంతీలు:— (1) 143, హైద్రాబాద్ తిరువళ్ళక్కణి మద్రాసు, (2) హైద్రాబాద్, తిరువతి, (3) 405, టంకశాలవీధి, మద్రాసు. (4) 2, బజారు రోడ్డు, రాయచేట్ల, మద్రాసు.

The Mysore Govt. Security Life & Marriage Assurance Co., Ltd.

Head Office :- Life & Marriage Assurance Buildings, Mysore.

(The most progressive Life Office) Run on purely Indian Management.

Loans from Rs. 1,000 to Rs. 8,000 will be given without interest and without security to our 200 Personal Investment Bondholders every Year for every one Lakh of fully paid up Bonds.

HOUSES & LANDED PROPERTIES FROM Rs. 1,000 TO Rs. 5,000

WILL BE GIVEN TO OUR LIFE POLICY HOLDERS BY ADVANCING

LOANS AT MODERATE INTEREST.

OUR INSURANCE POLICIES ARE AT LOWEST RATE OF PREMIUM NON-FORFEITABLE BEING AUTOMATICALLY PROTECTED.

FEMALE LIVES ALSO ENTERTAINED.

Management is Conducted on Strictest Economic Principles.

WANTED:—Influential and Energetic Agents on monthly allowance plus commission on Guaranteed business in unrepresented places.

For further particulars, apply to:—

THE HYDERABAD ECONOMY HOUSE,

CHIEF AGENTS, RAMAKOTE, HYDERABAD, (DECCAN.)

Messrs. P. K. RAU & SONS.

CHIEF AGENTS, MADRAS PRESIDENCY, No. 289, THAMBU CHETTY STREET, MADRAS.

ప్రకటన

దంత వ్యాధి సంహారణి

సకలరంగములను పోగొట్టు నొక కుటుంబము

ఈ లోకమున 5 జాతు 2 జాతు నిర్మలా కలిపి దినము రెండుపూటలు త్రుక్కిరించిన పంటికోకి, పండ్లు జలుపరించుట, పంటిపండితము, చీము గ్రవించుట, దుర్వాసన, పండ్లుఆడుట, పీటిని పోగొట్టి, పండ్లునుగట్టికరచును, నోటిని నువ్వునతో నుంచును. పండ్లును శుభ్రముగ నుంచును. బుడ్డి 1-కి రూ. 1-0-0.

సుఖన్ జాన్ (నూతనోత్పత్తి)

గాయములకు, కీళ్ళపట్టుకు, నొప్పులకు రొమ్మునొప్పులకు, కాళ్ళకులకు పట్టుకు, మెడనొప్పి, కంఠనొప్పి, చర్మముమీద పంటలుకు, దగ్గులకు, శీతలము, జలదోషము, విషజ్వరములతో, నడుమునొప్పి, కత్తిగాయములకు దోష కాటుక, ఇతరవిష కాటుకలకు, ఇంకను అన్ని నొప్పులకు ప్రైవేట్, టైలము మొగలగునవి పూత పూయు సకల నొప్పులకును ఉపయోగించును. బుడ్డి 1-కి రూ. 0-8-0.

మదరాసు కెమికలు ఇంజనీర్సు (లిమిటెడ్) పోస్టుబాక్సు నెం నెం. 1208, మదరాసు.

మహాభ్యుగ్రునంహిత

ఇదియొక గొప్పవాడీగ్రంథము. ఇది పూర్వకాలమున మహాభ్యుగ్రునంహిత వ్రాయబడినది. మహాభ్యుగ్రునంహితము జన్మించిన ప్రతి మానవునియొక్క జాతకము వానియొక్కజననం లగాయకు ఆయుర్ధాయము అభ్యుగ్రునంహిత జన్మించిన ఫలితములన్నియు ఆయనా గ్రంథముగా సంస్కృతకృత పూర్వకముగా వ్రాయబడినవి. లతలకొలది జాతక పత్రములున్న ఆయా జాతకచక్రముల ననుసరించి ప్రతిమనుషానియొక్క జాతకఫలములున్న అత్యద్భుతముగా వ్రాయబడినవి. జన్మ సం- తారీఖు, జననకాలపుడియలు, జాతక చక్రము (కుండలి) యొక్క సకలం. ఇది మాకు వ్రాసిపంపియెడల దాని జాతకచక్రమువెదకి వానిచక్రము ననుసరించి వ్రాయబడిన ఫలములున్న వ్రాసి వి. పి. గా పంపెదము. జాతకచక్రము వెదకుటకు 1-0-0 ఫలితశ్లోకములయొక్క సకలంవ్రాయుట 1-0-0 శ్లోకములు తెలుగునాడముతో వ్రాయుటకు 1-0-0 కులైదు 3 లు అగును వి. పి. భిక్షులు 0-4-0 అగును. శ్లోకములకు అర్థము అవసరంలేనివానికి రు 2 లు మాత్రము అగును. కావలసినవారికి వి. పి. గా పంపబడును.

ఆకృత్య వెంకటేశాస్త్రి, గోపాలపురి, కొత్తపేట పోస్టు. (గోదావరిజిల్లా)

వజ్రలు కంపెనీవారి ప్రత్యేకపు ఔషధములు

ఈ గ్రంథం దెలుపబడిన ఔషధములు శరీరకాస్త్రమునకును, రోగ చికిత్సకును సంబంధించినవి మా వైద్యులచే రసాయన కాస్త్రములచే కాస్త్రపరిశోధనానుసారము యెక్కురుపబడినవి.

మా ఔషధముల తయారుకేయ కాలలో పలుమీ సామగ్రి యంతయుగలదు. ఇది యిండియాలో నెల్ల చాల నెద్ద ప్రభుత్వము కావలసిన వస్తు సామగ్రి యంతయుగలదు. అవిట మూలముల వృక్షకాస్త్రప్రకారము, రసాయన కాస్త్ర ప్రకారము, భూ తత్వమునుండ గూడ పరిశుభ్రతయబడును. అవిట వి. పి. స్టాండర్డ్ ప్రకారము రసాయనములు మూలకలది తయారుగును. కావున యీ ఔషధములు పారిశుద్ధ్యతయున్న, నమ్మకమున్న యేమాత్రమును అనుమానింప వక్కరలేదు.

డాక్టరు యానన్న సిరపు

సిరపు ఫెర్రి ఫాస్ఫేటిస్ కాంపాండు క్విజైను యెంబ్లెక్వియా

ఈసిరపు డాక్టరు యానన్నపద్ధతి ననుసరించి వినుకాస్మేటులు, క్విజా, స్క్విజ్ యా యెంబ్లెక్వియా దివ్యముగ తయారు జేయబడినది.

ఈ ఔషధము అతిశుద్ధప్రదేశములోగాని యిండియాలో నుండగలవలసిన గలగుదుర్వలయు మను పోగొట్టుటకును, మానసిక దోషబాధగాని దుర్బలత్వముగాని పోగొట్టుటకును ప్రపంచ మంతటను ప్రసిద్ధికెక్కిన దివ్యౌషధము.

పెల కెద్ద బుడ్డి రు 2-8-0 మీడియం వైజా బుడ్డి రు 1-4-0. చిన్న బుడ్డి 12 అణాలు.

కెమి ఫు డ్డె

ఇది విరళ, లైను, పొటాషు, పోషా ఫాస్ఫేటులగురపు

శుభ్రముగనుండును. అడుగున స్పష్టమయియు నుండును. ఫలదత్తమునుబట్టి పోషిగాను చెప్పిన పాస్ఫేట్ ప్రకారము తయారుకాబడినది.

ఇది పిల్లలకు అత్యంతోపయోగకరమైనది. ఇది బలమునిచ్చు మందుగానూ, దునిచానుండును. మంచికృత్య పుష్టిగాంచి సుఖముల పుష్టినిచ్చును.

వైద్యవైజా బుడ్డి రు 1-12-0, మీడియం రు 1-0-0, చిన్నవైజా 10 అణాలు.

పపలు కంపెనీవారి సరుకులకు మా మందులను వివరించుచు వ్రాయును.

N. POWELL & Co., Manufacturing Chemists, Bombay.

(3421)

గంధర్వకళ

వీర్యవృద్ధికి వేరు పొందినది

ఇది గంధర్వలచే కనిపెట్టబడినది. గంధర్వలచే వాడబడినది. గంధర్వలచే మానవుల కనుగ్రహించబడినది. కావుననే దీనికి గంధర్వకళ అని పేరు. ఆమోఘము. నలుమటి దినముల మందు. ధన 4-0-0 లు మాత్రమే.

గంధర్వఫార్మసీ, రాయవరం, గోదావరిజిల్లా.

వాణి ప్రెస్ బెజవాడ

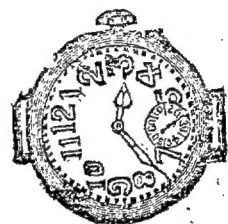
ఎందుకు?

చక్కని అచ్చుకు

సాగనగు బైందుకు

నయమైన రవుండు రేడియం రోల్లు

గోల్డు రిస్టలేట్ గడియారములు

ఈ గడియారములు అమెరికాభివృద్ధిలో మామొక్క స్వంత ఆర్థికతై తయారయినవి. ఈ గడియారములు రాత్రులయందు కూచుంటున్న దీక్షమయొక్క సహాయము

తేకయే గంట తెలుసుకోవచ్చును. ఈ గడియారములు తప్పు, తిమి గడియారములకు నీగటియందు వెళుదు కావలసినది యెల్లరకు తెలిసిన విషయమే. మానగ్ధ ఈలాటి గడియారములు గొప్పగా నుండుటకల్ల క్రమముగా వ్రాసి తెప్పించుకోవలసినది. పెండి రేడియం చేతిగడియారము గలనుతో 1-కి 7-8-0 రోల్లుగోల్డు రిస్టలేట్ గలనుతో 1-కి 7-8-0 నిక్ కల్ రేడియం రిస్టలేట్ సీమెంటుతో 1-కి 7-0-0 పాస్ సే బుడాయల్ రోల్లుగోల్డు చేతిగడియారం నూతన రకం ... 7-0-0 నిక్ కల్ సాదా చేతిగడియారము గలనుతో 6-0-0

కె. నాదముని అండు సన్సు,

164, చైవాబాదరోడ్డు మదరాసు

అయ్యలగొల్లపూడి నోరి రామశాస్త్రి పి. కే. పి. సి. వారి (904)

వైద్యరవధాని

ఈ దివ్యవృత్తము తల్లులకు పాలను వృద్ధికిని కరీర పుష్టిని కలిగించును.

పిల్లలకు సుదీని. పత్యము లేని యిదిగల రసాయనము. వార్షిక్పుష్టిని బుడ్డతో పదిలేదు పిల్లలు, తల్లి పిల్లలు నుభవదే యు. బహిషం లకు పిల్లలకొచ్చిన జబ్బులకు పోయి వేసాపుష్టి కలుగును. పెల బుడ్డి 1-కి 1-8-0 (8847) వి. పి. లో కలసి రు 2.

మానగ్ధ మనగిత్తును ఆయుర్వేదవైజాములచిత్తును ఆయుర్వేదవిద్యుదాహార, వైజవాడ.

వైద్యరవధాని

మూడవతూరి ముద్రితము. పెల రు 3-0-0.

ఈ గ్రంథము హిందూత్వతెల్లగు ముఖ్యముగ పిల్లలకు అందు వైద్యులకు ఆశ్చర్యంతోపకరమైనది. ఇందు ఆశ్చర్యములు వివరింపబడియున్నవి. ఇందు శ్రమతక్కువగా ప్రభుత్వము ఎక్కు వృద్ధిహా సోమయాజులవారి కిదివరచిత్ర క్షుద్రముగను గ్రహరింపబడినది. కలియు శ్రీ సోమయాజులవారిచే ప్రచురింప జిన అన్ని గ్రంథములును గలవు. ఈ గ్రంథములన్ని ముఖ్యముగ ఈ వైద్యభగ్గులకాక ప్రతివైద్యునియందును ఉండవలసి. గ్రంథముల వారిచే (కాటూరు) రోరువాడు అర్ధాంగినిని బంధిన బహుకలగు,

చీమకు ర్తి బసవయ్య

గుంటూరు

